

นักรการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

สุเชาวน์ มีหนองหว้า
กิติรัตน์ สีหพันธ์

สถาบันพระปกเกล้า
กรกฎาคม 2549

นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี

โดย นายสุเชาวน์ มีหนองหว้า และนายกิติรัตน์ สีหพันธ์

สถาบันพระปกเกล้า

สงวนลิขสิทธิ์ © 2549

ISBN 974-449-262-7

พิมพ์ครั้งที่ 1

กรกฎาคม 2549

จำนวน 1,000 เล่ม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร

รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม รัฐอมฤต

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา

ผู้แต่ง

นายสุเชาวน์ มีหนองหว้า

นายกิติรัตน์ สีหพันธ์

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

47/101 อาคารศูนย์สัมมนา 3 ชั้น 5

ในบริเวณสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน

หมู่ 4 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0-2527-7830-9 <http://www.kpi.ac.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<http://www.cuprint.chula.ac.th> [4910-004/1,000(2)]

คำนำสถาบันพระปกเกล้า

๕๕๕๕๕๕๕๕

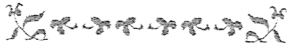
การศึกษาการเมืองการปกครองไทยที่ผ่านมามีอาจ ปฏิเสธได้ว่ายังมุ่งเน้นไปที่การเมืองระดับชาติเป็นส่วนใหญ่ สถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักวิจัยและพัฒนาจึงได้ริเริ่มและ ดำเนินการโครงการวิจัยสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมือง ถิ่นชั้น เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปของภาคการเมืองที่มีการ ศึกษากันอยู่ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองถิ่น” หรือ “การเมือง ท้องถิ่น” ที่เป็นการศึกษาเรื่องราวของการเมืองที่เกิดขึ้นใน อาณาบริเวณของท้องถิ่นที่เป็นจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย อันเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมืองระดับชาติ อีกระนาบหนึ่ง

หนังสือ “นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี” เป็น ผลผลิตชิ้นหนึ่งของโครงการดังกล่าว ซึ่งทางสถาบันพระปกเกล้า ต้องขอขอบคุณอาจารย์สุเชาว์ มีหนองหัวและอาจารย์ กิติรัตน์ สีหพันธ์ ในการทำวิจัยจนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ของ การเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ เล่มนี้จะช่วยเติมเต็มเรื่องราวทางการเมืองในส่วนที่ยังขาดอยู่ และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการช่วยทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยในระดับจังหวัดให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการศึกษาวิจัยการเมือง การปกครองไทยเพิ่มเติมต่อไป

รองศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

คำนำผู้แต่ง

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย นับถึงปัจจุบันเกือบ 8 ทศวรรษแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญๆ หลายครั้ง ซึ่งผ่านประสบการณ์ทั้งในรูปแบบที่เป็นพัฒนาการที่ดีและพัฒนาการของวงจรชั่วร้ายทางการเมืองที่ทำให้พัฒนาการทางการเมืองของไทยยังไม่ค่อยราบรื่นเท่าที่ควร แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญต่อพัฒนาการการเมืองไทยก็คือการมีตัวแทนของราษฎรเข้าไปทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติและบริหารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในช่วงประชาธิปไตยแบบครึ่งใบและเต็มใบ และเราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกสรรตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในช่วงเกือบ 8 ทศวรรษที่ผ่านมา ยังคงมีปัญหาทั้งในเชิงพหุนัยและนิตินัย จนบางครั้งมีการกล่าวอ้างถึงผู้ที่คิดสรรผู้บริหารประเทศคือคนในต่างจังหวัดหรือคนในท้องถิ่น แต่ผู้ที่เปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศคือคนที่อยู่ในเมืองหลวงนั้น การได้ศึกษาการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีประวัติศาสตร์ที่หลากหลายจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในหลายจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่น่าสนใจ ทั้งในประวัติศาสตร์ของตัวจังหวัดเอง และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติ การที่ได้มีการศึกษานักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีจึงเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อประวัติศาสตร์การเมืองไทยอย่างยิ่ง

สถาบันพระปกเกล้าได้มอบหมายให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง นักการเมือง บทบาท กลุ่มและความสัมพันธ์ ตลอดจนวิธีการหาเสียงของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พยายามศึกษาทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในพื้นที่ ซึ่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้มื่อองค์ประกอบค่อนข้างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แต่อาจจะยังไม่สมบูรณ์มากนัก แต่จะเป็นพื้นฐานในการสร้างงานวิจัยเกี่ยวกับนักการเมืองถิ่นในอนาคตต่อไป

ผู้แต่งใคร่ขอขอบคุณเจ้าของงานวิจัย เอกสาร บุคคล ทายาทของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีทั้งในอดีตและปัจจุบันที่อนุเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปเอกสารและการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามเอกสารอ้างอิงในตอนท้าย และท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึง ที่ทำให้หนังสือนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีเล่มนี้เสร็จสิ้นลงตามกระบวนการศึกษา ซึ่งอาจจะยังไม่สมบูรณ์ และอาจจะมีข้อบกพร่องที่ผู้แต่งขออนอมรับเพื่อแก้ไขในโอกาสต่อไป .

นายสุเชาว์ มีหนองหว้า

นายกิติรัตน์ สีพันธ์

กรกฎาคม 2549

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนักรการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2548) มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สำคัญ คือ เพื่อรู้จักนักรการเมืองที่เคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เพื่อทราบถึงเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักรการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี บทบาทและความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีส่วนให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่นักรการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อทราบถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของพรรคการเมืองกับนักรการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี และทราบถึงวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักรการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งการดำเนินการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาวิจัยจากเอกสาร การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี และการใช้การสังเกตการณ์

จากการศึกษา พบว่า ตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 และจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน จังหวัดอุบลราชธานีในฐานะจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ก็เข้าสู่กระบวนการการเมืองการปกครองไทย โดยจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเข้าไปทำงานในรัฐสภา เช่นเดียวกับ

จังหวัดอื่นๆ เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อใช้เกณฑ์ภูมิหลัง และ อาชีพของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่อดีตจน กระทั่งปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ยุค คือ ยุคของนักการเมือง ที่เป็นข้าราชการ ระหว่างปี พ.ศ. 2476 - พ.ศ. 2514 และ ยุคของนักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจ พ่อค้า ระหว่างปี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน

ในส่วนเครือข่ายของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มผลประโยชน์ที่มีส่วนให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีนั้น นักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลังมีการรวมกันเป็นกลุ่มในบางช่วงบางขณะ เพื่อให้ความช่วยเหลือกันในการเลือกตั้ง เช่น ในสมัยแรกๆ ภายหลังจากเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2518 เริ่มมีการรวมกลุ่มทางการเมืองที่มี นายสุทัศน์ เงินหมื่น เป็นผู้นำ ต่อมามีกลุ่มทางการเมืองที่มีนายประสิทธิ์ ณรงค์เดช และกลุ่มของนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เป็นผู้นำ ส่วนในปัจจุบันในจังหวัดอุบลราชธานี มีกลุ่มการเมืองสำคัญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีนายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ เป็นผู้นำ กับกลุ่มที่มีนายเกรียง กัลป์ตินันท์ เป็นผู้นำ แม้ว่าจะอยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน โดยกลุ่มการเมืองเหล่านี้จะลงสมัครในนามพรรคการเมืองเดียวกัน และเมื่อย้ายพรรคก็จะย้ายไปสังกัดพรรคใหม่คล้ายกัน ขณะเดียวกัน หัวหน้ากลุ่มก็อาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองระดับชาติที่เป็นแกนนำในระดับรองหัวหน้าหรือหัวหน้าพรรคการเมืองด้วย

ในส่วนรูปแบบและวิธีการหาเสียงของนักการเมืองถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาพบว่า รูปแบบวิธีการ

หาเสียงของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในสมัยแรกที่มีการเลือกตั้งกับในปัจจุบันแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสมัยแรกจากการเลือกตั้งของจังหวัดอุบลราชธานีที่มึ่นักการเมืองได้รับเลือกตั้ง เช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล นายฟอง สิทธิธรรม การหาเสียงใช้รูปแบบของการออกปราศรัยตามท้องถื่นต่างๆ ในเขตเลือกตั้ง และการใช้กลุ่มเครือญาติเพื่อนสนิทช่วยในการหาเสียง แต่รูปแบบและวิธีการหาเสียงของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิม เป็นการใช้การจัดตั้งระบบห้วคะแนนในหมู่บ้านและชุมชนกระจายครอบคลุมเขตเลือกตั้ง ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับความสามารถในการจัดตั้งห้วคะแนนจัดได้ว่าเป็นปัจจัยชี้ขาดสำคัญที่จะทำให้ผู้สมัครได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ผู้สมัครยังจะต้องมีความสามารถและเอาใจใส่ต่อการให้บริการประชาชนในเขตเลือกตั้ง เช่น การดูแลทุกข์สุขของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนที่มาขอความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีที่ชาวบ้านในชุมชนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา ซึ่งรูปแบบและวิธีการหาเสียงดังกล่าวสำคัญมาก อย่างไรก็ตาม ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครที่เป็นคนมีความรู้ความสามารถ คบง่าย พึ่งพาได้ ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประกอบกัน

สารบัญ

หน้า

คำนำสถาบันพระปกเกล้า

คำนำผู้แต่ง

บทคัดย่อ

สารบัญ

บทที่ 1	บทนำ: การศึกษา “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดอุบลราชธานี	1
	เกริ่นนำ	1
	การศึกษาเกี่ยวกับ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” ของจังหวัดอุบลราชธานี	3
บทที่ 2	ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของ จังหวัดอุบลราชธานี	7
	อุบลราชธานีในประวัติศาสตร์	7
	อุบลราชธานีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	9
	อุบลราชธานีหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	14
บทที่ 3	ประวัติรัฐสภา และประวัติการเลือกตั้ง จังหวัดอุบลราชธานี	19
	นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2548)	19
	นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีในรัฐสภา แต่ละชุด	22

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4	การเมืองการเลือกตั้งอุบลราชธานี ยุคนักการเมืองข้าราชการกระแสหลัก (พ.ศ. 2476 - 2514)	71
	บริบทของการเมืองการเลือกตั้ง ยุคนักการเมืองข้าราชการ	72
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2476 - 2514	73
	ภูมิหลังปัจจัยที่ทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	76
	ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองระดับชาติกับสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ช่วงปี 2476 - 2514	80
	บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด อุบลราชธานี (พ.ศ. 2476 - 2514)	87
	วิธีการหาเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี ช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2514	91
บทที่ 5	การเมืองการเลือกตั้งอุบลราชธานี ยุคนักธุรกิจกระแสหลัก (พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน)	101
	บริบทการเมืองการเลือกตั้ง ยุคนักธุรกิจ	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน	103
ปัจจัยที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร	113
บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน	117
รูปแบบและวิธีการหาเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด อุบลราชธานี	127
บทที่ 6 บทสรุป; ภาพรวมของ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดอุบลราชธานี	137
บรรณานุกรม	143
ภาคผนวก	147
รายชื่อและการดำรงตำแหน่งในรัฐสภาของ นักการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2548	149
สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 21 ครั้ง	197
ลำดับรุ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับเลือกตั้งตั้งแต่ อดีตถึงปัจจุบัน	199

บทนำ:

การศึกษา “การเมืองถิ่น” และ
“นักการเมืองถิ่น” จังหวัดอุบลราชธานี

เกริ่นนำ

จังหวัดอุบลราชธานี นับเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เก่าแก่ที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อุบลราชธานีในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นเมืองใหญ่ที่มีเมืองบริวารจำนวนมาก และต่อมาในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองอุบลราชธานีได้กลายเป็นศูนย์กลางการปกครองของหัวเมืองที่อยู่ใกล้เคียง ศูนย์กลางการปกครองหัวเมืองลาวกาวและมณฑลอิสาน เป็นที่ประทับของพระเจ้าน้องยาเธอ 2 พระองค์ ที่เสด็จออกมาว่าราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะข้าหลวงต่างพระองค์ - ว่าราชการต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากรและพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ซึ่งเมืองอุบลราชธานีได้ดำรงฐานะเป็นศูนย์กลางการปกครองของบ้านเมืองใกล้เคียงมา จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แม้ว่าเมืองอุบลราชธานีจะมีฐานะเป็นเพียงแค่จังหวัดเหมือนกับจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย

แต่ด้วยการที่จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ในอดีตครอบคลุมพื้นที่ที่ต่อมาแยกเป็นจังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดยโสธร การเมืองการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานีจึงน่าสนใจมาก

ประกอบกับจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งในปัจจุบันเป็นจังหวัดที่มีความเจริญในการจัดการศึกษา และเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา ตลอดจนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีความเติบโตและเจริญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่เอื้อต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการมีพื้นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมาะสำหรับการเพาะปลูกข้าวและทำการเกษตรกรรมอื่นๆ การเป็นศูนย์กลางทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รวมไปถึงเป็นตัวกำหนดการต่อสู้แข่งขันทางการเมืองและคุณภาพของนักรการเมืองในจังหวัด ทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่น่าทำการศึกษายิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนี้ที่อาจจะสะท้อนการเมืองระดับประเทศ ทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันในระดับหนึ่งว่า นักรการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีในอดีตหลายสมัยได้รับการกล่าวขานว่าได้แสดงบทบาทที่โดดเด่น เป็นผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย อาทิเช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ หรือท่านอื่นๆ ที่ได้แสดงบทบาทจนทำให้จังหวัดอุบลราชธานีได้รับยกย่องว่าเป็นจังหวัดที่มีผู้แทนราษฎรดีในอดีต

บางท่านเคยดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองสำคัญของ
ของประเทศ เช่น พรรคสหชีพ บางท่านเคยดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีในหลายกระทรวงและหลายสมัย บางท่านเป็นดาวสภา
ที่มีฝีปากในการอภิปรายได้อย่างมีเหตุผล หรือบางท่าน
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนแรกของประเทศไทย
หรือเป็นนักการเมืองฝ่ายค้านที่โดดเด่น

การศึกษาเกี่ยวกับ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” ของจังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองและนักการเมืองของ
จังหวัดอุบลราชธานี มิใช่ว่าไม่เคยมีการศึกษาวิจัยมาก่อน
ถ้าหากสำรวจก็จะพบว่า เคยมีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ใน
รูปหนังสือ งานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตาม งานที่
ได้ศึกษาวิจัยไว้ก่อนหน้านี้นี้มีข้อจำกัดอยู่ในประเด็นหลักๆ อยู่
3 ประการ คือ

ประการแรก ผลงานการศึกษาที่ได้ทำไว้แล้วมักมุ่งไปที่
นักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีคนใดคนหนึ่ง ไม่ได้
ศึกษานักการเมืองหรือผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี
ทั้งหมด หรือการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งการศึกษาใน
ลักษณะนี้จะทำให้เกิดข้อจำกัดที่ไม่สามารถให้คำอธิบายการเมือง
การเลือกตั้งของจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างมีพัฒนาการ

ประการที่สอง ผลงานที่ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้นี้ได้ให้ความ
สนใจต่อแนวคิดทางการเมืองของนักการเมืองของจังหวัด
อุบลราชธานีคนใดคนหนึ่ง โดยละเลยที่จะทำความเข้าใจ
เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือแม้กระทั่งกลุ่ม

การเมืองที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางความคิดและการกระทำของผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่ม ซึ่งทำให้ผลงานการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถให้คำอธิบายได้อย่างชัดเจนและเชื่อมโยงไปถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดแนวคิดของนักการเมืองได้อย่างรอบด้าน

ประการที่สาม ผลงานการศึกษาที่ได้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่เป็นผลงานค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ละเลยและไม่ได้นำมามุมมองและกรอบแนวคิดทางรัฐศาสตร์เข้าไปใช้ในการศึกษา ทำให้ผลงานการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถทำการศึกษาในเชิงลึกเข้าไปถึงปัญหา แสวงหา และกำหนดข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมได้

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ดังนั้น การทำการศึกษาเรื่องราวของการเมืองถิ่นและนักการเมืองถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีที่ครอบคลุมนักการเมืองถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีทั้งหมดตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยให้ความสนใจที่จะทำความเข้าใจอย่างรอบด้าน และผสมผสานกรอบแนวคิดทางรัฐศาสตร์เข้าไปในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์จึงเป็นมิติใหม่ที่จะไขคำตอบไปสู่การเข้าใจการเมืองการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีที่จะเชื่อมโยงไปสู่การทำความเข้าใจในการเมืองการเลือกตั้งระดับประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ยิ่งจะทำให้เข้าใจแนวทางในการพัฒนา และแก้ปัญหาการเมืองการเลือกตั้งในระดับชาติได้อีกด้วย

หนังสือ “นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี” นี้ จึงมุ่งทำการศึกษาเพื่อรู้จักนักการเมืองที่เคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ที่มี

การเลือกตั้งครั้งแรกภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมาจนกระทั่งการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในต้นปี พ.ศ. 2548 เพื่อทราบถึงเครือข่ายและความสัมพันธ์ของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีว่าในแต่ละช่วงหรือแต่ละยุคเป็นอย่างไร มีบทบาทและความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการหรือไม่อย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างไร และวิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งของนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันนั้นมีรูปแบบและวิธีการอย่างไร ทั้งนี้ ในแง่พื้นที่ จะจำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ถึงแม้ว่าในระยะแรกๆ พื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีเดิมครอบคลุมไปถึงพื้นที่ที่เป็นจังหวัดยโสธรและอำนาจเจริญในปัจจุบันด้วยก็ตาม

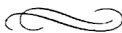
สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้แต่งได้อาศัยการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาและเขียนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทย (ตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยมาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยจนกระทั่งปัจจุบัน) หนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับกฎหมาย และกฎระเบียบในการเลือกตั้งในสมัยต่างๆ ตลอดจนหนังสืออัตชีวประวัติของนักการเมืองทั้งในระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีที่ยังมีชีวิตอยู่ และการสัมภาษณ์ทายาท และบุคคลที่ใกล้ชิดสำหรับในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เสียชีวิตแล้วตลอดจน

การสัมภาษณ์ผู้ช่วยและหัวหน้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในประเด็นที่ต้องการศึกษา ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่เป็น
เขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนี้ ผู้แต่งยังให้ความสำคัญต่อการสังเกตฐานะ
ทางเศรษฐกิจ และฐานะทางสังคมของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และอธิบาย
ประเด็นที่ศึกษาในหนังสือเล่มนี้ ทั้งนี้เพราะฐานะทางเศรษฐกิจ
และฐานะทางสังคมมีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับความน่าเชื่อถือ
และความไว้วางใจที่ประชาชนจะให้ต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง
คนใดคนหนึ่งเพื่อให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนจะเลือก

ส่วนในการนำเสนอ นั้น จะนำเสนอในรูปการพรรณนา
วิเคราะห์โดยเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ตามประเด็นต่างๆ
โดยเริ่มต้นจากปูพื้นให้ทราบเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จังหวัด
อุบลราชธานี ประวัติรัฐสภา และประวัติการเลือกตั้ง จากนั้น
จะได้กล่าวถึงการเมืองการเลือกตั้งอุบลราชธานีซึ่งผู้แต่ง
ทำการแบ่งออกเป็นสองยุค คือ ยุคนักการเมืองข้าราชการ
กระแสหลัก (พ.ศ. 2476 - 2514) และยุคนักธุรกิจกระแสหลัก
(พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน) เพื่อชี้ให้เห็นบริบทการเมืองการเลือก
ตั้งของจังหวัดอุบลราชธานี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
อุบลราชธานีและปัจจัยที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้ง รูปแบบและ
วิธีการหาเสียง ตลอดจนบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดอุบลราชธานีในแต่ละยุค ซึ่งน่าจะให้เห็นภาพของ
“การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดอุบลราชธานีได้
อย่างชัดเจน

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของ จังหวัดอุบลราชธานี

อุบลราชธานีในประวัติศาสตร์

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่น่าสนใจ เพราะมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของการเมืองการปกครองของประเทศในอดีต รวมทั้งประวัติศาสตร์ของหัวเมืองอื่นๆ ที่สำคัญในประเทศไทย นอกจากนี้จังหวัดอุบลราชธานียังมีอารยธรรมแหล่งโบราณคดีที่บ่งบอกพัฒนาการของชุมชนมนุษย์ในระยะแรกมาจนถึงสมัยยุคต้นประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “เจนละ” และ “ทวาราวดี” ที่เกิดขึ้นในบริเวณฝั่งเหนือของแม่น้ำมูล ซึ่งได้แก่ บริเวณลุ่มน้ำชี เขปาย และเขบก อย่างชัดเจน ชุมชนบ้านเมืองทั้งหลายในเขตจังหวัดอุบลราชธานีมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายและยุคสมัยต้นประวัติศาสตร์ มีพัฒนาการอย่างสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2540, น. 557-558) ประวัติศาสตร์การเกิดของจังหวัดอุบลราชธานียังมีความเกี่ยวข้องกับชนชาติลาว เวียงจันทน์ และลาวจำปาสัก ที่ขยายตัวเข้ามาในภาคอีสานโดยกระจายไปตามที่ต่างๆ ตามฝั่งแม่น้ำมูล

ต่อมาลาวจำปาสักซึ่งเป็นลาวกลุ่มพระวอ - พระตา ที่แตกแยกกับเวียงจันทน์ในพุทธศตวรรษที่ 24 ได้เคลื่อนย้ายมาตั้งเมืองที่หนองบัวลำพูหรือนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูในปัจจุบัน จนถูกทางเวียงจันทน์ตีแตกจึงอพยพหนีมาพึ่งทางจำปาสัก ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีก็เกิดบาดหมางกับทางจำปาสัก เลยอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งที่ดอนมดแดงริมฝั่งแม่น้ำมูลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี แล้วเข้าขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารของกรุงธนบุรี ทำให้เกิดการขยายตัวของบ้านเมืองขึ้นในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและยโสธร ซึ่งในที่สุดก็มีเมืองอุบลราชธานีที่เป็นเมืองสำคัญจนถึงทุกวันนี้

จึงกล่าวได้ว่า บรรพชนของชาวอุบลราชธานีที่ได้แยกจากกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) มามีภูมิลำเนาอยู่ในแถบที่เคยเป็นมณฑลอิสานและมณฑลอุดรจนทุกวันนี้ เพิ่งมาปรากฏหลักฐานรกรากอันแน่นอนก็ต่อเมื่อระหว่างปลายรัชสมัยกรุงธนบุรีและต้นยุครัตนโกสินทร์นี้เอง (เดิม วิกาศย์พจนกิจ. 2542, น. 92)

อย่างไรก็ตามได้มีข้อสังเกตว่าความเก่าแก่และความสำคัญของดินแดนภาคอีสานในทางโบราณคดีนั้น ไม่ได้ช่วยให้ดินแดนที่เป็นภาคอีสานในปัจจุบันมีฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญต่อรัฐไทยแต่อย่างใด จนกระทั่งช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อรัฐไทยหรืออาณาจักรของชาวสยามบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ได้เปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจจากกรุงศรีอยุธยาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ การช่วงชิงอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างอาณาจักรเขมรสยาม และลาวล้านช้างเหนือดินแดนดังกล่าวจึงเป็นไปอย่าง

เข้มขัน และที่สำคัญการปรากฏตัวของมหาอำนาจตะวันตกในช่วงการล่าอาณานิคมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นยังเป็นเงื่อนไขสำคัญทำให้ดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง หรือภาคอีสานในปัจจุบันได้กลายมาเป็น “กันชน” ทางยุทธศาสตร์การเมืองการทหารของภูมิภาคหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ดินแดนภาคอีสานมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจทั้งต่อรัฐไทยและต่อดินแดนต่างๆ ในแหลมสุวรรณภูมิอย่างแท้จริงนั้นเริ่มต้นขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และเข้าสู่ภาวะวิกฤติในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (สุริยา สมุทคุปดี. 2538, น. 70)

อุปราชธานีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองอุปราชธานีคือหัวเมืองประเทศราชที่มีเจ้าปกครอง เช่นเดียวกันกับเมืองหลวงพระบางและเวียงจันทน์ คือ ประกอบด้วยเจ้าเมืองอุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร หรือที่เรียกว่า “อาญาสี” โดยที่เจ้าในตระกูลพระวอ - พระตา ปกครองต่อเนื่องกันมา

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็มีการตั้งมณฑลขึ้น เมืองอุปราชธานีและเมืองจำปาสักก็ถูกรวมเข้าด้วยกันเป็น “มณฑลลาวท้าว” โดยมี กรมหลวงพิชิตปรีชากรเสด็จมาดำรงตำแหน่งข้าหลวงประทับอยู่ที่เมืองอุปราชธานี 2 ปี จึงได้ย้ายกลับพระนครและมีกรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์เสด็จมาดำรงตำแหน่งแทน

การมาดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ของกรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์นั้น มีความหมายต่อเมืองอุปราชธานีเป็นอย่างมาก

เพราะได้ตั้งบุตรีของเจ้าในตระกูลพระวอ - พระตา คนหนึ่ง เป็นชายา คือ หม่อมเจียงคำ เท่ากับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างราชสำนักของกรุงเทพมหานครกับเมืองอุบลราชธานี ที่มีผลไปถึงเรื่องเกียรติภูมิ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของเมืองอุบลราชธานี เป็นอย่างมาก นั่นคือ เจ้าในตระกูลพระวอ - พระตา ได้รับการยกย่อง ในขณะเดียวกัน ก็มีการรับประเพณีทางวัฒนธรรมของชาวกรุงเทพฯ เข้าไปผสมผสานจนทำให้สังคมของชาวอุบลราชธานีมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมขึ้นหลายอย่าง เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมของเมืองอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยส่วนรวม (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2540, น. 575 - 576)

อย่างไรก็ตาม หัวเมืองอีสานในยุคการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ได้รับผลกระทบจากการล่าเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศสในการลงนามในสนธิสัญญาเบาริ่ง ใน พ.ศ. 2398 และมีผลกระทบต่อรัฐสยามในหัวเมืองภาคอีสาน เช่น กรณีพิพาทไทย - ฝรั่งเศส รศ.112 เพื่อที่จะเข้าครอบครองดินแดนที่ราบสูง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นของลาวมาก่อน แต่สนธิสัญญาระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสได้กำหนดให้รัฐสยามรวมถึงดินแดนฝั่งขวาของดินแดนแม่น้ำโขงเป็นรัฐกันชนกั้นกลางไม่ให้ผลประโยชน์ของมหาอำนาจทั้งสองในดินแดนสุวรรณภูมิกระทบกระทั่งถึงกัน ทำให้ฝรั่งเศสไม่สามารถเข้าครอบครองดินแดนที่เป็นมณฑลอีสานในบริเวณที่ราบสูงโคราชได้ เป็นต้น (สุริยา สมุทคุปดี. 2538, น. 74)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้การบริหารงานจากรัฐส่วนกลางต้องมีการปรับตัวหลายประการเพื่อรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางได้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งได้แก่ การปรับการบังคับบัญชาหัวเมืองแถบลาวกาว มีการจัดการทำบัญชีเลิกไพร่ขึ้นใหม่ การเก็บส่วยอากรและการเกษตรกรรม การทหาร การปราบปรามผู้กระทำความผิดตามหัวเมือง มีการลงโทษที่เด็ดขาด รุนแรง ซึ่งเป็นการแสดงถึงอำนาจของกรุงเทพมหานครที่มีต่อหัวเมืองในแถบภาคอีสาน มีความเด็ดขาดเข้มข้นมากขึ้น (วิทยาลัยครูอุบลราชธานี. 2535, น. 20 - 26) นอกจากนั้น ตัวแทนจากรัฐส่วนกลาง คือ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ยังทรงนำเอาพระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยามาใช้กับหัวเมืองด้วย ภายหลังการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2437 ได้มีการตั้งทำเนียบข้าราชการมณฑลลาวกาวขึ้นใหม่เพื่อให้เหมือนกับทำเนียบข้าราชการมณฑลอื่น ๆ คือ โปรดให้ยกเล็กตำแหน่งเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตร และให้เรียกตำแหน่งใหม่ คือ เจ้าเมืองเรียกว่าผู้ว่าราชการเมือง อุปฮาดเรียกว่าปลัดเมือง ราชวงศ์เรียกว่ายกกระบัตรเมือง และราชบุตรเรียกว่าผู้ช่วยราชการเมือง เป็นต้น มีการประกาศให้เมืองนครจำปาสัก เมืองอุบลราชธานี เมืองศรีสะเกษ และหัวเมืองอื่นๆ ซึ่งรวมเรียกว่า “มณฑลลาวกาว” ให้เรียกว่า “มณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ” เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2442 และมีการจดทะเบียนหลักฐานการเป็นสัญชาติไทยบังคับสยาม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันกับกรุงเทพฯ มากขึ้น

นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดให้มีการเสียเงินส่วยแก่ทางราชการของชายฉกรรจ์ทุกคนเป็นเงินปีละ 3.50 บาท ในปี พ.ศ. 2443 มีการปรับเปลี่ยนชื่อมณฑลใหม่จาก “มณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ” ให้เรียกว่า “มณฑลอีสาน” และต่อมาได้เปลี่ยนการบริหารงานเป็นมณฑลเทศาภิบาล การบริหารงานมณฑล ประกอบด้วย ข้าหลวงใหญ่หรือข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้รับผิดชอบในราชการทั่วไปตลอดมณฑล (เดช บุนนาค. 2548, น. 168) พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ทรงได้พัฒนามณฑลอีสานอีกหลายอย่าง เช่น ทรงตั้งโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการ ทรงจัดตั้งกองตำรวจภูธรที่จังหวัดอุบลราชธานี (ไพฑูรย์ มีกุล. 2517, น. 107) ทรงปรับปรุงการศาล การปลูกฝังคตินิรัฐประชาชาติ การปรับปรุงการคมนาคม ทรงตั้งโรงเรียนแผนที่ และการให้ความสำคัญต่อการศึกษา โดยตั้งโรงเรียนขึ้นมาสองโรงเรียน คือ โรงเรียนอุบลवासิกสถาน ซึ่งเป็นโรงเรียนชาย และโรงเรียนสตรีชื่อนารีบุญกุล (เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. 2542, น. 430)

การปฏิรูปการปกครองหลายอย่างข้างต้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ทั่วประเทศ รวมทั้งในส่วนของหัวเมืองอีสานสิ่งที่เห็นได้ชัด ก็คือ การใช้ระบบเทศาภิบาลหรือการจัดหัวเมืองตามระดับความสำคัญ แล้วร่วมกันเข้าเป็นมณฑล มีข้าหลวงแทนพระองค์รับผิดชอบดูแลระบบเทศาภิบาลดังกล่าว เป็นการควบคุมหัวเมืองต่างๆ ทั่วราชอาณาจักรจากส่วนกลางโดยตรง แทนระบบการปกครองดั้งเดิมหรือ “ระบบกินเมือง” ทำให้เจ้าเมืองหรือเจ้านายเก่าถูกลดความสำคัญให้มาเป็นข้าราชการกินเงินเดือนแทนการมี

อำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารราชการและเก็บส่วยอากรต่าง ๆ ที่เคยเป็นมาตั้งแต่ดั้งเดิม

เดช บุนนาค นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของไทย ได้เรียกการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ว่าเป็นการปฏิวัติแบบ “พลิกแผ่นดิน” การปฏิรูปลักษณะดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดการต่อต้านจากหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ในช่วงปี พ.ศ. 2444 - 2445 หรือที่เรียกว่า “ขบถ ร.ศ. 121” ซึ่งได้แก่ ขบถเงี้ยวเมืองแพร่ ขบถพระยาแขกหัวเมืองทั้งเจ็ด และขบถผู้มีบุญภาคอีสาน (ในหลายจังหวัดในภาคอีสานรวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะในมณฑลอุดรและมณฑลอีสาน กลุ่มขบถผู้มีบุญได้เกิดขึ้นประมาณ 100 คน บางกลุ่มรวบรวมพรรคพวกได้มากกว่า 1,000 คน เช่น ที่จังหวัดอุบลราชธานี) (เดช บุนนาค. 2524, น. 16)

หลังจากเหตุการณ์สงบ ข้าหลวงมณฑลอีสานได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและแนะนำให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในมณฑลอีสาน พระญาณรักขิต พระชั้นผู้ใหญ่ในมณฑลอีสาน ก็ลงความเห็นว่าเป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบในประชาชน” (พรเพ็ญ ยันตระกุล และอัจฉราพร กมฺพพิสมัย. 2527, น. 86) จึงทำให้เกิดโครงการพัฒนาภาคอีสานหลายประการได้เริ่มขึ้นในช่วงนี้ เช่น การสร้างเครือข่ายทางรถไฟจากกรุงเทพฯ มายังหัวเมืองอีสาน การสร้างเครือข่ายไปรษณีย์ โทรเลข การส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในปี พ.ศ. 2447 เป็นต้น (สุรียา สมุทคุปต์. 2538, น. 78)

อุปราชธานีหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ยังมีเหตุการณ์หลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและสังคมอีสานโดยส่วนรวม ซึ่งที่สำคัญๆ ได้แก่ กระบวนการ นักการเมืองท้องถิ่น และกระแสดวงความคิด “อีสานนิยม” จากสภาพธรรมชาติที่แห้งแล้งและทรัพยากรธรรมชาติไม่สมบูรณ์ได้กลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่ผู้แทนราษฎรของอีสานยุคแรกๆ ได้นำเสนอต่อรัฐบาลและเวทีการเมืองระดับชาติ กลุ่มผู้แทนราษฎรยุคแรกในอีสานถือได้ว่าเป็นแบบอย่างของนักการเมืองคุณภาพที่ทำงานเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นและเรียกร้องให้รัฐบาลให้ความสนใจกับปัญหาภาคอีสานอย่างจริงจัง ผู้แทนกลุ่มดังกล่าว หลายท่านมีเชื้อสายเจ้านายเก่าของหัวเมืองต่างๆ ในภาคอีสานก่อนการปฏิรูปในสมัยรัชกาลที่ 5 หลายท่านมีพื้นเพมาจากครอบครัวชาวนาได้รับการศึกษาชั้นสูง แต่เลือกที่จะร่วมกันทำงานการเมืองเพื่อสะท้อนปัญหาความยากจนของชาวอีสาน ผู้แทนราษฎรคนสำคัญในสมัยนั้น ได้แก่ ถวิล อุดล (ร้อยเอ็ด) ทองอินทร์ ฎริพัฒน์ (อุปราชธานี) เตียง ศิริพันธ์ (สกลนคร) จำลอง ดาวเรือง (มหาสารคาม) ฯลฯ ในเวทีการเมืองระดับชาติ ผู้แทนราษฎรกลุ่มนี้เป็นพันธมิตรกับนายปรีดี พนมยงค์ และยังเป็นผู้นำขบวนการเสรีไทยที่กระจายอยู่ในเขตภาคอีสานในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขบวนการกู้ชาติในอินโดจีน เช่น เวียดนาม และลาว ผู้แทน

กลุ่มนี้จึงถูกกล่าวหาว่าเป็นฝ่ายซ้าย หรือ คอมมิวนิสต์ วิธีการทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มนี้ จึงกินเวลาไม่มากนัก เนื่องจากถูกฝ่ายเผด็จการปราบปรามอย่างรุนแรงในลำดับต่อมา ซึ่งแสดงให้เห็นดังได้กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า การรวมภาคอีสานเข้าในรัฐไทยตั้งแต่เริ่มต้นยุคสมัยของกรุงเทพฯ ภูมิภาคอีสาน หรือลาวล้านช้างนี้ ได้เป็นประเด็นทางการเมืองสำหรับรัฐบาลกรุงเทพฯ มาตลอด เพราะภูมิภาคนี้ถูกระวางเสมอว่าเป็นที่พิภพของเหล่าผู้ปรารถนาแบ่งแยกดินแดน (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2548, น. 445)

แต่สิ่งที่นักการเมืองอีสานรุ่นนั้นได้ตั้งไว้ก็คือ ประสพการณ์การต่อสู้ในเวทีการเมืองเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบทในอีสาน และพยายามที่จะสร้างกระแส “อีสานนิยม” ขึ้นมาท้าทายอำนาจรัฐไทยอย่างเปิดเผยโดยวิธีทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าในบางประเด็นจะถูกมองว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อรัฐไทยในสายตาของรัฐบาลในสมัยนั้น แต่แนวคิดที่ควรค่าต่อการเรียนรู้จากประสพการณ์ดังกล่าวก็คือ ในสังคมชาวอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้นำท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้พยายามต่อสู้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคนี้มาโดยตลอด (สุรียา สมุทคุปดี. 2538, น. 79-80) และประชาชนที่ต้องต่อสู้เพื่อที่จะได้มีพื้นที่ในคำบรรยายของชาติกระแสหลักก็คือคนอีสาน คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือคนอีสานจะถูกดูแคลนจากคนไทยภาคกลางว่าเป็นคนจนไร้การศึกษาและเป็นบ้านนอกเข็ชะ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ กรุงเทพฯ มองคนอีสานว่าเชื่อถือไม่ได้ในทางการเมือง การต่อสู้ที่เป็นปัญหาของคนอีสานเพื่อหาอัตลักษณ์

เชิงภูมิภาค รวมทั้งการดำรงอยู่ในรัฐไทยนั้น ได้สร้างความตึงเครียดให้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. 2548, น. 430) การศึกษาพัฒนาการเกี่ยวกับการเมืองของนักการเมืองถิ่น โดยเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นคงจะต้องค้ความรู้ที่เป็นรากฐานประวัติศาสตร์การเมืองไทยจากอดีต และมุ่งไปสู่พัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยในอนาคตได้ เพราะการศึกษา “ประวัติศาสตร์” เป็นความจำเป็นของสังคมมนุษย์ และ “ประวัติศาสตร์” เป็นเสมือน “ความทรงจำร่วมกันของสังคม” ที่ถูกกำหนดโดยสถาบันทางอำนาจในแต่ละยุคสมัย ทำให้เราเข้าใจพลังความคิดที่จรรโลงโครงสร้างสังคมในแต่ละช่วงเวลาซึ่งเป็นเสมือนสายใยที่เชื่อมโยงทุกคนในสังคมเอาไว้ด้วยกัน รวมทั้งการแสวงหาเส้นทางที่จะสร้าง “ความทรงจำใหม่” หรือปรับเปลี่ยน “ความทรงจำเดิม” เท่าที่จำเป็น (อรรถจักร สัตยานุรักษ์. 2548, น. 7-8) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเฉพาะประวัติศาสตร์การเมืองถิ่นที่หลากหลาย จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะนักการเมืองถิ่นของภาคอีสาน เพราะในอดีตปัญญาชนที่มาจากชนบทอีสานโดยเฉพาะในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีความคิดหัวก้าวหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นทั้งด้านเศรษฐกิจการเมือง และสังคม ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ประชาชาติ และได้ประกาศตัวลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งแรกในประเทศไทย (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476) และได้จัดทำเอกสารเพื่อแสดงข้อคิดเห็นและนโยบายของตนเองผ่านหนังสือชื่อ “กฤดาการบนที่ราบสูง” ที่ตีพิมพ์เสร็จเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2476

และพร้อมที่จะตั้งคณะกรรมการเมือง (พรรคการเมือง) คณะหนึ่ง
ชั้นใน 5 ถึง 10 ปีข้างหน้า ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับคณะราษฎร
แต่อย่างใด รวมทั้งได้ชูนโยบายหลัก 5 ข้อ ไว้อย่างชัดเจน
(อำ บัญไทย. 2543, น. 146 - 147 ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึง
พัฒนาการและแนวคิดของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
ที่มีความมุ่งมั่นต่อการเข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนในอดีต
ได้อย่างดี แม้ว่าจะแลกด้วยการถูกจับกุมและจองจำกลายเป็น
เป็นนักโทษการเมืองรุ่นแรกๆ ที่เป็นชาวจังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2475 และเสียชีวิตในเวลาต่อมาก็ตาม
(อำ บัญไทย. 2543, น. (17))

ประวัติรัฐสภา และประวัติการเลือกตั้ง จังหวัดอุบลราชธานี

**นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475
- ปัจจุบัน (พ.ศ. 2548)**

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่เช้าตรู่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 “คณะราษฎร” ซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน จำนวน 99 คน เข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ตั้งคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร 3 นาย เป็นผู้ใช้อำนาจแทนและทำให้ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปป., น. 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 ที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม โดยวิธีรวมเขตจังหวัด โดยให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วให้ผู้แทนตำบลเลือกผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรจำนวน 78 คน จนถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากแบบบัญชีรายชื่อของพรรค จังหวัดอุบลราชธานีมีนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งด้วยวิธีการเลือกตั้งแบบต่างๆ กันไป เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 83 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์	นางสาวอรอินทร์ ภูริพัฒน์
นายเสียง ไชยกาล	นายนาถ เงินทาบ
นายเนย สุจิมา	ขุนวรวาทพิสุทธิ (สุข พันธุ์เพ็ง)
นายทิม ภูริพัฒน์	นายเสรี สุชาติประคัลภ์
นายฟอง สิทธิธรรม	นายยิ่ง สิทธิธรรม
ขุนบุรีสการกิตติดี (เหมือน บุรีสการ)	นายทองมาก จันทะลือ
นายบุญมา เกษมวัน	นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์
นายน้อม วนรมย์	นายวิชัย โกมลวิชัย
นายสุวิชัย จิตตะยะโสธร	นายบุญเย็น วอทอง
นายนารถ มนต์เสวี	นายวิชัย เสวะมาตย์
นายสุดใจ ศุภสร	นายประทีป ทองคำใส
นายผดุง โกศลวิตร	นายประวิทย์ ศรีธัญรัตน์
นายยงยุทธ ฝั่งภพ	นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ
นางอรพิน ไชยกาล	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์
นายทองพูน อจาธะพันธ์	นายเพียร พุ่มจันทร์
นายดิเรก มณีรัตน์	นายสमान งามสนิท
นายผัน บุญชิต	นายสุทัศน์ เงินหมื่น
นายกลั่น ปลั่งนิล	นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์
นายเจียม โชติรัษฎ์	นายเฉลิม สุขเสริม
นายฟอง การินทร์	นายโกศล มารมย์
นายวีระ รมยะรูป	นายไพฑูรย์ โทตระไวศยะ

ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์	นายธีระชัย ศิริจันทร์
นายสุทวิช สุพรรณ	นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ
นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมัตย์	นายปัญญา จินตะเวช
นายประสิทธิ์ จันทวาร	นายสุรศักดิ์ บัวขาว
นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช	นายชัยพร ทองประเสริฐ
พ.ต.ต.ยุทธนา พรสวรรค์	นายอัครงค์ ไทยมงคล
นายวารินทร์ ศรีแย้ม	พ.ต.พูนศักดิ์ พสุนนท์
นายดุสิต โสภิตชา	นายวิฑูรย์ นามบุตร
นายไชยพจน์ ภูเก้าชัย	นายเกรียง กัลป์ตินันท์
นายพุลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ	นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ
นายมนต์ชัย ไควสุรัตน์	นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์
นายต๋น จินตะเวช	นายสุพล ฟองงาม
นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	นายสุชาติ ดันติวณิชชานนท์
นายธนา เมตตาริกานนท์	นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ
นายสุวัฒน์ ศิริอำนาจ	นายศักดิ์ชัย จินตะเวช
นายวิทยา ชันอาสา	นายวิทยา บันทูปา
นายอิสสระ สมชัย	นายสมบัติ รัตโน
นายดำรงค์ บุญชิต	นายรัฐกิตติ์ ผาลีพัฒน์
นายสนิท จันทรวงศ์	นายอุดร ทองประเสริฐ

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี
ที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่
6 กุมภาพันธ์ 2548

1. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ พรรคไทยรักไทย
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตที่ 5)
2. นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ พรรคไทยรักไทย
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตที่ 6)
3. นายอดุลย์ นิลเปรม พรรคไทยรักไทย
(อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตที่ 1)

นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีในรัฐสภาแต่ละชุด

รัฐสภาชุดที่ 1

รัฐสภาชุดที่ 1 อยู่ในระหว่างการประกาศใช้พระราชบัญญัติ
ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดี่ยว คือ สภาผู้แทนราษฎร และประกอบด้วย
ด้วยผู้แทนราษฎรชั่วคราวที่คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร
ใช้อำนาจแต่งตั้งแทนคณะราษฎร จำนวน 70 คน เมื่อวันที่
28 มิถุนายน พ.ศ. 2475

ในวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระที่นั่งอนันตสมาคมให้
ใช้เป็นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สำนักงานเลขาธิการ
รัฐสภา. 2535, น. 38)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 1 เป็นสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราว
มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 28 มิถุนายน
พ.ศ. 2475 ถึงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 โดยไม่มีเงินเดือน
เงินประจำตำแหน่งสำหรับสมาชิกสภา ตลอดจนไม่มีค่าพาหนะ
ค่าเบี้ยประชุมแต่อย่างใด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
ราษฎร. มปป., น. 1)

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดภายหลังจากที่มีการเลือกตั้ง
สมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476
อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปทั้งประเทศเป็นครั้งแรกและเริ่ม
ประชุมในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2476 และได้มีการแต่งตั้ง
สมาชิกประเภทที่ 2 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช 2475 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
2547, น. 16)

รัฐสภาชุดนี้ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด
อุบลราชธานีอยู่ในสภา

รัฐสภาชุดที่ 2

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 และมีการเลือกตั้ง
ทั่วไปครั้งแรกในประเทศไทย เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดย
วิธีรวมเขตจังหวัด และกำหนดให้มีสภาเดี่ยว คือ สภาผู้แทน
ราษฎร ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภาชุดนี้ได้แบ่งออกเป็น
2 ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนชุดที่ 2) เป็น
สมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งโดยอ้อม โดยวิธีรวมเขตจังหวัด
มีจำนวน 78 คน โดยให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วให้
ผู้แทนตำบลเลือกผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.
2476 โดยถือจำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร
1 คน

สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงเนื่องจากพ้นจากตำแหน่ง
ตามวาระ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2480 (สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 7)

สภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 ชุดที่ 2 นี้ มีวาระใน
การดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476
ถึง วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2480 และมีสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีในชุดนี้จำนวน 3 คน คือ

1. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
2. นายเสียง ไชยกาล
3. นายเนย สุจิมา

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 78 คน เท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 สมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปถึงรัฐสภาชุดที่ 5 (วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 ถึง วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489)

รัฐสภาชุดที่ 3

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขต และกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร และมีสมาชิก 2 ประเภทคือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 3) มีจำนวน 91 คน มาจากการเลือกตั้งของราษฎรโดยตรง เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 เป็นการเลือกตั้งโดยวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยถือจำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกประเภทที่ 1 นี้ ได้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2481 มีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับญัตติแก้ไขข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2477 เกี่ยวกับวิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้พิจารณาเพื่อให้รัฐบาลเสนอรายละเอียดตามงบประมาณโดยชัดแจ้ง แต่รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามได้ (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 20)

สภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 1 ชุดที่ 3 นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 ถึง วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2481 ในจังหวัดอุบลราชธานีมีผู้แทนราษฎรจาก 4 เขต จำนวน 4 คน คือ

เขต 1 นายทองอินทร์ ฎริพัฒน์

เขต 2 นายทิม ฎริพัฒน์

เขต 3 นายฟอง สิทธิธรรม

เขต 4 นายเลียง ไชยกาล

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 91 คน มาจากการแต่งตั้ง และเป็นสมาชิกประเภทที่ 2 ชุดเดิมที่เคยแต่งตั้ง จำนวน 78 คน และแต่งตั้งเพิ่มอีก 13 คน เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2480 เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปถึงรัฐสภาชุดที่ 5 ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 ถึง วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ไม่มีผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีดำรงตำแหน่ง

รัฐสภาชุดที่ 4

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขต โดยกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 4) มีจำนวนทั้งหมด 91 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยถือจำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 ถึง วันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2488 ทั้งนี้เพราะได้มีการขยายเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 2 ปี โดยพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485 ซึ่งออกตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485 เนื่องจากภาวะสงคราม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเลือกตั้ง ต่อมาเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2488 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มอีก 15 คน รวมเป็น 95 คน เนื่องจากไทยได้ดินแดน 4 จังหวัดเพิ่มขึ้น ได้แก่ จังหวัดนครจำปาศักดิ์ จังหวัดพระตะบอง จังหวัดพิบูลสงคราม และจังหวัดล้านช้าง (ปัจจุบันไม่มี 4 จังหวัดนี้แล้ว) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 15)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 นี้ ได้สิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2488 เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ใหม่ มีสาเหตุมาจากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้อยู่ในตำแหน่งมานาน ประกอบกับมีความขัดแย้งเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามที่รัฐบาลเสนอเพื่อให้ลงโทษผู้ก่อให้เกิดการปกครองตามลัทธิเผด็จการ

สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 4 ซึ่งมีวาระดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2488 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 4 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1 นายฟอง สิทธิธรรม

เขต 2 นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

เขต 3 นายเลียง ไชยกาล

เขต 4 ขุนบุรีสการกิตติดี (เหมือน บุรีสการ) (ถึงแก่กรรม วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2488) และ นายบุญมาเกษมวัน (ได้รับเลือกตั้งแทนในการเลือกตั้งวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2488)

สมาชิกสภาประเภทที่ 2 สิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 (สมาชิกสภาประเภทที่ 2 นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489)

รัฐสภาชุดที่ 5

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 และมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขต และกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 5)

มีจำนวน 96 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 โดยวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน และถือจำนวนประชากร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (อนึ่ง เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 สมาชิกประเภทที่ 1 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

สภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ชุดที่ 5 นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เพราะเกิดรัฐประหารในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปป., น. 21)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ชุดที่ 5 นี้ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน จาก 4 เขต คือ

- เขต 1 นายเลียง ไชยกาล
- เขต 2 นายฟอง สิทธิธรรม
- เขต 3 นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
- เขต 4 นายบุญมา เกษมวัน

สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 96 คน มาจากการแต่งตั้งโดยเป็นสมาชิกสภาประเภทที่ 2 ชุดเดิม จำนวน 91 คน และได้มีการแต่งตั้งเพิ่มเติมอีก 5 คน เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2489 เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 และ

ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องไปจนถึงรัฐสภาชุดที่ 5 วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกประเภทที่ 2 นี้ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2489 (สมาชิกสภาประเภทที่ 2 มีวาระดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 ถึง วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489)

รัฐสภาชุดที่ 6

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มีการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นตามจำนวนราษฎร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขต และกำหนดให้มี 2 สภา คือ พุฒสภา และสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พวุฒสภา มีสมาชิกจำนวน 80 คน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทน เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490

สภาผู้แทน (ชุดที่ 5 เพิ่มเติม) มีสมาชิกจำนวน 178 คน ประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ 1 ในรัฐสภาชุดที่ 5 (รัฐสภาชุดเดิม) จำนวน 96 คน และมีการเลือกตั้งเพิ่มอีก 82 คน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ใน 47 จังหวัด (รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี) เป็นการเลือกตั้งโดยตรง โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งให้มีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490

รัฐสภาชุดนี้ได้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 โดย "คณะทหารของชาติ" ภายใต้การนำของ พลโทผิน ชุณหะวัณ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 24)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 5 ซึ่งมาจากการเลือกตั้งเพิ่มเติม จำนวน 82 คน และดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

- เขต 1 นายน้อยม วนรมย์
- เขต 2 นายสุวิชัย จิตตะยะโสธร
- เขต 3 นายนารถ มนต์เสวี
- เขต 4 นายสุดใจ ศุภสร

รัฐสภาชุดที่ 7

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490) มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต และมีการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นตามบทเฉพาะกาล ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต รัฐสภาชุดนี้กำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494

สภาผู้แทน (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 6) มีสมาชิกจำนวน 99 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 โดยวิธีรวมเขตจังหวัดและถือจำนวนประชากร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน และเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นใน 19 จังหวัด จำนวน 21 คน (รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานีด้วย) โดยใช้วิธีรวมเขตจังหวัด และถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 (อนึ่ง เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2492 รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ในตำแหน่งจนครบวาระ) ในช่วงรัฐสภาชุดที่ 7 นี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 จึงเป็นผลให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 26)

สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 6 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 คน จาก 4 เขต คือ

1. นายผดุง โกศลวิตร

2. นายฟอง สิทธิธรรม
3. นายเลียง ไชยกาล
4. นายยงยุทธ พึ่งภพ

เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ โดยจัดการเลือกตั้งขึ้นในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 จำนวน 19 จังหวัด มี 21 คน สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 6 เพิ่มเติมดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2 คน จาก 2 เขต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 35) คือ

1. นางอรพิน ไชยกาล
2. นายทองพูน อาจระจันทร์

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 โดย “คณะบริหารประเทศชั่วคราว” ภายใต้การนำของพลเอกผิน ชุณหะวัณ

รัฐสภาชุดที่ 8

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 (ผลจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 คณะบริหารประเทศได้นำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับลงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482 และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483 มาบังคับใช้) ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต และมีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปป., น. 37) คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 7) มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 123 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือเกณฑ์จำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงเนื่องจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ จากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 นี้ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6 คน และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 7 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 28) ซึ่งได้แก่

1. นายเสียง ไชยกาล
2. นายยงยุทธ ฟังภพ
3. นางอรพิน ไชยกาล
4. นายดิเรก มณีรัตน์

5. นายทิม ภูริพัฒน์

6. นายผัน บุญชิต

สมาชิกประเภทที่ 2 มีสมาชิกจำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 โดยทำหน้าที่เป็นผู้แทนราษฎรไปก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อสมาชิกประเภทที่ 1 พ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนถึงรัฐสภาชุดที่ 9 สมาชิกประเภทที่ 2 นี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 สมาชิกประเภทที่ 2 ในชุดนี้ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี

รัฐสภาชุดที่ 9

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2498 จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมืองต่อสภาโดยให้เหตุผลว่าระบอบประชาธิปไตย ได้ดำเนินมากว่า 20 ปีแล้ว ควรแก่เวลาที่จะให้มีการก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นสภาจึงเห็นชอบด้วยและลงมติประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2498 ตั้งแต่นั้นมาได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาหลายพรรค ทำให้เกิดการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่สังกัดพรรคการเมือง (สำนักงาน

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, มปพ., น. 43) รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 8, ชุด 2500/1) มีสมาชิกจำนวน 160 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถึงจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 นี้ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 8 (2500/1) ซึ่งดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 คน คือ

1. นายทิม ภูริพัฒน์	พรรคเศรษฐกิจ
2. นายฟอง สิทธิธรรม	พรรคประชาธิปไตย
3. นายกลั่น ปลั่งนิล	พรรคประชาธิปไตย
4. นายทองพูน อัจระพันธ์	พรรคประชาธิปไตย
5. นายเจียม โชติรัชฎ์	พรรคเศรษฐกิจ
6. นายเสียง ไชยกาล	พรรคเสรีมนังคศิลา
7. นายผัน บุญชิต	พรรคเสรีมนังคศิลา

สมาชิกประเภทที่ 2 มีสมาชิกจำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้ง และเป็นสมาชิกประเภทที่ 2 ชุดเดิม

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 โดยคณะทหารภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (สภาผู้แทน

ราษฎรชุดนี้มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2494 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500)

รัฐสภาชุดที่ 10

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 แทนสมาชิกประเภทที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขตใน 5 จังหวัด และมีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 9, ชุด 2500/2) มีสมาชิกจำนวน 160 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 9 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ในส่วนของจังหวัดอุบลราชธานีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด คือ

1. นายฟอง สิทธิธรรม	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายทิม ภูริพัฒน์	พรรคสหภูมิ
3. นายวีระ รมยะรูป	พรรคสหภูมิ
4. นางสาวอรอินทร์ ภูริพัฒน์	พรรคสหภูมิ
5. นายพัน บุญชิต	พรรคสหภูมิ
6. นายเลียง ไชยกาล	ไม่สังกัดพรรค
7. นายนาถ เงินทาบ	ไม่สังกัดพรรค

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2501 คณะรัฐมนตรีได้ประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จบชั้นประถมศึกษาตามมาตรา 116 ของรัฐธรรมนูญเป็นผลให้สมาชิกประเภทที่ 2 ต้องจับสลากออก 26 คน เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 และต่อมาในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2501 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 9 เพิ่มเติม, ชุด 2500/2) ใน 5 จังหวัด คือ จังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 26 คน แทนสมาชิกประเภทที่ 2 ที่ต้องจับสลากออกจากตำแหน่ง การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 67) รวมสมาชิกประเภทที่ 1 ทั้งสิ้น 186 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ในส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 7 คน คือ

1. นายกลิน ปลั่งนิล	พรรคประชาธิปไตย
2. นายดิเรก มณีรัตน์	พรรคชาติสังคม
3. นายฟอง การินทร์	พรรคชาติสังคม
4. ชูวรวาทพิสุทธิ (สุข พันธุ์เพ็ง)	พรรคชาติสังคม
5. นายสุวิชัย จิตตะยะโคธร	พรรคชาติสังคม
6. นายยงยุทธ พึ่งภพ	ไม่สังกัดพรรค
7. นายอรพิน ไชยกาล	ไม่สังกัดพรรค

สมาชิกประเภทที่ 2 มีสมาชิกจำนวน 121 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2500 ต่อมาสมาชิกประเภทที่ 2 จับสลากออก 26 คน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์

พ.ศ. 2501 จึงเหลือสมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 95 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2500 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 โดยคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 ทำให้พรรคการเมืองทั้งหลายที่จัดตั้งขึ้นไว้ สิ้นสุดลง

รัฐสภาชุดที่ 11

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 240 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 ถึงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511

สภาร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 33)

รัฐสภาชุดที่ 12

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต และมี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนวุฒิสภา มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 164 คน สมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่

4 กรกฎาคม พ.ศ. 2511 มีจำนวน 120 คน และแต่งตั้งเพิ่มอีก 44 คน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เพื่อให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ จนเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 สมาชิกวุฒิสภามีอายุครบ 3 ปี ต้องจับสลากออกกึ่งหนึ่ง คือ จำนวน 82 คน และมีการแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ออกไปเข้ามาแทนที่และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2511 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

สภาผู้แทน (สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 10) มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 219 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 34)

รัฐสภาชุดนี้ได้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 โดยคณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้น (เป็นสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 10) มีวาระดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีทั้งหมด 9 คน คือ

1. นายเสรี สุชาติประคัลภ์ ไม่สังกัดพรรค
2. นายฟอง สิทธิธรรม ไม่สังกัดพรรค
3. นายยิ่ง สิทธิธรรม พรรคแนวร่วมประชาธิปไตย
4. นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ พรรคแนวร่วมประชาธิปไตย
5. นายวิชัย โกมลวิชัย ไม่สังกัดพรรค
6. นายทองมาก จันทะลือ ไม่สังกัดพรรค
7. นายบุญเย็น วอทอง พรรคแนวร่วมประชาธิปไตย
8. นายวิชัย เสวะมาตย์ พรรคประชาธิปไตย
9. นายประทีป ทองคำใส พรรคสหประชาไทย

รัฐสภาชุดที่ 13

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกจำนวน 299 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ถึงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2516

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2516 มีสาเหตุมาจากหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลาออกจากตำแหน่ง 288 คน จนไม่ครบองค์ประชุม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 36)

รัฐสภาชุดที่ 14

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้ธรรมนูญการ

ปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ซึ่งกำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 299 คน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวน 2,347 คน ตามพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกแห่งชาติ ลงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2516 โดยให้สมาชิกสมาชิกแห่งชาติเลือกตั้งกันเอง เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2516 และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามมติสมาชิกแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2516 วาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2518

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 37)

รัฐสภาชุดที่ 15

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมระหว่างแบ่งเขตกับรวมเขต ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2518 อย่างไรก็ตาม ถ้ามีการยุบสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่ง

ต่อไป วุฒิสภาชุดนี้มีวาระในการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 11) มีสมาชิกจำนวน 269 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิน 3 คน ให้แบ่งเขต จังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตราประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ถึงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519 มีสาเหตุมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคร่วมรัฐบาลไปสนับสนุนอดีตขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจของพรรคฝ่ายค้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปป., น. 85)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 11 มีวาระในการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ถึงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519 ในจังหวัดอุบลราชธานีมีผู้แทนราษฎรทั้งหมดจำนวน 9 คน จาก 3 เขต คือ

เขต 1

1. นายประวิทย์ ศรีธัญรัตน์	พรรคกิจสังคม
2. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคสังคมชาตินิยม
3. นายประทีป ทองคำใส	พรรคธรรมสังคม

เขต 2

1. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	พรรคประชากรธรรม
2. นายเพียร พุ่มจันทร์	พรรคธรรมสังคม
3. นายสมาน งามสนิท	พรรคธรรมสังคม

เขต 3

1. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย
2. นายอดิศักดิ์ โภคกุลถนันท	พรรคชาติไทย
3. นายวิชัย เสวะมาตย์	พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

รัฐสภาชุดที่ 16

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมระหว่างรวมเขตกับแบ่งเขต กำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 100 คน ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่ได้รับแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 12) มีสมาชิกจำนวน 279 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตราประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 39)

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ภายใต้การนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 12 ซึ่งดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ในจังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 9 คน จาก 3 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายเฉลิม สุขเสริม	พรรคชาติไทย
2. นายโกศล มารมย	พรรคชาติไทย
3. นายไพฑูรย์ โทตระไวศยะ	พรรคชาติไทย

เขต 2

1. ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายสุทวิช สุพรรณ	พรรคประชาธิปัตย์
3. นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมัตย์	พรรคประชาธิปัตย์

เขต 3

1. นายประสิทธิ์ จันทวาร	พรรคชาติไทย
2. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	พรรคชาติไทย
3. นายยิ่ง ลิทธิธรรม	พรรคชาติไทย

รัฐสภาชุดที่ 17

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่สถาปนาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สถาปนาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มาจากการแต่งตั้ง จำนวน 24 คน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2519 ถึงวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519

สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สถาปนาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดนี้สิ้นสุดลงเมื่อมีการแต่งตั้งสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 (สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 41)

รัฐสภาชุดที่ 18

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มาจากการแต่งตั้ง จำนวน 340 คน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 ถึง วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 โดยคณะปฏิวัติภายใต้การนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 42)

รัฐสภาชุดที่ 19

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกมาจากการแต่งตั้งจำนวน 360 คน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 ถึงวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2521

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 43)

รัฐสภาชุดที่ 20

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมทั้งรวมเขตและแบ่งเขต กำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 225 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 เมื่อครบ 2 ปี สมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด คือ จำนวน 75 คน ให้พ้นจากตำแหน่ง โดยวิธีจับสลาก และมีการแต่งตั้งทดแทนตำแหน่งที่ว่างจำนวน 75 คน เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 13) มีสมาชิกจำนวน 301 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตราประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526 มีสาเหตุมาจากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ขยายเวลาการใช้บทเฉพาะกาลออกไปอีก 4 ปี และการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปป., น. 117)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 13 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ถึงวันที่ 19 มีนาคม 2526 จังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 10 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายประสิทธิ์ ญรงค์เดช	พรรคเสรีธรรม
2. นายไพฑูรย์ โทตระไวศยะ	พรรคเสรีธรรม

(ถึงแก่กรรม วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2524)

3. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ พรรคประชากรราษฎร์
(ได้รับเลือกตั้งแทน เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524)
4. พ.ต.ต.ยุทธนา พรสวรรค์ พรรคชาติประชาธิปไตย
เขต 2
1. ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์ พรรคประชาธิปัตย์
2. นายผัน บุญชิต พรรคกิจสังคม
เขต 3
1. นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมัตย์ พรรคสยามประชาธิปไตย
2. นายวารินทร์ ศรีแย้ม พรรคประชากรราษฎร์
3. นายประสิทธิ์ จันทวารา พรรคชาติไทย
เขต 4
1. นายดุสิต โสภิตชา พรรคเสรีธรรม
2. นายไชยพจน์ ภู่อำชัย พรรคชาติไทย

รัฐสภาชุดที่ 21

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมระหว่างรวมเขตกับแบ่งเขต ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 225 คน ซึ่งในวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2526 วุฒิสภามีอายุครบ 4 ปี สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ที่เหลืออยู่จากการจับสลากออกเมื่อครบ 2 ปี ต้องจับสลากออกครึ่งหนึ่ง จำนวน 75 คน และในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2526 ได้แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 93 คน

(ให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างทั้ง 75 คน และแต่งตั้งเพิ่มอีก 18 คน) เพื่อให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อรวมสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดมีจำนวน 243 คน

วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2528 สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ที่เหลือจำนวน 75 คน ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระ 6 ปี ในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2528 จึงได้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 75 คน โดยให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2528 เป็นต้นไป แต่ถ้ามีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 14) มีสมาชิกจำนวน 324 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คนและไม่น้อยกว่า 1 คน โดยถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 45)

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 มีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. 2529

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 14 มีวาระการดำรงตำแหน่ง
ระหว่างวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 ถึง วันที่ 1 พฤษภาคม
พ.ศ. 2529 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี
จำนวน 11 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายพูลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ	พรรคชาติไทย
2. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคกิจสังคม
3. นายมนต์ชัย ไควสุรัตน์	พรรคกิจสังคม

เขต 2

1. นายพันธ์ บุญชิต	พรรคกิจสังคม
2. นายตุ่น จินตะเวช	พรรคกิจสังคม
3. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	พรรคกิจสังคม

เขต 3

1. นายธนา เมตตาริกานนท์	พรรคกิจสังคม
2. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	พรรคประชาธิปัตย์
3. นายสุวัฒน์ ศิริอำนาจ	พรรคกิจสังคม

เขต 4

1. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	พรรคกิจสังคม
2. นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์	พรรคกิจสังคม

รัฐสภาชุดที่ 22

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการเลือกตั้งทั่วไป
ครั้งที่ 14 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตกับรวมเขต ซึ่งกำหนด
ให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 243 คน เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มขึ้นอีก 17 คน รวมเป็น 260 คน หรือจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2530 สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 75 คน ที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2524 ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระ 6 ปี ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2530 จึงได้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง จำนวน 75 คน โดยให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2530 เป็นต้นไป เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 15) มีสมาชิกจำนวน 347 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คนและไม่น้อยกว่า 1 คน โดยถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ถึงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2531

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภา เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2531 มีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ.... ในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2531 สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลอภิปรายคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

และในการลงมติมีสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาล จำนวน 31 คน ยกมือคัดค้านร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เป็นเหตุให้รัฐมนตรีของพรรคประชาธิปไตยทั้ง 16 คน ลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้มีการปรับคณะรัฐมนตรี แต่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 47)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 15 มีวาระในการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ถึง วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2531 จังหวัดอุบลราชธานีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 12 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	พรรคกิจสังคม
2. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคกิจสังคม
3. นายวิทยา ชันอาสา	พรรคกิจสังคม

เขต 2

1. นายผัน บุญชิต	พรรคราษฎร
2. นายอิสสระ สมชัย	พรรคราษฎร
3. นายดำรงค์ บุญชิต	พรรคราษฎร

เขต 3

1. นายสนิท จันทรวงศ์	พรรคกิจสังคม
2. นายธีระชัย ศิริจันทร์	พรรคกิจสังคม
3. นายธนา เมตตาริกานนท์	พรรคกิจสังคม

เขต 4

1. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	พรรคกิจสังคม
2. นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	พรรคกิจสังคม
3. นายดุสิต โสภิตชา	พรรคกิจประชาคม

รัฐสภาชุดที่ 23

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขตกับแบ่งเขตซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิม จำนวน 260 คน เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มขึ้นอีก 7 คน เพื่อให้ครบ 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดจำนวน 267 คน

วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2532 สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 75 คน ที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2526 ต้องพ้นจากตำแหน่งตามวาระ จึงได้มีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง 75 คน โดยให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2532 เป็นต้นไป

สมาชิกวุฒิสภาชุด 267 คน และ 260 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 สมาชิกวุฒิสภา 7 คน ที่แต่งตั้งเพิ่มขึ้นมีวาระในการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 16) มีสมาชิกจำนวน 357 คน มาจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งแต่จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คนและไม่น้อยกว่า 1 คน โดยถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 49)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 16 มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในจังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 12 คน จาก 4 เขตเลือกตั้งดังนี้ คือ

เขต 1

1. นายพูลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ	พรรคชาติไทย
2. นายวิทยา ชันอาสา	(พรรคประชาชน)
	พรรคชาติไทย
3. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	พรรคกิจสังคม

เขต 2

1. นายตุ่น จินตะเวช	พรรคปวงชนชาวไทย

2. นายปัญญา จินตะเวช	พรรคปวงชนชาวไทย
3. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	พรรคกิจสังคม
- เขต 3

1. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายธนา เมตตาริกานนท์	พรรคกิจสังคม
3. นายสนิท จันทรวงศ์	พรรคกิจสังคม

เขต 4

1. นายดุสิต โสภิตชา	(พรรคกิจประชาคม) พรรคเอกภาพ
2. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	พรรคกิจสังคม
3. นายสุรศักดิ์ บัวขาว	พรรคประชาธิปัตย์

หมายเหตุ เมื่อวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2532 พรรคก้าวหน้า, พรรคกิจประชาคม, พรรคประชาชน, ได้ยุบเลิกพรรคการเมือง

วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2532 “พรรครวมไทย” เปลี่ยนชื่อเป็น “พรรคเอกภาพ” (ส.ส.พรรครวมไทย จำนวน 35 คน เป็น ส.ส.พรรคเอกภาพ)

วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2532 พรรคชาติไทยได้รับ ส.ส. ของพรรคประชาชน (ที่ยุบเลิกพรรคไปแล้ว) เข้าเป็น ส.ส. พรรคชาติไทย จำนวน 9 คน

วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 พรรคเอกภาพ ได้รับ ส.ส. ของ 3 พรรคการเมืองที่ยุบเลิกพรรค ได้แก่ ส.ส. จาก “พรรคก้าวหน้า” 8 คน “พรรคกิจประชาคม” 9 คน “พรรคประชาชน” 10 คน รวม 27 คน เข้าเป็น ส.ส.ของพรรค ดังนั้น เมื่อรวมกับ ส.ส. ของพรรคเอกภาพ จำนวน 35 คน แล้ว ทำให้พรรคเอกภาพมี ส.ส. จำนวน 62 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 192)

รัฐสภาชุดที่ 24

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสมาชิกจำนวน 292 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2534 โดยดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2534 ถึง วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2535

สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 51)

รัฐสภาชุดที่ 25

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมระหว่างรวมเขตกับแบ่งเขต ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 270 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2530 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป วาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2539

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 17 หรือชุด 2535/1) มีสมาชิกจำนวน 360 คน มาจากการ

เลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งทำให้นายอานันท์ ปันยารชุน ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และใช้กระบวนการรัฐสภาคืนอำนาจให้กับประชาชนด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 52)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 17 หรือชุด 2535/1 มีวาระในการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 ในจังหวัดอุบลราชธานีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 12 คน จาก 4 เขตเลือกตั้งคือ

เขต 1

1. นายธำรงค์ ไทยมงคล	พรรคกิจสังคม
2. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	พรรคสามัคคีธรรม
3. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคความหวังใหม่

เขต 2

1. นายอิสสระ สมชัย	พรรคความหวังใหม่
2. นายตุน จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่
3. นายปัญญา จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่

เขต 3

1. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	พรรคประชาธิปไตย

2. นายวิฑูรย์ นามบุตร	พรรคประชาธิปัตย์
3. นายชัยพร ทองประเสริฐ	พรรคประชาธิปัตย์

เขต 4

1. นายดุสิต โสภิตชา	พรรคกิจสังคม
2. นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	พรรคสามัคคีธรรม
3. พ.ต.พูนศักดิ์ พสุนนท์	พรรคความหวังใหม่

รัฐสภาชุดที่ 26

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตกับรวมเขตซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกชุดเดิมในรัฐสภา ชุดที่ 25 จำนวน 270 คน เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป (ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2539)

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 18 หรือชุด 2535/2) มีสมาชิกจำนวน 360 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตกับรวมเขตเช่นเดียวกับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535. ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งมากที่สุดเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมระหว่าง 5 พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม พรรคกิจสังคม และพรรคเอกภาพ ต่อมาปี พ.ศ. 2536 มีการปรับเปลี่ยนพรรค

กิจสังคมออกจากคณะรัฐมนตรีและนำพรรคเสรีธรรมเข้ามาแทนในรัฐบาลผสม 5 พรรค เช่นเดิม

ส่วนพรรคที่เป็นฝ่ายค้านมี 6 พรรค ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคเสรีธรรม พรรคประชากรไทย พรรคมวลชน และพรรคราษฎร ต่อมาพรรคเสรีธรรมได้เข้าร่วมรัฐบาล โดยพรรคกิจสังคมออกมาเป็นฝ่ายค้าน ส่วนพรรคมวลชนได้รวมกับพรรคกิจสังคม พรรคฝ่ายค้านจึงมีเพียง 5 พรรค คือ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎร (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. มปพ., น. 211)

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2538

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 มีสาเหตุจากพรรคพลังธรรมถอนตัวจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล เพราะเห็นว่าขาดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ เพราะไม่สามารถชี้แจงกรณี ส.ปก.4 - 01 ให้ชัดแจ้งได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 54)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 18 หรือชุด 2535/2 นี้มีวาระการดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 มีจำนวน 12 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง

เขต 1

1. นายวิทยา ชันอาสา

พรรคความหวังใหม่

2. นายพลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ	พรรคพลังธรรม
3. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคความหวังใหม่
เขต 2	
1. นายอิสสระ สมชัย	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	พรรคชาติไทย
3. นายโอวาท จุลโคตร	พรรคประชาธิปัตย์
เขต 3	
1. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายวิฑูรย์ นามบุตร	พรรคประชาธิปัตย์
3. นายสนิท จันทรวงศ์	พรรคความหวังใหม่
เขต 4	
1. นายดุสิต ไสภิตชา	พรรคกิจสังคม
2. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	พรรคชาติพัฒนา
3. นายสุรศักดิ์ บัวขาว	พรรคชาติพัฒนา

รัฐสภาชุดที่ 27

อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตกับรวมเขต ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 270 คน ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมในรัฐสภาชุดที่ 26 สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ต้องพ้นจากตำแหน่งตามวาระในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2539 และในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2539 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่แทนจำนวน 260 คน หรือ 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติ

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป (สมาชิกวุฒิสภา 260 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2543)

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 19) มีสมาชิกจำนวน 391 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ถึงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2539 มีสาเหตุจากเกิดการแตกแยกภายในพรรคร่วมรัฐบาลและต้องการคืนอำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 56)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 19 มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ถึง วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้แทนราษฎรจำนวน 11 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายเกรียง กัลป์ตินันท์	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายธำรงค์ ไทยมงคล	พรรคกิจสังคม
3. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคความหวังใหม่

เขต 2

1. นายต๋น จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่

2. นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช	พรรคหน้าไทย
3. นายปัญญา จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่

เขต 3

1. นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	พรรคชาติพัฒนา
2. นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์	พรรคประชาธิปัตย์
3. นายอิสสระ สมชัย	พรรคประชาธิปัตย์

เขต 4

1. นายวิฑูรย์ นามบุตร	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก	พรรคประชาธิปัตย์

รัฐสภาชุดที่ 28

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตกับรวมเขต ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 260 คน มาจากสมาชิกชุดเดิมในรัฐสภาชุดที่ 27 และแต่งตั้งเพิ่มอีก 2 คน ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 เพื่อให้ครบจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภาชุดนี้พ้นจากตำแหน่งเมื่อครบวาระในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2543 และมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 จำนวน 200 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ถ้ามีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป

วุฒิสภาชุด 260 คนนี้ มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2529 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2541 และชุดแต่งตั้งเพิ่ม 2 คน ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2543

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 20) มีสมาชิกจำนวน 393 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543

สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 มีสาเหตุมาจากรัฐบาลประสบกับปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดที่แล้ว และสมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้ทยอยลาออกจนเกือบหมด ประกอบกับรัฐบาลได้ออกกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2544 และได้แก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเพื่อเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งใหม่แล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น. 57)

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 20 มีวาระในการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ในจังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 11 คน จาก 4 เขตเลือกตั้ง คือ

เขต 1

1. นายเกรียง กัลป์ตินันท์	พรรคความหวังใหม่
2. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	พรรคความหวังใหม่
3. นายสุพล ฟองงาม	พรรคความหวังใหม่

เขต 2

1. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	พรรคชาติไทย
2. นายต๋น จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่
3. นายปัญญา จินตะเวช	พรรคความหวังใหม่

เขต 3

1. นายอิสสระ สมชัย	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายสิทธิชัย โควสุรัตน์	พรรคชาติพัฒนา
3. นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	พรรคชาติพัฒนา

เขต 4

1. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ	พรรคความหวังใหม่
2. นายวิฑูรย์ นามบุตร	พรรคประชาธิปัตย์

รัฐสภาชุดที่ 29

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการเลือกตั้งทั่วไปทางตรงแบบรวมเขต ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 20 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตเดียวคนเดียวครั้งแรก ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 ถึง วันที่ 3 มีนาคม

พ.ศ. 2549 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2547, น.59)

รายชื่อสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกของจังหวัดอุบลราชธานี ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง ได้แก่

1. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
2. นายสนิท จันทรวงศ์
3. นายวิชัย ครองยุติ
4. นายอมร นิลเปรม
5. นางมลวิมลย์ เงินหมื่น
6. นางวิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 21) มีสมาชิกจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2548

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 21 ที่มาจากการเลือกตั้งระบบใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 11 คน จาก 11 เขตเลือกตั้ง ได้แก่

เขต 1

1. นายเกรียง กัลป์ตินันท์	พรรคไทยรักไทย

เขต 2

2. นายสมบัติ รัตโน	พรรคไทยรักไทย

เขต 3

3. นายวิฑูรย์ นามบุตร พรรคประชาธิปัตย์

เขต 4

4. นายสุพล ฟองงาม พรรคไทยรักไทย

เขต 5

5. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก พรรคไทยรักไทย

เขต 6

6. นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ พรรคไทยรักไทย

เขต 7

7. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ พรรคไทยรักไทย

เขต 8

8. นายพูลสวัสดิ์ โหดระไวศยะ พรรคไทยรักไทย

เขต 9

9. นายสุชาติ ตันติวณิชชานนท์ พรรคไทยรักไทย

เขต 10

10. นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ พรรคไทยรักไทย

(เลือกตั้งวันที่ 6 ม.ค. 2544)

- นายศักดิ์ชัย จินตะเวช พรรคชาติไทย

(เลือกตั้งใหม่วันที่ 29 ม.ค. 2544)

- นายศักดิ์ชัย จินตะเวช พรรคชาติไทย

(เลือกตั้งใหม่วันที่ 30 มิ.ย. 2544)

- นายวิทยา บันทูปา พรรคราษฎร

(เลือกตั้งใหม่วันที่ 18 ส.ค. 2544)

- นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ พรรคไทยรักไทย

(เลือกตั้งใหม่วันที่ 8 ก.ย. 2544)

เขต 11

11. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์ พรรคไทยรักไทย

รัฐสภาชุดที่ 30

รัฐสภาชุดนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขตเดี่ยวคนเดียว ซึ่งกำหนดให้มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 ถึงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2549

สมาชิกวุฒิสภา ชุดแรกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 6 คน ได้แก่

1. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
2. นายสนิท จันทรวงศ์
3. นายวิชัย ครองยุติ
4. นายอมร นิลเปรม
5. นางมลิวลย์ เงินหมื่น
6. นางวิลาวัลย์ ต้นวัฒนะพงษ์

สภาผู้แทนราษฎร (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 22) มีสมาชิกจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2540 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548
ถึงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 22 ของจังหวัดอุบลราชธานี
ที่มาจากการเลือกตั้งระบบใหม่ ครั้งที่ 2 มีทั้งหมด 11 คน
จาก 11 เขตเลือกตั้ง ได้แก่

เขต 1

1. นายเกรียง กัลป์ตินันท์ พรรคไทยรักไทย

เขต 2

2. นายสมบัติ รัตน์ พรรคไทยรักไทย

เขต 3

3. นายวิฑูรย์ นามบุตร พรรคประชาธิปัตย์
(เลือกตั้งวันที่ 6 ก.พ. 2548)

- นายวิฑูรย์ นามบุตร พรรคประชาธิปัตย์
(เลือกตั้งใหม่วันที่ 20 ก.พ. 2548)

เขต 4

4. นายสุพล ฟองงาม พรรคไทยรักไทย

เขต 5

5. นายรัฐกิตติ์ ฝาสิทธิ์ พรรคชาติไทย

เขต 6

6. นายอุดร ทองประเสริฐ พรรคไทยรักไทย

เขต 7

7. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ พรรคไทยรักไทย

เขต 8

8. นายอิสสระ สมชัย พรรคประชาธิปัตย์

เขต 9

9. นายสุชาติ ตันติวณิชชานนท์ พรรคไทยรักไทย

เขต 10

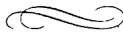
10. นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ พรรคไทยรักไทย

เขต 11

11. นายต๋น จินตะเวช พรรคมหาชน

สมาชิกสภาผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อของพรรคตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ชุดแรกของจังหวัดอุบลราชธานี มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ถึง วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ได้แก่

1. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก พรรคไทยรักไทย
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง :
เขตที่ 5 พรรคไทยรักไทย)
2. นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ พรรคไทยรักไทย
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตที่ 6 พรรคไทยรักไทย)
3. นายอดุลย์ นิลเปรม พรรคไทยรักไทย
(อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตที่ 1 พรรคประชาธิปไตย)

การเมืองการเลือกตั้งอุบลราชธานี ยุคนักการเมืองข้าราชการกระแสหลัก (พ.ศ. 2476 - 2514)

การเมืองไทยภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเมืองในระดับประเทศ กลไกหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ได้ทำให้เกิดกระบวนการทางการเมืองในส่วนต่างๆ ของประเทศ รวมถึงจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยของไทยในครั้งแรก ในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม และต่อมามีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา ปรากฏว่านักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ที่ได้รับเลือกตั้งในช่วงนี้เป็นต้นมา เป็นผู้เคยประกอบอาชีพเป็นข้าราชการมาก่อน ซึ่งสภาพการณ์ที่นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากอาชีพข้าราชการนั้น ได้ดำรงตำแหน่งเรื่อยมาจนกระทั่งการเลือกตั้งในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 อย่างไรก็ตาม ยุคของนักการเมืองของอุบลราชธานีที่มาจากข้าราชการได้เปลี่ยนไปภายหลังการยึดอำนาจการ

ปกครองของคณะปฏิวัติในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 และการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในปี พ.ศ. 2518

บริบทของการเมืองการเลือกตั้งยุคนักการเมือง ข้าราชการ

จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งภาคอีสานทั้งหมดในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา ก่อนที่จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี พ.ศ. 2504 ที่เป็นจุดเริ่มต้นของโครงการพัฒนาในภาคอีสานจำนวนมากนั้น ภาคอีสานรวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี สภาพเศรษฐกิจและสังคมยังคงเป็นแบบดั้งเดิม กล่าวคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้ายังมีน้อย ผู้คนในสังคมยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากสมัยก่อน ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งก็คือ กลุ่มคนที่มีบทบาทในสังคมและผู้นำยังคงเป็นข้าราชการที่ทำหน้าที่ด้านปกครอง อันได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือแม้กระทั่งครูบาอาจารย์ที่ทำหน้าที่สั่งสอนให้การศึกษาในโรงเรียนต่างๆ ซึ่งในสมัยดังกล่าว แม้จะเริ่มมีกลุ่มพ่อค้านักธุรกิจอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่มีความบทบาททางสังคมเท่ากับกลุ่มข้าราชการ

ด้วยสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว เมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย และจัดให้มีการเลือกตั้ง จึงพบว่า ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มคนที่เคยเป็นข้าราชการฝ่ายปกครองและครู ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากบริบททางสังคมดังกล่าว

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2476 - 2514

สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2476 - 2514 พบว่าผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงนี้ ส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เคยเป็นข้าราชการ ครู และทนายความ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีเชื้อสาย ตระกูลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยปรากฏบุคคลที่มีอาชีพเกี่ยวกับการทำธุรกิจและมาจากต่างถิ่นหรือเป็นคนไทยเชื้อสายจีนเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงหลังปี พ.ศ. 2518 นักการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2514 ได้แก่

นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 สมัยที่ 2 วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 สมัยที่ 3 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 สมัยที่ 4 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายเสียง ไชยกาล ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 สมัยที่ 2 วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 สมัยที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 สมัยที่ 4 วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 สมัยที่ 5 วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 สมัยที่ 6 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา สมัยที่ 7 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 (ไม่สังกัดพรรค)

นายเนย สุจิมา ได้รับการเลือกตั้ง วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476

นายทิม ภูมิพัฒน์ ได้รับเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 สมัยที่ 2 วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 สมัยที่ 3 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคเศรษฐกิจกร สมัยที่ 4 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคสหภูมิ

นายฟอง สิทธิธรรม ได้รับเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 สมัยที่ 2 วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 สมัยที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 สมัยที่ 4 วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 สมัยที่ 5 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 6 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

ขุนบุรีสารกิตติคดี ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481

นายบุญมา เกษมวัน ได้รับเลือกตั้ง (ซ่อม) สมัยแรกในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2488 สมัยที่ 2 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายน้อม วรรณมย์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายสุวิชัย จิตตะยโคตร ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายนารถ มนต์เสวี ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายสุดใจ ศุภสร ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489

นายพดุง โกศลวิตร์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491

นายขยงยุทธ พึ่งภพ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 29
มกราคม พ.ศ. 2491 สมัยที่ 2 วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2495

นางอรพิน ไชยกาล ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 29
มกราคม พ.ศ. 2491 สมัยที่ 2 วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2495

นายทองพูน อัจฉะพันธ์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก
วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 สมัยที่ 2 วันที่ 26 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายดิเรก มณีรัตน์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่
26 กรกฎาคม พ.ศ. 2495

นายผัน บุญชิต ได้รับเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 26
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 สมัยที่ 2 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2500 สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา สมัยที่ 3 วันที่ 15 ธันวาคม
พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคสหภูมิ

นายกสิน ปลั่งนิล ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่
26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายเจียม ไชติรัชฎ์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่
26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคเศรษฐกิจ

นายวีระ รมยะรูป ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคสหภูมิ

นางสาวอรอินทร์ ฎริพัฒน์ ได้รับเลือกตั้งในการ
เลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 สังกัดพรรคสหภูมิ

นายনারถ เงินทาบ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่
15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 (ไม่สังกัดพรรค)

ขุนวรราชพิสุทธิ์ (สุข พันธุ์เพ็ง) ได้รับเลือกตั้งวันที่ 30
มีนาคม พ.ศ. 2501 สังกัดพรรคชาติสังคม

นายเสรี สุชาติประคัลภ์ ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 (ไม่สังกัดพรรค)

นายทองมาก จันทะลือ ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 (ไม่สังกัดพรรค)

นายยั้ง สิทธิธรรม ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคแนวร่วมประชาธิปไตย

นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคแนวร่วมประชาธิปไตย

นายวิชัย โกมลวิชัย ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 (ไม่สังกัดพรรค)

นายบุญเย็น วอทอง ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคแนวร่วมประชาธิปไตย

นายวิชัย เสวะมาตย์ ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายประทีป ทองคำใส ได้รับเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2512 สังกัดพรรคสหประชาไทย

ภูมิหลังปัจจัยที่ทำให้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร

ในบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก
มาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2514 ในบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาบ่อยครั้งตั้งแต่ 3 สมัยขึ้นไป ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (4 สมัย) นายเลียง ไชยกาล (7 สมัย) นายทิม ภูริพัฒน์ (4 สมัย) นายฟอง สิทธิธรรม (6 สมัย) นายผัน บุญชิต (3 สมัย) ซึ่งจากรายนามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับเลือกตั้งหลายสมัย เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนสนับสนุนให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ คือ การเป็นบุคคลที่เป็นที่เคารพของประชาชนทั่วไปในจังหวัด

การเป็นบุคคลที่เคารพของประชาชนทั่วไปในจังหวัดนั้น จากการศึกษาจากรายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2516 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงแรกของการเลือกตั้งผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งล้วนแต่เป็นบุคคลที่เป็นที่เคารพและนับหน้าถือตาของประชาชนในจังหวัด ดังเช่น กรณีของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งนายทองอินทร์ ซึ่งจบการศึกษาประโยคครูมัธยม หรือ ครู ป.ม. ในปี พ.ศ. 2468 ได้บรรจุเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนเบญจมมหาราช เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2468 ซึ่งบทบาทการเป็นครูของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นอกจากจะมีส่วนสำคัญทำให้เป็นที่เคารพของลูกศิษย์จำนวนมากแล้ว ยังเป็นผู้กว้างขวางในวงสังคม เนื่องจากมีเพื่อนฝูงที่เป็นทั้งข้าราชการและพ่อค้าจำนวนมาก (พีรยา คูวัฒนะศิริ. 2533 : 26 - 27) ต่อมาในปี พ.ศ. 2471 ภายหลังจากที่ขุนประสงค์ จรรยา ครูใหญ่ย้ายไปเป็นกรรมการจังหวัดมหาสารคาม นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ได้รับแต่งตั้งเป็นครูใหญ่โรงเรียนเบญจมมหาราช ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2471 ยิ่งทำให้

นายทองอินทร์เป็นที่รู้จักและเป็นที่เคารพของคนทั่วไป เพราะโรงเรียนเบญจมมหาราช เป็นโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัด และมีชื่อเสียงมากที่สุดในจังหวัด (พริยา คูวัฒนศิริ. 2533 : 28 - 29)

นอกจากตำแหน่งครูใหญ่ของนายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ แล้ว นายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ซึ่งได้อาศัยช่วงเวลาว่างเรียนกฎหมายทางไปรษณีย์กับโรงเรียนกฎหมายตั้งแต่ช่วงรับราชการใหม่ๆ จนสามารถสอบไล่ได้เนติบัณฑิตในปี พ.ศ. 2473 ทำให้นายทองอินทร์โอนไปรับราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2476 นายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาได้ย้ายไปเป็นนายอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ก่อนที่จะลาออกและลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (พริยา คูวัฒนศิริ. 29 : 30)

ในหนังสือ “ทองอินทรานุสรณ์” ซึ่งเป็นหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของนายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ในบท “คำไว้อาลัย” ที่เขียนโดยทวิ บุญยเกตุ ได้กล่าวถึงนายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ว่าเป็นผู้ที่ชาวจังหวัดอุบลราชธานี รักใคร่นับถือและเลื่อมใส ซึ่งสาเหตุดังกล่าวทำให้นายทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีทุกสมัยที่มีชีวิตอยู่ ดังข้อความ

“คุณทองอินทร์ ฎริพัฒน์ ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรุ่นแรกของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเริ่มมีการเลือกตั้งครั้งแรกเป็นต้นมา และหากข้าพเจ้าจำไม่ผิด

คุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานีทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งไม่เคยพลาดเลย แม้แต่ครั้งเดียวนี้ ก็พอจะแสดงให้เห็นว่าคุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นคนอย่างไร เพราะหากประชาชนในจังหวัด อุบลราชธานีไม่นิยมรักใคร่นับถือ และเลื่อมใสในตัว คุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ไทไหนเลยคุณทองอินทร์ ภูริพัฒน์ จะได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกสมัย ติดต่อกันเรื่อยมา นับแต่มีสภาผู้แทนราษฎร” (ทวี บุญยเกตุ. 2505 : 17)

ส่วนนายฟอง สิทธิธรรม ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร 6 สมัย ก็เช่นกัน ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ประกาศนียบัตรครูมัธยม (ป.ม.) ในปี พ.ศ. 2469 จาก กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือว่าจบการศึกษาสูงมากในขณะนั้น ก่อนจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด อุบลราชธานี ได้กลับมารับราชการเป็นครูที่โรงเรียนเบญจม- มหาราช ทำให้เป็นที่นับหน้าถือตาและมีลูกศิษย์จำนวนมาก ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 ได้ย้ายไปรับตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียน ประจำจังหวัดศรีสะเกษ และต่อมาในปี พ.ศ. 2478 ได้เปลี่ยน ตำแหน่งไปเป็นจำศาลจังหวัดสวรรคโลก และลาออกมาสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี (อนุสรณ์งานศพคุณฟอง สิทธิธรรม. 2525 : 9-11)

หรือในกรณีนายเลียง ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี 7 สมัยก็เช่นกัน ก่อนที่จะสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ก็เคยรับราชการเป็นครูมาก่อน ต่อมาจึงมาสมัครรับเลือกตั้ง

(ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 117) หรือแม่แต่กรณีนางอรพิน ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนแรกของประเทศ ไทยก็เช่นกัน นางอรพินก่อนที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นางอรพิน ไชยกาล ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ของโรงเรียนนารีนุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้มีลูกศิษย์ลูกหาจำนวนมาก ทั้งในเขตตัวเมืองและอำเภอรอบนอก ทำให้นางอรพิน ไชยกาล อยู่ในฐานะได้เปรียบทางการเมือง (ปิยะฉัตร ปีเตอร์รณ. 2531 : 299)

ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ระดับชาติกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ช่วงปี 2476 - 2514

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่า มีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับกลุ่มการเมืองและนักการเมืองระดับชาติ หรือผู้นำในระดับรัฐบาลอย่างใกล้ชิด ปัจจัยดังกล่าวส่งผลสำคัญให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ได้แสดงบทบาทนำในสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้ากลุ่มการเมืองที่บางครั้งเป็นฝ่ายรัฐบาล และบางครั้งก็แสดงบทบาทเป็นฝ่ายค้านตามแต่โอกาสทางการเมือง

ความสัมพันธ์กับปรีดี พนมยงค์

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2476 - 2492 คือ ตั้งแต่ที่มีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย จนกระทั่งถึงเหตุการณ์กบฏวังหลวง ซึ่งเป็นช่วงที่นายปรีดี พนมยงค์ มีบทบาทในการเมือง

ไทย ที่แข่งขันอำนาจกับนักการเมืองฝ่ายทหารในบางช่วง บางขณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ค่อนข้าง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และเป็นกลุ่มเดียวกับนายปรีดี พนมยงค์ และร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองร่วมกันตลอดมา กล่าวคือ

นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ และนายเลียง ไชยกาล ได้มอบตัวเป็นศิษย์หลวงประดิษฐ์ มนูญธรรม (ปรีดี พนมยงค์) และ ดร.โชติ คุ่มวงศ์ และได้อาศัยอาจารย์ทั้งสองท่านเป็นผู้ให้วิชาความรู้ และเป็นผู้นำทางการเมือง (พิริยา คุ้มณะศิริ. 2533 : 58) ซึ่งในจุดนี้นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งทำให้นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ และนายเลียง ไชยกาล ได้มีโอกาสคุ้นเคยและทำงานทางการเมือง ใกล้ชิดกับผู้นำทางการเมืองของประเทศในขณะนั้น และมีเครือข่ายในสภาผู้แทนราษฎรจากสมาชิกที่เป็นกลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์

ในช่วงแรกของการเป็นผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีอย่างน้อย 2 คน คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ และนายเลียง ไชยกาล ได้เข้าร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอื่น และนักวิชาการ ร่วมทำกิจกรรมในนามกลุ่มบ้านดิษยบุตรป่าตี ซึ่งร่วมประชุมกันทุกวันอาทิตย์ และเชิญผู้เป็นสมาชิกทั้งหมดมาประชุม แล้วเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความรู้แต่ละแขนงกล่าวอบรม เช่น ผู้มีความรู้เรื่องยาง - แร่ ตลอดจนเรื่องการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ได้เชิญ พล.ร.ต.หลวงอำรงนาวาสวัสดิ์ มาบรรยายให้ความรู้เพื่อให้สมาชิกรอบรู้ในหลายๆ ด้าน จะได้เป็นผู้แทนราษฎรที่ดีและรอบรู้

ซึ่งกลุ่มบ้านดิษยบุตรปาดี้ มีแกนนำที่สำคัญ คือ นายไต้ ปาณิกบุตร เจ้าของบ้าน นายทองอินทร์ ฐิริพัฒน์ (อุบลราชธานี) นายเสียง ไชยกาล (อุบลราชธานี) นายมงคล รัตนวิจิตร (นครศรีธรรมราช) พระพินิจนากร (เชียงใหม่) และมีปัญญาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าร่วมคือ ร.ท.เวทย์ ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม และมาลัย ชูพินิจ (พีรยา คุ้มณะศิริ. 2533 : 57 - 58) อย่างไรก็ตาม ภายหลัง การเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 การ ร่วมกันทำกิจกรรมในนามกลุ่มบ้านดิษยบุตรปาดี้ได้สลายตัวลง ขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี 4 คน คือ นายทองอินทร์ ฐิริพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายเสียง ไชยกาล และนายทิม ฐิริพัฒน์ ได้รวมกลุ่มกับผู้แทนราษฎรจากภาค อีสาน ร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองในนาม “สมาคมภาค ตะวันออก” ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเรียกร้อง การพัฒนา ภาคอีสานให้เท่าเทียมกับภาคอื่น และการตรวจสอบการ ทำงานของรัฐบาล (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 15)

นอกจากกิจกรรมที่ทำที่กรุงเทพฯ แล้ว บทบาทสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ยังได้แสดงบทบาท ทางการเมืองในพื้นที่เลือกตั้งด้วย ภายหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2481 ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี 2 คน คือ นายทองอินทร์ ฐิริพัฒน์ และนายฟอง สิทธิธรรม ได้ร่วมกับ นายสุดใจ ศุภสร ทนายความในจังหวัดอุบลราชธานีได้ ร่วมกันจัดตั้งสำนักงานกฎหมายที่อำเภอเมือง จังหวัด อุบลราชธานี เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย ให้คำปรึกษาและรับว่าความ โดยคิดค่าใช้จ่ายอย่างถูก ซึ่ง

บทบาทดังกล่าวทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 16)

สำหรับในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ร่วมในสงคราม และเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่น และเยอรมันนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายทิม ภูริพัฒน์ ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายเตียง ศิริขันธ์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทย ที่มีจุดมุ่งหมายในการต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่น ซึ่งขบวนการเสรีไทยดังกล่าว ผู้นำสำคัญภายในประเทศ ได้แก่ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ขณะที่ผู้นำในต่างประเทศที่สำคัญ คือ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และนายบัว อึ้งภากรณ์ โดยผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกับขบวนการเสรีไทย

ภารกิจของขบวนการเสรีไทย ส่วนใหญ่เป็นภารกิจของการหาข่าว หลีกเสี่ยงการปะทะให้มากที่สุด หากจำเป็นก็ให้ก่อวินาศกรรมได้ นอกจากนี้ ขบวนการเสรีไทยในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มี นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ และนายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้นำ ยังมีบทบาทในการส่งอาสาสมัครจำนวนประมาณ 30-50 นาย ไปอบรมวิชาการต่อสู้วิชาการเมืองการทหาร ที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน และได้ร่วมให้การสนับสนุนขบวนการชาตินิยมในประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา (ศิริพร ศรีพนมเขต. 17 : 18)

ต่อมาเมื่อสงครามโลกสงบ มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 และประกาศใช้ในวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2489 ที่ให้เสรีภาพการรวมตัวกันเป็น พรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเสียง ไชยกาล และนายฟอง สิทธิธรรม ได้มี บทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำในการจัดตั้งพรรคสหชีพ

ในการก่อตั้งพรรคสหชีพ แกนนำที่สำคัญ ได้แก่ ดร.เดือน บุนนาค นายสงวน ตุลารักษ์ นายจรูญ สีบแสง นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง นายเตียง ศิริขันธ์ นายทอง กันหาธรรม นายฟิ่ง ศรีจันทร์ นายชิต เวชประสิทธิ์ ซึ่งก่อนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2489 พรรคสหชีพ มี ดร.เดือน บุนนาค เป็นหัวหน้าพรรค นายสงวน ตุลารักษ์ เป็นเลขาธิการพรรค อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 ท่าน ไม่ได้รับการ เลือกตั้ง จึงมอบให้นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นหัวหน้าพรรค และมีนายถวิล อุดล เป็นเลขาธิการพรรคแทน ส่วนแนวทางการเมืองของพรรคสหชีพ กล่าวได้ว่า ถูกตั้งขึ้นเพื่อให้การ สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ โดยยึดเอาเค้าโครงเศรษฐกิจ ของนายปรีดี พนมยงค์ แนวสังคมนิยมประชาธิปไตย และ นโยบายเศรษฐกิจสนับสนุนการสหกรณ์เป็นหลักการสำคัญ ซึ่งในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2489 พรรคสหชีพได้รับเลือกตั้ง มามากที่สุด ทำให้มีบทบาทการเมืองสูงกว่าพรรคการเมือง อื่นในขณะนั้น (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 20-21) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากรัฐประหาร ภายใต้อำนาจของพลตรีผิน ชุณหะวัณ ในวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ทำให้พรรค

สหชีพยุติบทบาทลง อันเนื่องมาจากนายปรีดี พนมยงค์ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคสหชีพจำนวนหนึ่งต้องหลบหนีออกนอกประเทศ และกลุ่มรัฐมนตรีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากภาคอีสานต้องออกจากตำแหน่งด้วย (ปิยะฉัตร ปีตะวรรณ. 2531 : 293 - 294)

เหตุการณ์ทางการเมืองอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองระดับชาติ ก็คือ กรณี การสังหารอดีต 4 รัฐมนตรี กล่าวคือ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 กลุ่มนายปรีดี พนมยงค์ และนายทหารเรือบางคนได้พยายามก่อรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม แต่ไม่สำเร็จ ทำให้เกิดกรณีที่เรียกว่า “กบฏวังหลวง” ทำให้รัฐบาลดำเนินการจับกุมสมาชิกที่เป็นกลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ โดยจับกลุ่มนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายจำลอง ดาวเรือง ดร.ทองเปลว ชลภูมิ และนายถวิล อุดล ในข้อหากบฏแบ่งแยกดินแดน โดยเชื่อว่า อดีตชบวนการเสรีไทยระดับหัวหน้าในภาคอีสาน ซึ่งเป็นพวกเดียวกับนายปรีดี พนมยงค์ กำลังดำเนินการแบ่งแยกภาคอีสานออกไปปกครองเป็นอิสระ โดยจะตั้งเป็น “สมาพันธ์รัฐแหลมทอง” (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 455) ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างดำเนินคดีไม่สิ้นสุดได้มีการย้ายผู้ต้องหาอดีต รัฐมนตรีทั้ง 4 คน ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2492 ในระหว่างทางที่กิโลเมตรที่ 13 อดีต 4 รัฐมนตรีที่ถูกจับกุมได้ถูกสังหารทั้งหมด (ปิยะฉัตร ปีตะวรรณ. 2531 : 296) ทำให้นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบล-

ราชธานีที่เคยมีบทบาทตลอดมา ต้องยุติบทบาทการเมือง แต่ก็ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยในฐานะผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพคนหนึ่งของประเทศไทย

บทบาทในการสนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม

ในส่วนบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ภายหลังจากเสียชีวิตของ นายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2518 นั้น บทบาทที่เด่นที่สุด เป็นบทบาทของนายเลียง ไชยกาล และนายฟอง สิทธิธรรม กล่าวคือ นายเลียง ไชยกาล ในขณะนั้นเป็นหัวหน้าพรรคประชาชน ได้เป็นแกนนำรวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากหลายพรรค สนับสนุนจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้นายเลียง ไชยกาล ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ขณะที่ นายฟอง สิทธิธรรม ไม่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในช่วงนั้น (ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 460-461) และต่อมา นายเลียง ไชยกาล ได้สนับสนุนให้นางอรพิน ไชยกาล ภรรยา ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในการเลือกตั้งในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ซึ่งก็ได้รับเลือกตั้งทำให้นางอรพิน ไชยกาล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหญิงคนแรกของประวัติศาสตร์การเมืองไทยในระบบอบประชาธิปไตย

ในส่วนนายฟอง สิทธิธรรม การแสดงบทบาททางการเมือง ในช่วงหลังนี้ มีแนวทางคล้ายคลึงกับนายทองอินทร์ ภูมิพัฒน์ คือ การเน้นแนวคิดท้องถื่นนิยม ภูมิภาคนิยม โดยเคลื่อนไหวร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่น อันได้แก่ นายชื่น ระวีวรรณ

(หนองคาย) นายนารถ เงินทาบ (มหาสารคาม) นายยงยุทธ พึ่งภพ (อุบลราชธานี) นายสาคร กลิ่นพกา (พังงา) นายบุญมี ปาล์มวงศ์ (ลพบุรี) และนายล้วน เวชาริกานนท์ (นครปฐม) ซึ่งวิธีการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็คือ การผลักดัน เคลื่อนไหวให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ส่วนข้อเสนอในเรื่องนี้ ก็คือ ให้คงสภาผู้แทนราษฎรไว้ตามเดิม แต่ให้เพิ่มจำนวน ผู้แทนให้มากขึ้น พอที่จะบริหารงานในรัฐที่เปลี่ยนฐานะมา จากภาค 5 ภาคที่มีอยู่ และให้แต่ละรัฐมีรัฐบาลบริหาร ราชการของตนไป แล้วส่งผู้แทนของแต่ละรัฐไปประชุมยัง สภากลาง ซึ่งวิธีการบริหารดังกล่าว มีลักษณะคล้ายกับ สหรัฐอเมริกา แต่แตกต่างกันอยู่ที่ไม่มีประธานาธิบดี แต่ยังคงให้มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของรัฐเช่นเดิม (दारารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 468) อย่างไรก็ตาม แนวคิด ดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กระแสแนวคิดดังกล่าวจึงล้มเลิกไป

บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2476 - 2514)

บทบาทที่สำคัญในช่วงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อดีตสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีก ขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุ สำคัญให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านที่ไม่ได้แสดง บทบาททางการเมืองได้รับเลือกตั้งเพียงสมัยเดียว และ ไม่สามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งกลับเข้ามาอีก สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีได้รับการเลือกตั้ง

หลายสมัย ไม่ว่าจะเป็นนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเสียง ไชยกาล นายทิม ภูริพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายผัน บุญชิต จากการศึกษา พบว่า ได้แสดงบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งที่อยู่ในรัฐสภา และนอกรัฐสภา จนเป็นที่รับรู้และชื่นชมของประชาชน

ในบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2514 ที่แสดงบทบาทในสภาในลักษณะของการเสนอกฎหมาย ตั้งกระทู้ และอภิปราย ซึ่งบทบาทดังกล่าวมีส่วนผลักดันให้เป็นที่รู้จักในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีผลงานในสภา ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์

ในกรณีของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ถือว่าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้แสดงบทบาทได้อย่างดีเด่นในสภา โดยรวมกลุ่มกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคอีสานในยุคนั้น ขับเคลื่อนทางการเมืองได้อย่างเข้มแข็ง การอภิปรายในสภาของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ มักสะท้อนภาพความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การมองปัญหาคนละด้านระหว่างภาคอีสานกับภาคกลาง เมื่อรัฐบาลได้ยื่นมือเข้ามาควบคุมอีสานทั้งการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม (ปิยะฉัตร ปีตะวรรณ. 2531 : 279-280) นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นผู้แทนราษฎรที่อภิปรายในสภาที่ชี้ให้เห็นการต่อสู้เรียกร้องให้รัฐบาลให้ความสนใจในการพัฒนาภาคอีสาน โดยแสดงทัศนะที่สำคัญว่า “รัฐบาลไม่ได้เหลียวแลความเป็นอยู่ของราษฎร ภาคอีสาน มีอาณาเขต 1/3 ของประเทศ ถนนที่เป็นของรัฐบาล มีทางหลวงวารินไปปากเซสายเดียว นอกจากนั้น

ไม่มีอะไร เราจะเห็นว่า ภาคอีสานไม่ได้รับความเสมอภาคมานานแล้ว” (รัฐสภาสาร สามัญสมัยที่ 2. 2477 เล่มที่ 1 : 579).

นอกจากนี้ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ยังมีบทบาทสำคัญในการเสนอปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรให้รัฐบาลทราบพร้อมกับการแนะนำแนวทางแก้ไขที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งบทบาทของนายทองอินทร์ดังกล่าว มิได้มีเฉพาะการทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของราษฎรในท้องถิ่นที่เลือกตั้งขึ้นมาเท่านั้น แต่นายทองอินทร์ยังได้เข้าไปมีบทบาทในการเป็นปากเป็นเสียงแทนราษฎรทุกกลุ่มสังคม โดยเฉพาะชาวพื้นเมืองตามหัวเมืองรอบนอก ช้าราชการ พ่อค้า หรือแม้กระทั่งกรรมกรระดับล่างในพระนคร (พิริยา คูวัฒนศิริ. 2533 : 63) ตัวอย่างเช่น ในวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2476 นายทองอินทร์ได้มีจดหมายส่วนตัวเสนอความเห็นต่อพระยาพหลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีเรื่อง “ราษฎรภาคเหนือและภาคใต้ไม่สามัคคีกันด้วยเรื่องชาติและกำเนิด” ซึ่งจุดประสงค์ของจดหมายดังกล่าวต้องการให้รัฐบาลรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หรือในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2476 นายทองอินทร์ ได้เสนอกระทู้เสนอต่อสภาผู้แทนในการประชุมพร้อมกันเป็นจำนวนถึง 8 กระทู้ เป็นกระทู้ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับโรคเรื้อน นิสัยนักโทษ การปราบฝิ่น ทางหลวงในภาคอีสาน การควบคุมโรคจิต การประถมศึกษา การใช้ประมวผลการศึกษาชั้นมัธยม และนโยบายในการบรรจุข้าราชการฝ่ายทหารรับราชการฝ่ายพลเรือน (พิริยา คูวัฒนศิริ. 2533 : 63-64) ซึ่งบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรในลักษณะของการตั้งกระทู้และเสนอกฎหมายเป็น

บทบาทที่นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ได้แสดงอย่างต่อเนื่องตลอดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ท่านอื่นๆ ก็เช่นกัน เวทีการแสดงบทบาทในสภากล่าวได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับจากประชาชนในเขตเลือกตั้ง ตลอดจนในระดับชาติ นายเลียง ไชยกาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอุบลราชธานีอีกท่านหนึ่ง ในการตั้งกระทู้เรื่อง การซื้อที่ดินพระคลังท้องที่ ตามญัตติชักฟอกรัฐบาลของใต้ ปาณิกบุตร เรื่อง นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2480 ส่งผลให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภาต้องลาออกจากตำแหน่งประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา และคณะรัฐบาลต้องลาออก (ปิยะฉัตร ปีเตอร์รณ. 2531 : 284)

ส่วนนายฟอง สิทธิธรรม ก็เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีอีกท่านหนึ่งที่ได้ใช้เวทีรัฐสภาในการแสดงบทบาทให้ปรากฏ การอภิปรายของนายฟอง สิทธิธรรมส่วนใหญ่เป็นปัญหาของภาคอีสาน โดยชี้ให้เห็นว่า ภาคอีสานมีปัญหาสำคัญและรีบด่วนเพียงปัญหาเดียวคือเรื่องน้ำ ซึ่งถ้าแก้ไขได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีสร้างเขื่อนใหญ่ทดหรือแบ่งน้ำโขงเข้ามา หรือสูบน้ำเข้าสู่คลองซอย ก็จะช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างแก่ภาคอีสานได้ อีสานจะเป็นแหล่งให้ผลผลิตทางการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เลี้ยงคนทั้งประเทศ ทั้งจะแก้ปัญหาเรื่องการว่างงานหรือป้องกันการอพยพทั้งถิ่นฐานไปหางานทำใน

กรุงเทพฯ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาไม่รู้จบสิ้น และเมื่อราษฎรมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญก็จะไม่เกิดขึ้น (อนุสรณ์งานศพนายฟอง สิทธิธรรม. 2525 : 15)

วิธีการหาเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2514

รูปแบบการหาเสียง

นอกจากการเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยอ้อม คือ ราษฎรเป็นผู้เลือกผู้แทนตำบล ผู้แทนตำบลเลือกผู้แทนจังหวัด ผู้ได้รับเลือกตั้งจะอยู่ในกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ที่ได้มาจากการแต่งตั้งจำนวนเท่ากัน ประกอบกันเป็นรัฐสภาแล้ว ในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มาเป็นการเลือกตั้งโดยตรง คือ ประชาชนเป็นผู้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ชนะการเลือกตั้งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องออกไปหาเสียงกับประชาชนที่เป็นผู้ลงคะแนนเสียงให้กับตนเอง

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการหาเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยแรกๆ ของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างสรุปไปในทางเดียวกัน คือ ไม่มีการแจกเงิน แต่มีในรูปของการแจกหมาก พลุ ขนมบ้างเล็กๆ น้อยๆ และในสมัยต่อมาจึงมีการแจกยา และฉายภาพยนตร์ แจกขนม ถั่วต้ม ไม้ขีดไฟ ชีฟิ่งสีปาก แต่ก็ไม่ได้

แจกกันเป็นลำเป็นสัน (ปิยะฉัตร ปิตะวารณ. 2531 : 244-278)

ขณะเดียวกันการหาเสียงในยุคแรกๆ ค่อนข้างลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคมนาคม ซึ่งในสมัยนั้นจะต้องใช้ช้าง ใช้ม้า หรือเกวียน เป็นพาหนะเดินทางเข้าไปในหมู่บ้าน การเดินทางระหว่างอำเภอมีรถยนต์ใช้บ้างแต่น้อยมาก ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงของผู้สมัครจะช่วยกันไปหาเสียง ซึ่งส่วนใหญ่จะไปเวลากลางคืน เพราะในช่วงกลางวันชาวบ้านออกไปทำไร่ทำนา ไม่สามารถรวมชาวบ้านได้ ในส่วนรูปแบบของการพบปะประชาชนของผู้สมัครก็มักจะนัดหมายและประชุมชาวบ้านที่ศาลากลางบ้าน ที่วัด หรือที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้สมัครและญาติมิตรจะช่วยกันปราศรัยหาเสียง (ปิยะฉัตร ปิตะวารณ. 2531 : 277) นอกจากนี้ ในคณะของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ออกไปหาเสียงนอกจากตัวผู้สมัครและญาติมิตรที่เป็นผู้ชายแล้ว ก็ยังมีผู้หญิงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่ป็นที่รู้จักนับถือของคนในสังคมออกไปพูดช่วยหาเสียงให้ด้วย ขณะเดียวกันผู้สมัครที่ญาติพี่น้องมากก็นับว่าเป็นบุคคลที่ได้เปรียบผู้สมัครอื่น เพราะนอกจากคะแนนเสียงที่จะได้จากญาติพี่น้องแล้ว ญาติพี่น้องเหล่านี้ยังมีส่วนสำคัญในการช่วยหาเสียงให้ ดังเช่น กรณีของนายฟอง สิทธิธรรม ซึ่งเป็นคนที่มีพื้นเพและมีพี่น้องที่อำเภอม่วงสามสิบ ซึ่งแม้ว่า นายฟอง สิทธิธรรม จะมีใช้คนจากตระกูลเจ้านายเมืองอุบลราชธานี หรือตระกูลเก่าแก่ในตัวเมืองดังเช่นนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทิม ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล แต่นายฟอง สิทธิธรรม ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทน เพราะเป็นผู้ที่มีญาติพี่น้องในชนบทมาก (ปิยะฉัตร ปิตะวารณ. 2531 : 278)

ส่วนในวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหน่วยเลือกตั้ง ในยุคนั้น ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในวัดและโรงเรียน ผู้สมัคร รับเลือกตั้งก็นิยมที่จะมอบหมายให้ญาติพี่น้องหรือญาติมิตร ที่ใกล้เคียงไปซื้อหรือสร้างเพิงไว้ด้านหน้า หรือใกล้เคียง หน่วยเลือกตั้ง เพื่อบริการน้ำดื่ม หมากพลู บุหรี่ ให้กับผู้มา ลงคะแนนเสียง และถือโอกาสดังกล่าวในการโน้มน้าวชี้้นำให้ ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครที่ตนเองสนับสนุน ส่วนสาเหตุ ที่ทำให้มีการกระทำเช่นนี้ได้เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีกฎหมาย ห้าม (ปิยะฉัตร ปีตะวรรณ. 2531 : 278)

การเลือกเขตลงสมัครรับเลือกตั้ง

สิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษที่จะช่วยตอบคำถามว่า ทำไม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนของจังหวัดอุบลราชธานีจึงได้ รับเลือกตั้งหลายสมัยติดต่อกัน นอกจากปัจจัยในเรื่องความ มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพนับถือและบทบาทในทางการเมืองแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ การมีฐานะคะแนนเสียง ดังกล่าวไว้ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะนับตั้งแต่การเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 (7 พฤศจิกายน 2480) เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้กำหนดให้การ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งโดยตรงแบบ แบ่งเขต โดยแต่ละเขตมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยถือจำนวน ราษฎร 200,000 คน ต่อ ผู้แทนราษฎร 1 คน ซึ่งกฎหมาย เลือกตั้งและลักษณะการเลือกตั้งในแบบดังกล่าวใช้มา จนกระทั่ง ในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 จึงเปลี่ยนไปใช้ วิธีการรวมเขตเลือกตั้ง (ในการเลือกตั้งในวันที่ 29 มกราคม

พ.ศ. 2491) ทำให้ระบบการเลือกตั้งดังกล่าว ฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครในเขตเลือกตั้งสำคัญมาก วิธีการสำคัญที่ทำให้ใครคนใดคนหนึ่งได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่องก็คือ การพิจารณาว่าตนมีฐานคะแนนเสียงที่จะชนะการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดในจังหวัด และคู่แข่งในเขตเลือกตั้งของตนเป็นใคร ในขณะที่เดียวกันผู้สมัครหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นอยู่ก็ต้องพยายามรักษาฐานคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้งอื่นที่ตนเองได้คะแนนเสียงไว้ให้ได้มากที่สุด โดยไม่พยายามย้ายไปสมัครเขตเลือกตั้งอื่นที่ตนเองไม่มีฐานคะแนนหรือฐานเสียง แต่เป็นฐานเสียงของผู้สมัครคนอื่น ดังนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี 2476 - 2489 ที่นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาหลายสมัย สาเหตุหนึ่งเพราะ คนเหล่านี้สมัครรับเลือกตั้งลงในเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานเสียงของตนเอง ไม่ลงสมัครในเขตเดียวกัน เช่น นายฟอง สิทธิธรรม ลงเขต 1 ส่วนนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 2 และนายเสียง ไชยกาล ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 3 เป็นต้น (दारาร์ตัน เมตตาริกานนท์. 2546 : 243 - 245) อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งไปได้เช่นกัน เช่น เมื่อนายทิม ภูริพัฒน์ ลงมาสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นญาติของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทองอินทร์ ซึ่งเคยรับสมัครรับเลือกตั้งในเขต 1 ก็เปลี่ยนมาสมัครรับเลือกตั้งในเขต 2 เพื่อให้ นายทิม ภูริพัฒน์ ลงสมัครในเขต 1 ซึ่งมีฐานคะแนนเสียงเดิมของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นต้น

เครือข่ายทางการเมืองในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงแรก พ.ศ. 2476 - 2514 นอกจากกลุ่มญาติใกล้ชิดจะเป็นคนช่วยหาเสียงดังที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากเขตเลือกตั้ง มีพื้นที่กว้างใหญ่ไม่สามารถออกไปหาเสียงได้ทุกพื้นที่ วิธีการสำคัญประการหนึ่งที่ผู้สมัครใช้เพื่อโน้มน้าวให้ชาวบ้านเลือกตนเอง ก็คือ การใช้เครือข่ายที่ตนเองมีอยู่สนับสนุนและโน้มน้าวชาวบ้านในการเลือกตั้ง เครือข่ายที่สำคัญ ก็คือ เพื่อนที่เป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ และครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบล รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ในกรณีของนายเลียงไชยกาล ซึ่งพื้นที่เลือกตั้งครอบคลุม 4 อำเภอ คือ อำเภอ บุ่ง ชูหลุ และเขมราฐ นายเลียง ไชยกาล ได้จัดให้มีผู้ประสานงานของตนเองไว้แต่ละอำเภอ (ดรรารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 266 - 267) นอกจากนี้ ผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนนายเลียง ยังรวมไปถึงนายกิมีไซ์ ศรีสมบุรณ์ ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด และมีฐานคะแนนเสียงและกว้างขวางในอำเภอชูหลุ ซึ่งนายกิมีไซ์ได้ให้ความช่วยเหลือนายเลียงไชยกาล โดยการเขียนจดหมายไปยังบุคคลต่าง ๆ ที่ตนเองรู้จัก กล่าวถึงคุณงามความดีและคุณสมบัติที่เหมาะสมของนายเลียงไชยกาล เพื่อให้บุคคลที่ตนเองรู้จักและนับถือตนให้การสนับสนุนนายเลียง ไชยกาล (ดรรารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 267 - 268) นอกจากนี้ในการเลือกตั้งในสมัยดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้งยังใช้วิธีเขียนจดหมายหรือส่งเอกสารการหาเสียงไปยังครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองถิ่น ทั้งที่ตนเองรู้จักและไม่รู้จักเพื่อแนะนำตนเอง แนวทางการทำงาน

และนโยบายไปยังคนเหล่านี้เพื่อสนับสนุนตนเอง ซึ่งรวมไปถึงพระสงฆ์ด้วย (दारार्त्तर्त्त मेत्तारिगानन्त्. 2546 : 268 - 369)

ประเด็นที่ใช้ในการหาเสียง

ประเด็นที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีใช้ในการหาเสียงในการเลือกตั้งช่วงดังกล่าว จากการศึกษาพบว่า มีประเด็นที่สำคัญคือ 1. การแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน 2. ผู้สมัครเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง 3. ผู้สมัครเป็นพวกเดียวกันกับชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน และเกษตรกร 4. ผู้สมัครเป็นผู้มีการศึกษาและหน้าที่การงานดี กล่าวคือ

(1) การแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน

ในประเด็นดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะมุ่งไปที่ความเดือดร้อนของประชาชนที่จะต้องถูกเก็บภาษีจากทางราชการ ภาษีที่สำคัญ ได้แก่ ภาษีกานา เงินรัชชูปการ รวมทั้งค่าอาชญาบัตร ซึ่งผู้สมัครในการหาเสียงก็จะอาสาที่จะเข้าไปเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลลดค่าภาษีต่างๆ ดังกล่าว และอาสาที่จะเข้าไปเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเป็นอยู่ที่ยากจนของชาวนา และในส่วนการหาเสียงกับบรรดาครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ตำบล ประเด็นที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ที่หยิบยกขึ้นมาหาเสียงก็คือ ประเด็นเรื่องเงินเดือน โดยผู้สมัครส่วนใหญ่ที่หยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาหาเสียงก็คือ จะช่วยผลักดันให้รัฐบาลขึ้นเงินเดือนให้กับข้าราชการเหล่านี้ (दारार्त्तर्त्त मेत्तारिगानन्त्. 2546 : 268-269)

(2) ผู้สมัครเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง

การนำเสนอภาพการเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้กลายเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีใช้หาเสียง นักการเมืองที่ใช้ประโยชน์จากประเด็นดังกล่าวค่อนข้างมาก คือ นายเลียง ไชยกาล โดยชี้ให้เห็นว่า การต่อสู้ทางการเมืองและการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้จะถูกขู่ฆ่า ถูกจับโยนลงน้ำ แต่ตนเองก็ไม่ย่อท้อ หากแต่ยอมตายเพื่อราษฎรในการทำหน้าที่ผู้แทน (दारार्दन मेतदारिकानन्त्. 2546 : 274)

(3) ผู้สมัครเป็นพวกเดียวกับชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน และกรรมกร

ประเด็นที่เกี่ยวกับผู้สมัครเป็นพวกเดียวกันกับชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน และกรรมกร เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ถูกชูขึ้นมาหาเสียงในจังหวัดอุบลราชธานีขณะนั้น ซึ่งการชูประเด็นดังกล่าวขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางครอบครัวของผู้สมัคร ผู้สมัครที่ไม่ค่อยชูประเด็นนี้ได้แก่ผู้สมัครที่มาจากเชื้อสายของเจ้าเมือง แต่ถ้าเป็นผู้สมัครที่มาจากครอบครัวชาวไร่ ชาวนา อย่างเช่น นายเลียง ไชยกาล หรือนายฟอง สิทธิธรรม ก็จะชูประเด็นนี้

(4) ผู้สมัครเป็นผู้มีการศึกษา และหน้าที่การงานดี

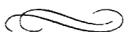
ในประเด็นนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจังหวัดอุบลราชธานีนิยมใช้ไปหาเสียงกับชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใครก็ตามที่จบปริญญาทางกฎหมายหรือนิติศาสตร์ ซึ่งในสมัยนั้นที่มีชื่อเสียงที่สุดคือ จบจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งจะใช้เงื่อนไขของการจบการศึกษา

ดังกล่าวไปใช้แนะนำตัวเอง เพื่อโน้มน้าวให้เห็นว่าด้วยการ
 จบการศึกษาดังกล่าวจะทำให้คุณเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะสามารถ
 ทำหน้าที่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดีกว่าบุคคล
 ที่จบการศึกษาและหน้าที่การงานอื่น หรือแม้กระทั่งยังไม่จบ
 การศึกษาแต่สมัครและลงทะเบียนเรียนกฎหมายที่มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ ที่ได้รับการยอมรับแล้วในระดับหนึ่ง ผู้สมัครรับ
 เลือกตั้งที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
 อุบลราชธานีที่จบกฎหมายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
 ได้ใช้คุณสมบัติดังกล่าวเอื้อในการหาเสียง ได้แก่ นายฟอง
 สิทธิธรรม นายเลียง ไชยกาล และนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
 (दारาร์ตน์ เมตตาริกานนท์. 2546 : 277 - 278)

กล่าวโดยสรุป การเมืองการเลือกตั้งของจังหวัดอุบล-
 ราชธานีช่วงแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา จนกระทั่ง
 ถึงประมาณปี พ.ศ. 2514 นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในระยะนี้ส่วนใหญ่
 เป็นผู้เคยดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการระดับสูงมาก่อนหรือมี
 อาชีพทนายความ ผู้สมัครรับเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งเป็น
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีหลายสมัย
 ในระยะนี้ คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล
 นายทิม ภูริพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายผัน บุญชิต เป็นต้น
 ส่วนสาเหตุที่ทำให้คนเหล่านี้ได้รับการเลือกตั้งหลายสมัยที่
 สำคัญ คือ การเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่น่าเชื่อถือ
 และการเป็นคนท้องถิ่น สิ่งที่น่าสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง
 ก็คือ ในสมัยนี้นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีค่อนข้างมี
 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

กับนายปรีดี พนมยงค์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในปี พ.ศ. 2475 และอดีตนายกรัฐมนตรี รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับจอมพล ป.พิบูลสงคราม ด้วย นอกจากนี้ สมาชิกจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยนี้ยังมีบทบาทสำคัญในสภา อยู่ในระดับดาวสภา ทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีผลงาน

ในส่วนรูปแบบการหาเสียงที่ทำให้นักการเมืองเหล่านี้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนใหญ่นอกจากผลงานในเวทีรัฐสภาที่ทำให้เป็นที่รู้จักแล้ว รูปแบบการหาเสียงในรูปของการเดินทางออกปราศรัยกับพี่น้องประชาชนในท้องที่ต่างๆ ในเขตเลือกตั้ง และการอาศัยเครือข่ายญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงในการหาเสียง ถือว่าเป็นรูปแบบที่นิยมในสมัยนี้

การเมืองการเลือกตั้งอุบลราชธานี ยุคนักธุรกิจกระแสหลัก (พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน)

การเมืองไทยภายหลังยุคอำนาจของคณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ได้ทำการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยเว้นวรรคอยู่ 4 ปี กระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่อีกครั้งในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ปรากฏว่า นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นต้นมา นักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่กลับกลายเป็นนักธุรกิจ ซึ่งสภาพการณ์ที่นักธุรกิจและพ่อค้าได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ยังคงดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

บริบทการเมืองการเลือกตั้ง ยุคนักธุรกิจ

การเมืองการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ผลการเลือกตั้งในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ที่ผู้ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่เปลี่ยนมาเป็นนักธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากเริ่มปรากฏชื่อนักธุรกิจได้รับการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นนายประวิทย์

ศรีวัชรรัตน์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ เป็นต้นนั้น กล่าวได้ว่า เป็นสัญญาณสำคัญให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงอำนาจในท้องถิ่นที่เปลี่ยนไปที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเมืองอุบลราชธานี ก่อนหน้านี้ไม่นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตของกลุ่มนายทุนในเมืองอุบลราชธานี อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติที่เริ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ซึ่งประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

อุบลราชธานี ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงจากภาพรวมของการเมืองการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติไปด้วย อัตราเร่งของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่นในอุบลราชธานีนั้น เป็นเพราะเหตุผลทางประวัติศาสตร์และการเมืองการทหาร ทั้งนี้ เพราะดินแดนที่ราบสูงโคราชหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศไทยโดยรวมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงหลังการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่อดินแดนภาคอีสานมากขึ้นเป็นลำดับ แผนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ รูปธรรมการพัฒนาที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น การสร้างเขื่อน ถนน ทางรถไฟ การก่อตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูง โรงพยาบาล และสาธารณสุขภาค

ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สุรียา สมุทคุปต์ และคณะ. 2538 : 82)

นอกจากการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมแล้ว ในกรณีของจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการเมืองการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับแรกจนกระทั่งปัจจุบัน ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องบทบาทและอำนาจของคนในสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวได้เอื้อต่อการเติบโตของกลุ่มนายทุนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ทำให้คนกลุ่มนี้เริ่มมีอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นเรื่อยๆ และต่อมาเมื่อให้ความสนใจมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองการปกครอง ด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ก็มีส่วนสำคัญให้ได้รับความสำเร็จทางด้านการเมืองตามไปด้วย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน

สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนกระทั่งปัจจุบัน พบว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่และหลายสมัยเป็นกลุ่มนักธุรกิจและอาชีพสาขาอื่นๆ ซึ่งนักการเมืองเหล่านี้ ตลอดระยะเวลาที่สมัครรับเลือกตั้งปรากฏว่า ไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด

พรรคการเมืองหนึ่งพรรคเดียว หากแต่มีการเปลี่ยนไปเป็นสมาชิกบางพรรคการเมืองตามกระแสการเมืองระดับประเทศเสมอ นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ได้แก่

นายประวิทย์ ศรีธัญรัตน์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคสังคมชาตินิยม สมัยที่สอง วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 3 วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 4 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 5 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 6 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 7 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่

นายประทีป ทองคำใส ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม

นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคประชากรธรรม สมัยที่ 2 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 (เลือกตั้งซ่อม) สังกัดพรรคประชากรราษฎร์ สมัยที่ 3 วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 4 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 5 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม

นายเพียร พุ่มจันทร์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม

นายสมาน งามสนิท ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคธรรมสังคม

นายสุทัศน์ เงินหมื่น ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมัยแรก วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรค
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย สมัยที่ 2 วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.
2526 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 3 วันที่ 24 กรกฎาคม
พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 4 วันที่ 22 มีนาคม
พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 5 วันที่ 13
กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ ได้รับการเลือกตั้งใน
การเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัด
พรรคชาติไทย สมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัด
พรรคชาติไทย สมัยที่ 3 วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัด
พรรคกิจสังคม สมัยที่ 4 วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัด
พรรคกิจสังคม สมัยที่ 5 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัด
พรรคกิจสังคม สมัยที่ 6 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535
สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 7 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544
สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 8 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายวิชัย เสวะมาตย์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคสังคมนิยมแห่ง
ประเทศไทย

นายเฉลิม สุขเสริม ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรคชาติไทย

นายโกศล มารมย์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรคชาติไทย

นายไพฑูรย์ ไทตระไวศยะ ได้รับการเลือกตั้งในการ
เลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัด
พรรคชาติไทย สมัยที่ 2 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522
(ถึงแก่กรรม 5 กันยายน 2524) สังกัดพรรคเสรีธรรม

ร.ต.ท.ณรงค์ เทวกุปต์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมัยแรก ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรค
ประชาธิปไตย สมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522
สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายสุทวิช สุพรรณ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งใน
วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์ ได้รับการเลือกตั้งใน
การเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัด
พรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 2 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522
สังกัดพรรคสยามประชาธิปไตย

นายยิ่ง สิทธิธรรม ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรคชาติไทย

นายประสิทธิ์ จันทวารา ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 สังกัดพรรคชาติไทย

นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมัยแรก วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคเสรีธรรม
สมัยที่ 2 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคนำไทย

พ.ต.ต.ยุทธนา พรสวรรค์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคชาติประชาธิปไตย

นายผัน บุญชิต ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยที่ 4
วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 5
18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 6
วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคราษฎร

นายวารินทร์ ศรีแย้ม ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคประชากรราษฎร์

นายดุสิต ไสภิตชา ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก
วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคเสรีธรรม สมัยที่ 2
วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจประชาคม
สมัยที่ 3 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรค
(กิจประชาคม) เอกภาพ สมัยที่ 4 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535
สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 5 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535
สังกัดพรรคกิจสังคม

นายไชยพจน์ ภูเก้าชัย ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่
22 เมษายน พ.ศ. 2522 สังกัดพรรคชาติไทย

นายพลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ ได้รับเลือกตั้งในการ
เลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรค
ชาติไทย สมัยที่ 2 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัด
พรรคชาติไทย สมัยที่ 3 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัด
พรรคพลังธรรม สมัยที่ 4 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัด
พรรคไทยรักไทย

นายมนต์ชัย ไควสุรัตน์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้ง
สมัยแรก วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายคุ่น จินตะเวช ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคปวงชนชาวไทย สมัยที่ 3 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 4 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 5 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 6 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคมหาชน

นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 3 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 4 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคชาติไทย สมัยที่ 5 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายธนา เมตตาริกานนท์ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 3 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายสุวัฒน์ ศิริอำนาจ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายวิทย์ ชันอาสา ได้รับการเลือกตั้งในสมัยแรก วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรค (ประชาชน)

ชาติไทย สมัยที่ 3 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่

นายอิสสระ สมชัย ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคราษฎรสมัยที่ 2 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 3 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 4 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 5 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 6 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคประชาธิปไตย :

นายดำรง บุญชิต ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคราษฎร

นายสนิท จันทรวงศ์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 3 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่

นายธีระชัย ศิริพันธ์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายปรีชา เลาทพงศ์ชนะ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคสามัคคีธรรม สมัยที่ 3 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 4 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคชาติพัฒนา

นายปัญญา จินตะเวช ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคปวงชนชาวไทย สมัยที่ 2 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 3 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 4 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่

นายสุรศักดิ์ บัวขาว ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 2 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคชาติพัฒนา

นายอัครังค์ ไทยมงคล ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก ในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคกิจสังคม สมัยที่ 2 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคกิจสังคม

นายวิฑูรย์ นามบุตร ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก ในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 2 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 3 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 4 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 5 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคประชาธิปไตย สมัยที่ 6 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

นายชัยพร ทองประเสริฐ ได้รับการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปไตย

พ.ต.พูนศักดิ์ พสุนนท์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคความหวังใหม่

นายโหวท จุลโคตร ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์

นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรกวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ สมัยที่ 2 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 4 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรกวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ สมัยที่ 2 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคชาติพัฒนา สมัยที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 4 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย (แบบบัญชีรายชื่อของพรรค)

นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรกวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ สมัยที่ 2 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 3 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 4 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย (แบบบัญชีรายชื่อของพรรค)

นายสุพล พONGงาม ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรกวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สังกัดพรรคความหวังใหม่ สมัยที่ 2 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 3 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายสมบัติ รัตน์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 2 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายสุชาติ ดันตวิณิชชานนท์ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 2 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 และเลือกตั้งใหม่ เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2544 สังกัดพรรคไทยรักไทย สมัยที่ 2 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายศักดิ์ชัย จินตะเวช ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก ในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544 (เป็นการเลือกตั้งใหม่ครั้งที่ 2 ของเขตเลือกตั้งที่ 10) สังกัดพรรคชาติไทย

นายวิทยา บันฑูภา ได้รับการเลือกตั้งสมัยแรก ในวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2544 (เป็นการเลือกตั้งใหม่ครั้งที่ 3 ของเขตเลือกตั้งที่ 10) สังกัดพรรคราษฎร

นายรัฐกิตติ์ ภาสพัฒน์ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้ง วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคชาติไทย

นายอุดร ทองประเสริฐ ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย

นายอดุลย์ นิลเปรม ได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 สังกัดพรรคไทยรักไทย (แบบบัญชีรายชื่อ)

ปัจจัยที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร

จากสถิติผู้ได้รับการเลือกตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-ปัจจุบัน พบว่า ผู้ได้รับเลือกตั้งเข้ามาหลายสมัยตั้งแต่ 3 สมัยขึ้นไป ได้แก่ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ (7 สมัย) นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ (5 สมัย) นายสุทัศน์ เงินหมื่น (5 สมัย) นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ (8 สมัย) นายผัน บุญชิต (3 สมัย) นายอิสสระ สมชัย (6 สมัย) นายพูลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ (4 สมัย) นายสนิท จันทรวงศ์ (3 สมัย) นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ (4 สมัย) นายปัญญา จินตะเวช (4 สมัย) นายวิฑูรย์ นามบุตร (6 สมัย) นายเกรียง กัลป์ตินันท์ (4 สมัย) นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ (3 สมัย) นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลภ (3 สมัย) นายสุพล ฟองงาม (3 สมัย) ซึ่งจากรายชื่อนามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการเลือกตั้งหลายสมัย เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนสนับสนุนให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง พบว่า มีหลายปัจจัย คือ

- (1) การเคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน
- (2) การเคยเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง
- (3) ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่เข้าสังกัดและให้การสนับสนุน

(1) การเคยเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน

นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ได้เด้ามาจากนักการเมือง

ท้องถิ่นมาก่อน โดยก่อนที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มักจะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัด หรือการเมืองท้องถิ่นมาก่อน เช่น กรณีนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ก่อนที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดอุบลราชธานีมาก่อน เช่นเดียวกับกรณีของนายตุน จินตะเวช นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์ นายธนา เมตตาริกานนท์ นายอิสสระ สมชัย นายวิทยา ชันอาสา นายวิฑูรย์ นามบุตร นายสุรศักดิ์ บัวขาว นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัสลณ นายปัญญา จินตะเวช หรือในกรณีนายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ ก่อนที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเคยเป็นกำนันตำบลขุหลุ อำเภอดงรักพิชผลมาก่อน เป็นต้น

ซึ่งการที่บุคคลที่เคยมีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกสภาจังหวัด ทำให้คนเหล่านี้เป็นที่รู้จักมาก่อน เพราะเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน ทำให้มีฐานคะแนนเสียงในเขตอำเภอที่มีขนาดใหญ่ เพราะเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แบ่งเป็นเขตๆ ไม่ว่าจะแบบเก่าที่เขตหนึ่งอาจมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2-3 คน หรือในปัจจุบันที่แบ่งเขตแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ทำให้นักการเมืองระดับท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมาชิกสภาจังหวัดได้เปรียบผู้สมัครคู่แข่งคนอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน (สัมภาษณ์ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัสลณ. 17 มกราคม 2549)

(2) การเคยเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง

องค์ประกอบในเรื่องภูมิหลังที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ในทัศนะของอดีตศักดิ์ โภคกุลกานนท์ เห็นว่า ปัจจัยเกี่ยวกับชื่อเสียงของผู้สมัครเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกสุดที่เป็นตัวชี้ขาดในการกำหนดว่าบุคคลใดจะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ (สัมภาษณ์อดีตศักดิ์ โภคกุลกานนท์. 17 มกราคม 2549) คุณสมบัติในเรื่องผลงาน ความโดดเด่นของผู้สมัคร “ตัวบุคคล” มีส่วนสำคัญให้ได้รับการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์อดีตศักดิ์ โภคกุลกานนท์. 17 มกราคม 2549) บุคคลที่มีชื่อเสียงก้าวมาลงสมัครรับเลือกตั้งโดยที่ไม่ผ่านการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมาก่อน เช่น กรณี นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ที่เป็นนักธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จทำธุรกิจหลายอย่างที่กรุงเทพฯ เคยเป็นผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการคมนาคม ในขณะที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อสนใจที่จะมาสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดพรรคเสรีธรรม ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ได้รับเลือกตั้ง (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 47-48) หรือกรณีนายสุทัศน์ เงินหมื่น แม้ว่านายสุทัศน์ เงินหมื่น จะไม่เคยสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาก่อน ก่อนจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 แต่นายสุทัศน์ เงินหมื่นซึ่งจบการศึกษาด้านนิติศาสตร์ ประกอบอาชีพด้านทนายความ ได้มีบทบาทสำคัญที่เข้าร่วมงานตามนโยบายการต่อสู้เพื่อประชาชนตามแนวทางสังคมนิยมของพรรคสังคมนิยมแห่ง

ประเทศไทย (ส.ย.ท.) ที่จังหวัดอุบลราชธานี (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 61) ทำให้นายสุทัศน์ เงินหมื่น เป็นที่รู้จักและมีเครือข่ายทางการเมืองโดย (เฉพาะในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญในขณะที่ยังไม่แยกออกจากจังหวัดอุบลราชธานี) ก่อนการลงเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2518 และทำให้ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งเป็นต้น

(3) ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่เข้าไปสังกัด

ในส่วนพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีสังกัดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบันพบว่า นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีพฤติกรรมคล้ายกับนักการเมืองไทยส่วนใหญ่ คือ มีการเปลี่ยนพรรคการเมือง โดยให้ความสนใจเข้าสังกัดพรรคที่มีแนวโน้มจะได้เป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล

มูลเหตุที่นักการเมืองไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปสังกัดพรรคที่จะได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลนั้น กล่าวได้ว่าเกิดมาจากเหตุผลหลายประการคือ **ประการแรก** ทำให้ตนหรือกลุ่มของตนมีโอกาสได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการ **ประการที่สอง** ก็คือ มีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณมาพัฒนาจังหวัดหรือเขตพื้นที่เลือกตั้งของตน (นโยบายของรัฐบาลบางช่วงจะมีงบพัฒนาจังหวัดให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน) ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ตนเองมีผลงานและสามารถรักษาฐานคะแนนเสียงของตนเองไว้ได้ **ประการที่สาม** ก็คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคการเมืองที่มีโอกาสเป็นรัฐบาลมากกว่า

ฝ่ายค้าน เพราะเป็นช่องทางที่จะทำให้ท้องถิ่นของตนได้รับความสนใจแก้ปัญหามากกว่า มี ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นตัวแทน (สัมภาษณ์ชววิทย์ พิทักษ์พรพัสลภ. 17 มกราคม 2549)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ภายหลังปี พ.ศ. 2518 พรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่เป็นพรรคการเมืองใหญ่ เช่น พรรคชาติไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคความหวังใหม่ พรรคไทยรักไทย ซึ่งการสังกัดพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงพรรคการเมือง แต่สมาชิกในกลุ่มนี้มักมีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ของจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่มักเปลี่ยนแปลงพรรคการเมือง เข้าไปสังกัดพรรคที่มีโอกาสเป็นรัฐบาล เช่น เดิมเคยสังกัดพรรคชาติไทย แต่ต่อมาเมื่อพรรคกิจสังคมมีโอกาสจะเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลก็จะย้ายมาสังกัดพรรคกิจสังคม หรือต่อมาพรรคความหวังใหม่มีโอกาสเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลก็จะย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่หรือต่อมาย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทยในที่สุด

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2518-ปัจจุบัน

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 มาจนถึงปัจจุบัน ที่ผู้ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่มาจากอาชีพนักธุรกิจ จากการศึกษา พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีดังกล่าว เมื่อได้รับเลือกตั้ง

ไปแล้วให้แสดงบทบาทในการรวมกลุ่มทางการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายค้าน และบทบาทในการใช้เวทีรัฐสภาในการอภิปราย ตั้งกระทู้หรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

(1) บทบาทในการรวมกลุ่มทางการเมือง

บทบาทในการรวมกลุ่มทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2518-ปัจจุบันที่เด่นที่สุด ก็คือ การรวมกันเป็นกลุ่มการเมือง โดยมีนักการเมืองบางคนที่มีอาวุโสหรือมีฐานทางเศรษฐกิจมั่นคงเป็นผู้นำการรวมกลุ่มของ ส.ส. ในทัศนะของนายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาและจำเป็น เป็นเรื่องที่ดีด้วยซ้ำ เพราะมีการเกื้อกูลและช่วยเหลือกันในการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ. 17 มกราคม 2549) ในขณะเดียวกัน นายอัครังค์ ไทยมงคล อดีต ส.ส. อุบลราชธานี 2 สมัย ก็เห็นว่าการรวมกันเป็นกลุ่มของ ส.ส. ทั้งในระดับพรรค หรือระดับจังหวัด เป็นเรื่องธรรมดา และสำหรับผู้สมัครที่มีตัวคนเดียว เป็นเรื่องที่เสียเปรียบ และไม่เอื้อในการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์อัครังค์ ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549) ซึ่งในช่วงตั้งแต่ปี 2518-ปัจจุบัน มีนักการเมืองที่เป็นผู้นำสำคัญอยู่ 5 คน คือ นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ และนายเกรียง กัลป์ตินันท์

นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช เป็นผู้นำกลุ่มการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงสั้นๆ ที่ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนัก กล่าวคือ ในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช และกลุ่มที่ประกอบไปด้วยนายไพฑูรย์ โทตระไวศยะ พลตำรวจตรียุทธนา พรสวรรค์ และนายดุสิต

โสภิตชา ได้ตั้งทีมลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดพรรคเสรีธรรม ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทั้งกลุ่ม และเมื่อพรรคเสรีธรรมร่วมในรัฐบาลที่มีพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม กลุ่มของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 ได้ย้ายพรรคลงรับสมัครเลือกตั้งในนามพรรคกิจสังคม เพราะกระแสพรรคกิจสังคมคาดว่าจะได้รับเลือกตั้งและเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ผลการเลือกตั้งที่จังหวัดอุบลราชธานี ปรากฏว่า กลุ่มของนายประสิทธิ์ ณรงค์เดช ทั้งกลุ่มไม่ได้รับเลือกตั้งและในการเลือกตั้งครั้งต่อมานายประสิทธิ์ ณรงค์เดช เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2539 จึงยุติบทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำกลุ่มนักการเมืองในจังหวัดอุบลราชธานี (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 51-52)

ส่วนกลุ่มนักการเมืองที่มีนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นั้น ในช่วงแรก นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งพรรคประชาธรรม โดยมีนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เป็นหัวหน้าพรรคมีนายบุญ สันติวงมี และนายสมพล เกยุราพันธ์ เป็นรองหัวหน้าพรรค และนายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์ เป็นเลขาธิการพรรค อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 ที่จังหวัดอุบลราชธานีมีเพียงนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ หัวหน้าพรรคเท่านั้นที่ได้รับการเลือกตั้ง กลุ่มนักการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เป็นผู้นำภายหลังที่ไม่ค่อย

ประสบผลสำเร็จอยู่ระยะหนึ่งในการเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2526 กลุ่มนักรการเมืองกลุ่มของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ได้รับความสำเร็จอย่างงดงามในการเลือกตั้ง ในนามพรรคกิจสังคม โดยได้รับเลือกตั้งเข้าไปทั้งสิ้น 9 คน ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนทั้งหมด 11 คน คือ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายมนต์ชัย โควสุรัตน์ นายผัน บุญชิต นายต่วน จินตะเวช นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์ นายธนา เมตตาริกานนท์ นายสุวัฒน์ ศิริอำนาจ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ และนายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ส่วนนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ไม่ได้ลงเลือกตั้งแต่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี

ส่วนการเลือกตั้งในวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 กลุ่มของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ที่จะลงรับเลือกตั้ง ในนามพรรคกิจสังคม ก็ได้รับการเลือกตั้งถึง 7 คน คือ นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายวิทยา ชันอาสา นายสนิท จันทรวงศ์ นายธีระชัย ศิริพันธ์ นายธนา เมตตาริกานนท์ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ และนาย ปรีชา เลหาพงศ์ชนะ ซึ่งส่งผลให้นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม บทบาทในฐานะผู้นำนักรการเมืองในจังหวัด อุบลราชธานี ภายหลังจากเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2529 แล้ว เนื่องจากปัญหาส่วนตัวของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ อันเนื่องมาจากข้อกล่าวหาของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน นักรการเมืองพลเรือนของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายหลังจากการยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ทำให้บทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำกลุ่มค่อยๆ ลด

บทบาทลง แม้ว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อๆ มา จะได้รับเลือกตั้ง แต่ก็เป็นการได้รับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ขณะที่สมาชิกเก่าในกลุ่มได้แยกย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น และสุดท้าย นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ได้ยุติบทบาททางการเมืองอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการเสียชีวิต เนื่องจากถูกฆาตกรรมที่บ้านพักในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2539 (ศิริพร พนมเขต. 2544 : 55-56)

ส่วนบทบาททางการเมืองของกลุ่ม นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ต่อท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเรื่องการผลักดันงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้ เกิดมาจากปัจจัยเอื้อที่สำคัญก็คือ กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกลุ่มของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ เป็นหนึ่งในกลุ่มของพรรคร่วมรัฐบาล จึงมีโอกาสประสานงานพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการของหน่วยงานรัฐบาลที่มีอยู่แล้วเพื่อพัฒนาประเทศ โครงการที่สำคัญที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ เป็นผู้นำที่สำคัญคือ การผลักดันให้มีการสร้างสนามบินนานาชาติที่จังหวัดอุบลราชธานีจนสำเร็จในปี พ.ศ. 2532 เพื่อให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางการค้าและประตูไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีน อันได้แก่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การผลักดันให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2533 และการผลักดันให้มีการก่อสร้างเขื่อนปากมูล เป็นต้น (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 58-59)

ส่วนนายสุทัศน์ เงินหมื่น ในเบื้องต้น แสดงบทบาททางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2517 โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิก

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยที่มีสมาชิกร่วมทำงานสำคัญ คือ นายวิฑิตา ชันอาสา นายสัมพันธ์ อัมภูกร นายกฤษณะ ชินชัต นายธีระศักดิ์ กีฬา และนายสมบัติ วอทอง ต่อมาพรรคดังกล่าว ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ขณะเดียวกันก็มีการตั้งหน่วยแนวร่วมสันนิบาตเยาวชนประชาธิปไตยแห่งประเทศไทย (ส.ย.ท.) ซึ่งเป็นสาขาทางการเมืองของพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยขึ้น ที่จังหวัดอุบลราชธานี มีสำนักงานอยู่บริเวณคุ้มวัดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีแกนนำผู้ปฏิบัติงานสำคัญ คือ นายไพฑูรย์ นายศิลปเสริฐ โพธิ์แก้ว นายบัณฑิต ชูบ้าน นายบุญส่ง ท้าวธงไชย สมาชิกที่เข้าร่วมเป็นมวลชน มีทั้งชาวบ้านและนักศึกษาเพื่อต่อสู้ทางการเมืองตามแนวทางสังคมนิยม อย่างไรก็ตาม ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2518 นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายวิชัย เสวะมาตย์ และนายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ผลการเลือกตั้ง นายสุทัศน์ เงินหมื่น และนายวิชัย เสวะมาตย์ ได้รับการเลือกตั้ง

ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 กลุ่มของนายสุทัศน์ เงินหมื่น ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วยนายวิชัย เสวะมาตย์ นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ นายสุทัศน์ เงินหมื่น และนายอิสสระ สมชัย แต่ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าไม่มีใครได้รับเลือกตั้ง นายอิสสระ สมชัย ได้อธิบายสาเหตุการพ่ายแพ้การเลือกตั้งว่าเป็นเพราะต้องต่อสู้กับอำนาจรัฐที่ไม่อยากให้

สมาชิกพรรคสังคมนิยมได้รับการเลือกตั้ง โดยส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐลงไปในพื้นที่เขตเลือกตั้ง ให้ข่าวกับชาวบ้านว่าผู้สมัครของพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยเป็นคอมมิวนิสต์ (สัมภาษณ์อิสสระ สมชัย. 20 มกราคม 2549) และต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 กลุ่มนายสุทัศน์ เงินหมื่น และนายอิสสระ สมชัย ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นหนึ่งในพรรคที่มีแนวคิดสังคมนิยม แต่ปรากฏว่าทั้งสองไม่ได้รับเลือกตั้ง (ศิริพร ศรีพนมเขต. 2544 : 64) เพราะกระแสพรรคแนวคิดสังคมนิยมของประชาชนลดลง ดังนั้น ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาในปี พ.ศ. 2526 กลุ่มของนายสุทัศน์ เงินหมื่น จึงเปลี่ยนมาสังกัดพรรคประชาธิปไตย จนกระทั่งปัจจุบัน

นายสุทัศน์ เงินหมื่น ในฐานะผู้นำกลุ่มนักการเมืองในสังกัดพรรคประชาธิปไตยในจังหวัดอุบลราชธานีและใกล้เคียงในช่วงแรกๆ นับว่าประสบผลสำเร็จพอสมควร กล่าวคือในการเลือกตั้งในวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 สมาชิกพรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกตั้งเข้าไป 2 คน คือ นายสุทัศน์ เงินหมื่น กับนายสุรศักดิ์ บัวขาว ซึ่งหลังการเลือกตั้งครั้งนี้เนื่องจากพรรคประชาธิปไตยได้เข้าร่วมในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงทำให้นายสุทัศน์ เงินหมื่น ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ส่วนในการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 สมาชิกพรรคประชาธิปไตยในจังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับเลือกตั้งมี 3 คน คือ นายชัยพรทองประเสริฐ นายสุทัศน์ เงินหมื่น และนายวิฑูรย์ นามบุตร ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 มีการเลือกตั้งใหม่

ในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 สมาชิกพรรคประชาธิปไตย ได้รับเลือกตั้งจำนวน 4 คน คือ นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายอิสสระ สมชัย นายโอวาท จุลโคตร และนายวิฑูรย์ นามบุตร

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการแยกพื้นที่บางส่วนของจังหวัดอุบลราชธานีไปตั้งเป็นจังหวัดอำนาจเจริญในปี พ.ศ. 2536 นายสุทัศน์ เงินหมื่น ได้ไปลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ แต่ก็ยังดูแลและเป็นหัวหน้ากลุ่มของพรรคประชาธิปไตยในเขตจังหวัดอุบลราชธานีและอีสานตอนใต้ ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายที่พรรคประชาธิปไตยได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรค่อนข้างมากในจังหวัดอุบลราชธานี คือ การเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งในครั้งนี้งพรรคประชาธิปไตยได้รับการเลือกตั้ง 5 คน คือ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ นายอิสสระ สมชัย นายวิฑูรย์ นามบุตร และ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเลือกตั้งในครั้งนี้งแล้ว พรรคประชาธิปไตยก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนักในการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี เพราะสมาชิกพรรคประชาธิปไตย หน้าใหม่ส่วนหนึ่งย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น ซึ่งสมาชิกพรรคประชาธิปไตยที่ออกไปตั้งกล่าวก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองอื่นต่อมา มีเพียงนายวิฑูรย์ นามบุตร เท่านั้นที่ยังคงได้รับการเลือกตั้งและยังไม่สอบตก ส่วนนายอิสสระ สมชัย ได้รับเลือกตั้งมาบ้างบางสมัย

สำหรับนายปรีชา เล่าห์พงศ์ชนะ และนายเกรียง กัลป์ตินันท์ ถือว่าเป็นผู้นำกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลัง

การยุติบทบาททางการเมืองของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ซึ่งกรณีนายปรีชา เลาหพงศ์ชนะ เดิมอยู่ในกลุ่มนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ แต่แยกตัวออกมาสังกัดพรรคชาติพัฒนา ตั้งแต่ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งในการเลือกตั้งนายปรีชา เลาหพงศ์ชนะได้รับการเลือกตั้ง ขณะที่นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ ซึ่งลงสมัครในนาม พรรคมวลชนไม่ได้รับการเลือกตั้ง โดยแพ้นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ซึ่งลงสมัครสังกัดพรรคประชาธิปไตยในเขตเดียวกัน (ต่อมา นายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ เสียชีวิตลงในปี พ.ศ. 2539)

นายปรีชา เลาหพงศ์ชนะ ในฐานะหัวหน้ากลุ่มของพรรค ชาติพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ทำให้พรรคชาติพัฒนามีสมาชิกเพิ่ม เป็น 2 คน คือ นายปรีชา เลาหพงศ์ชนะ และนายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ (ซึ่งย้ายออกมาจากพรรคประชาธิปไตย) ส่วน นายเกรียง กัลป์ตินันท์ ซึ่งเดิมลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค ประชาธิปไตย และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนสมัยแรก ในการ เลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 แต่เนื่องจากความ ไม่สมัครใจที่จะทำงานการเมืองร่วมกับพรรคประชาธิปไตย จึงแยกตัวมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 พร้อมกับนายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ และในการ เลือกตั้งในครั้งนี กลุ่มของนายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้รับเลือก ตั้งเข้าไป 3 คน ในนามพรรคความหวังใหม่ คือ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ และนายสุพล ฟองงาม (ขณะที่สมาชิกพรรคความหวังใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งในคราวนี้ยัง

รวมไปถึงนายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายตุ่น จินตะเวช นายปัญญา จินตะเวช)

ส่วนในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นช่วงกระแสพรรคไทยรักไทยที่มีพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ได้รับการตอบรับจากประชาชนและมีโอกาสเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทั้งกลุ่มของนายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ และกลุ่มของนายเกรียง กัลป์ตินันท์ ได้ย้ายเข้ามาสังกัดพรรคไทยรักไทย ซึ่งทำให้ในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทยได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอุบลราชธานีถึง 10 คน ในจำนวนทั้งหมด 11 คน คือ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสมบัติ รัตโน นายสุพล ฟองงาม นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายพูลสวัสดิ์ ไทตระไวศยะ นายสุชาติ ตันติวณิชชานนท์ นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ และ นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์ ส่วนในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 แม้ว่ากลุ่มของนายเกรียง กัลป์ตินันท์ และนายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ จะยังสังกัดพรรคไทยรักไทย แต่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอุบลราชธานีของพรรคไทยรักไทยลดลง คือ ได้ 7 ที่นั่งใน 11 ที่นั่งที่ได้รับเลือกตั้ง คือ นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสมบัติ รัตโน นายสุพล ฟองงาม นายอุดร ทองประเสริฐ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายสุชาติ ตันติวณิชชานนท์ และนาย กิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ

(2) บทบาทในเวทีรัฐสภา

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518-ปัจจุบัน ไม่ค่อยมีโอกาใช้เวทีรัฐสภาแสดงบทบาทของตนเองมากนัก ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากระบบพรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้น มติ หรือปัญหาสำคัญที่จะนำเสนอในรัฐสภานั้นจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันในพรรคการเมืองที่สังกัดไว้ล่วงหน้าแล้ว ไม่ว่าจะป็นในซีกของพรรครัฐบาลหรือฝ่ายค้าน ดังนั้น โอกาสที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะใช้เวทีรัฐสภาในการอภิปรายอย่างเสรีจึงมีน้อย เพราะอาจไม่สอดคล้องกับมติและแนวทางของพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ ส่วนผู้ที่มีโอกาสอภิปรายในรัฐสภาส่วนใหญ่อีกจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับมอบหมายจากพรรคให้เป็นผู้อภิปราย ดังนั้น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังๆ จึงไม่ค่อยได้ใช้เวทีรัฐสภาแสดงบทบาทของตนเอง แตกต่างไปจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในยุคแรกๆ ที่ยังไม่สังกัดพรรคการเมือง

รูปแบบและวิธีการหาเสียงของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี

การหาคะแนนเสียงของผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี สามารถจำแนกได้ 2 ระดับ คือ ระดับการหาเสียงทั่วไปกับระดับการหาเสียงโดยผ่านหัวคะแนน

(1) ระดับการหาเสียงทั่วไป

การหาเสียงเพื่อหาคะแนนนิยมต่างๆ ไป ที่ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ไม่ว่าจะเป็นผู้สนใจที่จะสามารถรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้อยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้ว ที่นิยมทำกันก็คือ การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตเลือกตั้ง อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนและประชาชนจัดขึ้น เช่น งานบุญบั้งไฟ งานบุญเข้าพรรษา งานบุญออกพรรษา ไหลเรือไฟ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาที่ชุมชนจัดขึ้น (สัมภาษณ์สมบัติ รัตโน. 23 มกราคม 2549) หรือแม้แต่การให้บริการส่วนบุคคล เช่น การจัดรถรับ-ส่ง ชาวบ้านที่เจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุเพื่อส่งไปยังโรงพยาบาล การเข้าไปร่วมในบุญงานศพ งานแต่ง งานบวช หรือกองทุนกู้ยืม ผ้าป่า เป็นต้น นอกจากนี้ การดูแลประชาชนอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องสำคัญมาก และเวลาประชาชนเดือดร้อนมาหาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเวลาใดๆ ก็ตาม ต้องให้การต้อนรับ ดูแลเรื่องอาหารการกินไม่ให้บกพร่อง (สัมภาษณ์ อิศระ สมชัย. 20 มกราคม 2549)

อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่แล้วจะได้เปรียบผู้สมัครที่ไม่มีตำแหน่งทางการเมืองในระดับนี้ ก็คือ การผลักดันและของบประมาณเพื่อนำไปพัฒนาพื้นที่เขตเลือกตั้งของตนเอง ซึ่งได้กล่าวไปแล้ว และด้วยเงื่อนไขดังกล่าวทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เปรียบผู้สมัครหน้าใหม่ค่อนข้างมาก เว้นแต่คู่แข่งผู้สมัครหน้าใหม่ที่มีตำแหน่งในการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) อาจไม่เสียเปรียบมากนัก

(2) ระดับการหาเสียงโดยผ่านหัวคะแนน

หัวคะแนนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญและจำเป็นในการเลือกตั้งในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบันยอมรับว่าตนเองมีหัวคะแนนในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งหนึ่ง จำนวนหัวคะแนนจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคู่แข่งทางการเมืองในการเลือกตั้ง บางครั้งก็มีประมาณ 1,000 คน หรือมากกว่านั้น ถ้าการต่อสู้แข่งขันดุเดือด โดยจะมีหัวคะแนนในทุกหน่วยเลือกตั้ง (สัมภาษณ์ ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ. 17 มกราคม 2549)

การเลือกตั้งหัวคะแนน นักการเมืองส่วนใหญ่จะเลือกคนที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำชุมชน (สัมภาษณ์ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ. 17 มกราคม 2549) อย่างไรก็ตาม หัวคะแนนที่เป็นที่เชื่อถือของชาวบ้านมักจะช่วยผู้สมัครที่มีแนวโน้มที่จะได้รับเลือกตั้ง หรือช่วยเหลือตนเมื่อตนลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (สัมภาษณ์สมบัติ รัตโน. 23 มกราคม 2549) ดังนั้น ในช่วงที่มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่หัวคะแนนหรือผู้ประสานงานต้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นช่วงที่ผู้ดำรงตำแหน่ง ส.ส. ต้องใช้จ่ายในการช่วยเหลือหัวคะแนนที่จะต้องมีการใช้จ่ายสูง แต่เป็นเรื่องจำเป็น (สัมภาษณ์สมบัติ รัตโน. 23 มกราคม 2549)

ในสภาพการณ์ความเป็นจริงของการเลือกตั้ง ตามหมู่บ้านในชนบทส่วนใหญ่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ตามการแนะนำของหัวคะแนน ดังนั้น มีหัวคะแนนที่ดีจึงมีส่วนสำคัญทำให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้ง (สัมภาษณ์ อำนวย ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549) ระบบการเลือกตั้ง

โดยผ่านห้วคะแนนในปัจจุบันยังเป็นระบบที่เหนียวแน่น การตั้งห้วคะแนนได้มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สมัคร (สัมภาษณ์อํารงค์ ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549) ห้วคะแนนมี 2 ประเภท คือ ห้วคะแนนประเภทหาเสียงให้ผู้สมัครคนเดียว ซึ่งมีน้อยมาก กับห้วคะแนนที่หาเสียงให้หลายคนหลายพรรค โดยห้วคะแนนประเภทนี้จะวิเคราะห์ และให้ความช่วยเหลือผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง (สัมภาษณ์อํารงค์ ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549)

ส่วนหน้าที่ห้วคะแนนที่สำคัญ ได้แก่ การหาเสียง ส่งข่าวคราวความเคลื่อนไหว และแก้ต่างในกรณีมีคนใส่ร้ายผู้สมัคร ห้วคะแนนส่วนใหญ่จะทำงานหนักในตอนเลือกตั้ง การเลือกตั้งในปัจจุบันมีความจำเป็นในการเลือกตั้งมากกว่าในอดีตและจะจำเป็นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างไปจากการหาเสียงในภาคใต้ ที่ใช้การปราศรัยในการหาเสียงเป็นส่วนใหญ่ (สัมภาษณ์อิสสระ สมชัย. 20 มกราคม 2549)

(3) การหาเสียงโดยผ่านเครือข่าย

ส่วนใหญ่เครือข่ายที่เอื้อต่อการเลือกตั้งจะเป็นเครือข่ายในแง่กลุ่ม การรวมกลุ่มเครือข่ายที่มีพลังจะเป็นเครือข่ายของนักธุรกิจ และธุรกิจรับเหมาจะเป็นเครือข่ายที่มีพลังมากที่สุด แต่สำหรับเครือข่ายธุรกิจอื่น ในบางครั้งธุรกิจเดียวกันอาจขัดแย้งกันด้วยซ้ำไป (สัมภาษณ์อํารงค์ ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549) อย่างไรก็ตาม เครือข่ายในรูปสมาคม เช่น ช่างเย็บผ้าทำผม ก็เป็นเรื่องจำเป็น เพราะเป็นที่มาของคะแนนเสียงได้เช่นกัน (สัมภาษณ์อํารงค์ ไทยมงคล. 20 มกราคม 2549)

(4) การซื้อเสียง

ในปัจจุบันรูปแบบในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากวิธีการหาเสียงแบบอื่นที่กล่าวถึงมาแล้ว วิธีการที่นิยมและเป็นปัจจัยชี้ขาดสำคัญในการเลือกตั้งในปัจจุบันก็คือ การหาเสียงโดยการซื้อเสียง ในอดีตการหาเสียงโดยการซื้อเสียงมีไม่แพร่หลาย อาจอยู่ในรูปการใช้สิ่งของ เช่น หมากพลู ยาสูบ หรือยาสามัญประจำบ้าน แจกจ่ายให้ชาวบ้านในเขตเลือกตั้งเพื่อแลกกับคะแนนเสียง แต่ในปัจจุบันการซื้อเสียงมีความชัดเจนและรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ รวมทั้งการใช้ระบบการจัดการในรูปหัวคะแนนเข้ามาใช้ในการซื้อเสียง ยิ่งทำให้การซื้อเสียงเป็นการจัดตั้งอย่างเป็นระบบจากการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับชัยชนะเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีเกี่ยวกับการซื้อเสียงเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ผู้สมัครที่ให้การสัมภาษณ์ต่างไม่พยายามที่จะตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว แต่ถ้าไปถามชาวบ้านทั่วไปหรือแม้กระทั่งญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่อยู่ในชนบทหรือบางท่านที่อยู่ในเขตตัวเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งว่า ได้รับเงินเพื่อให้ไปเลือกตั้งผู้สมัครบางท่านหรือไม่ ก็มักจะได้รับคำตอบไปในทางเดียวกันว่า ได้รับเงินจำนวนเท่านั้นเท่านี้ จากหัวคะแนนของผู้สมัครซึ่งเป็นผู้นำชุมชน นำมาให้เพื่อให้ไปลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครที่ตนเองรับเป็นหัวคะแนน อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า รูปแบบการซื้อเสียงในการเลือกตั้งมีหลายลักษณะ คือ การซื้อเสียงโดยการแจกสิ่งของ เสื้อผ้า การใช้เงินซื้อเสียง การจัดเลี้ยงและการนำเที่ยว

การซื้อเสียงในรูปการแจกสิ่งของ ในปัจจุบันส่วนใหญ่ จะอยู่ในรูปการแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่นิยมที่สุด คือ เสื้อยืดและเสื้อแจ๊คเก็ตที่มีชื่อผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งปรากฏอยู่ การซื้อเสียงโดยการแจกเสื้อผ้านับเป็นการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งที่มีหลักฐานชัดเจนที่สุด ดังนั้น การแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ของผู้สมัครจึงนิยมทำกันก่อนจะมีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้ง เพราะการแจกสิ่งของก่อนจะมีการกำหนดพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวถือว่าไม่ผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ดังนั้น ผู้ที่คิดว่าจะตนเองจะลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยต่อไป ต้องมีการติดตามข่าวสารการเมืองการเลือกตั้ง เมื่อรู้แน่ชัดว่าจะมีการครบวาระของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีแนวโน้มว่าจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรก็จะใช้โอกาสดังกล่าวโดยผ่านหัวหน้าคณะที่ตนเองจัดตั้งไว้ระดมแจกสิ่งของ เสื้อผ้า ให้กับชาวบ้านในพื้นที่เขตเลือกตั้ง ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือว่าเป็นการซื้อเสียงล่วงหน้าก่อนที่จะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดการเลือกตั้ง หรือการซื้อเสียงก่อนการลงสมัครรับเลือกตั้ง

ในส่วนการใช้จ่ายเงินซื้อเสียง ในอดีตนิยมทำกันในวันใกล้เลือกตั้งหรือคืบก่อนวันเลือกตั้ง แต่ในปัจจุบันนิยมทำกันล่วงหน้าประมาณ 1-2 สัปดาห์ ก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อหลบหลีกการตรวจสอบและจับกุมจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง และทำให้การตรวจจับการซื้อเสียงทำได้ยากขึ้น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับคนใกล้ชิดและอยู่ในวงการการเมือง แต่ไม่ประสงค์ที่จะให้มีการอ้างอิงในงานวิจัยได้ให้

ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของเงินที่ใช้ในการซื้อเสียง วิธีการเก็บรักษาเงินและนำเงินมาใช้ในการซื้อเสียงในช่วงการเลือกตั้งว่าที่มาของเงินส่วนใหญ่มาจาก 2 แหล่ง คือ เงินของผู้สมัครและเงินของพรรค. ข้อมูลที่น่าสนใจก็คือเพื่อเป็นการหลบเลี่ยงการตรวจสอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เกี่ยวกับจำนวนเงินที่ใช้ในการเลือกตั้งและนำมาใช้ในการซื้อเสียง ผู้สมัครที่ร่ำรวยจะไม่ใช้วิธีการเบิกเงินจำนวนมากจากธนาคารพาณิชย์มาใช้ในการเลือกตั้งและการซื้อเสียง เพราะความเคลื่อนไหวทางการเงินดังกล่าวจะเป็นหลักฐานสำคัญในการดำเนินคดีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้นผู้สมัครเหล่านี้จะใช้วิธีการฝากเงินของตัวเองไว้ในบัญชีของญาติพี่น้องที่เป็นนักธุรกิจใหญ่ในจังหวัดที่มีเงินหมุนเวียนในการทำธุรกิจแต่ละวันจำนวนมาก ที่จะต้องเบิกเงินมาใช้ในการธุรกิจของตนโดยผ่านธนาคารวันละหลายล้านบาท และเมื่อผู้สมัครต้องการเงินนักธุรกิจรายดังกล่าวก็จะเป็นผู้ดำเนินการเบิกเงินจำนวนดังกล่าวมาให้ตามต้องการ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งนักธุรกิจในข่ายที่มีเงินหมุนเวียนจำนวนมากในต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นพ่อค้ารับซื้อข้าวหรือเจ้าของโรงสีขนาดใหญ่

ส่วนขั้นตอนของการนำเงินไปซื้อเสียงแจกให้กับประชาชนผู้สมัครจะไม่กระทำเอง แต่จะกระทำผ่านหัวคะแนนตามลำดับชั้น เช่น กระทำผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตเลือกตั้งที่สนับสนุนตนเองไปยังกำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ส่วนอัตราการซื้อเสียงว่าจะต้องใช้จ่ายต่อหัว

เป็นจำนวนเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับการแข่งขัน กล่าวคือ ในกรณี
 ที่ผู้สมัครพรรคการเมืองคู่แข่งไม่น่ากลัว ฐานะไม่ดี คะแนน
 นียมน้อย และประเมินว่าไม่น่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงิน
 จากพรรคที่สังกัดมากนัก การซื้อเสียงโดยผ่านหัวคะแนน
 ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนจะอยู่ในอัตราครอบครัวละ 50 - 100
 บาท หรืออาจจะจ่ายเป็นรายหัวละ 50 บาท แต่ถ้ามการแข่งขัน
 รุนแรง เพราะผู้สมัครคู่แข่งเป็นผู้มีฐานทางการเงินและได้รับ
 สนับสนุนจากพรรค เงินที่ใช้ในการซื้อเสียงก็อาจจะตกหัวละ
 100 - 200 บาท ต่อคน ในแต่ละครั้งในการเลือกตั้ง ซึ่งการ
 ซื้อเสียงในแต่ละเขตเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับชัยชนะในแต่ละครั้ง
 ที่มีการแข่งขันรุนแรง อาจจะต้องซื้อถึง 70,000 คะแนนเสียง
 ขึ้นไป (ขณะที่เขตเลือกตั้งหนึ่ง มีคะแนนราว 1 แสนกว่า
 คะแนน)

ในส่วนการซื้อเสียงในรูปการจัดเลี้ยงประชาชนใน
 เขตเลือกตั้งจากการสังเกตการณ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เป็นวิธีการที่ไม่ค่อยแพร่หลาย
 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการให้กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่
 เขตเลือกตั้งเป็นเรื่องจัดการได้ลำบาก และเป็นวิธีการหา
 หลักฐานได้ง่าย (ต่างจากการใช้เงินซื้อเสียง เพราะใช้เวลา
 ไม่กี่นาที) ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้เป็นหลักฐานใน
 การดำเนินคดีทุจริตในการเลือกตั้ง ส่วนการซื้อเสียงโดยการ
 จัดน้ำเที่ยว ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ไม่ได้ทำอย่างกว้างขวาง
 เพราะมีปัญหาในเชิงการจัดการ ส่วนใหญ่การจัดน้ำเที่ยว
 เป็นการจัดให้กับหัวคะแนน ภายหลังการเลือกตั้งสิ้นสุดลง
 ในระยะเวลาานพอสมควร ดังนั้นการนำเที่ยวจึงเป็นการ

ตอบแทน และสมนาคุณให้กับหัวคะแนนมากกว่า โดยการจัดการจะดำเนินการผ่านบริษัทนำเที่ยวในจังหวัด และมักนิยมจัดไปเที่ยวในเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก ผ่านกิจกรรมในรูปการจัดประชุม สัมมนา และดูงานของผู้นำหมู่บ้านและผู้นำชุมชน

(5) การตรวจสอบคะแนนเสียง

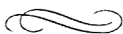
ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันส่วนใหญ่มักตรวจสอบคะแนนนิยมและฐานเสียงของตนเองโดยการทำโพล โดยส่งแบบสอบถามไปถามชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง เพื่อให้ทราบว่าคะแนนนิยมของตนเองเป็นอย่างไร หรืออาจทำได้โดยอีกวิธีหนึ่งโดยการส่งบุคคลที่ใกล้ชิด ไว้วางใจ ไปสอบถามเพื่อทราบคะแนนนิยม (สัมภาษณ์อดีตกดี โภคกุลกานนท์. 17 มกราคม 2549)

กล่าวโดยสรุป การเมืองการเลือกตั้งของจังหวัดอุบลราชธานี ช่วงที่สอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 มาจนกระทั่งปัจจุบัน นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนมาเป็นนักธุรกิจ ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงและเติบโตของระบบธุรกิจในจังหวัดที่กลุ่มนักธุรกิจและนายทุนที่มีความพร้อมทางด้านการเงินเริ่มมีมากขึ้น และคนเหล่านี้ได้เริ่มให้ความสนใจที่จะเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติ

ในช่วงที่ 2 ของการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาหลายสมัย ได้แก่ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายสุทัศน์ เงินหมื่น

นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายอิสสระ สมชัย นายพูลสวัสดิ์
 โทตระไวศยะ นายสนธิ จันทรวงศ์ นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ
 นายปัญญา จินตะเวช นายวิฑูรย์ นามบุตร นายเกรียง
 กัลป์ตินันท์ นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
 นายสุพล พองงาม เป็นต้น ซึ่งนักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี
 ในสมัยนี้ มีลักษณะที่น่าสนใจคือ มีการรวมกันเป็นกลุ่มๆ ให้
 ความช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในการทำงานและการเลือกตั้ง
 ร่วมกัน ส่วนบทบาทในรัฐสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ของนักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีที่ปรากฏออกสู่
 สาธารณชนมีไม่มากนัก

ในส่วนรูปแบบของการหาเสียงที่ทำให้นักการเมือง
 ในช่วงดังกล่าวได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ส่วนใหญ่เกิดมาจากกิจกรรมสำคัญ 2 ลักษณะ คือ บทบาทใน
 การให้การบริการประชาชนรูปแบบต่างๆ และมีส่วนร่วม
 กิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน และการหาเสียงผ่าน
 ระบบห้วคະແນนที่จัดตั้งขึ้นตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งการหาเสียง
 โดยผ่านระบบห้วคະແນนและการซื้อเสียงดังกล่าวเป็นวิธีการ
 ที่นิยมมากในปัจจุบัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าผู้สมัครคนใดสามารถจัด
 ตั้งห้วคະແນนและฐานเสียงของตนได้ดีและเข้มแข็งกว่าผู้สมัคร
 คนอื่นในเขตเลือกตั้งนั้น

บทสรุป: ภาพรวมของ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาพัฒนาการของนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่แรกที่มีการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 จนกระทั่งปัจจุบัน การเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกระหว่างปี พ.ศ. 2476 - 2514 กับช่วงที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2518 - ปัจจุบัน ซึ่งในช่วงแรกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่จะมาจากข้าราชการระดับสูงที่เคยเป็นครูบาอาจารย์ และข้าราชการฝ่ายปกครอง ส่วนในช่วงที่สองคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่จะมาจากผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจและค้าขาย

การเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีใน 2 ช่วงดังกล่าว กล่าวได้ว่า มีความสัมพันธ์กับบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจในขณะนั้น ในสมัยแรกที่ยุคสมัครได้รับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มข้าราชการปกครองและครูบาอาจารย์นั้น อยู่ในช่วงของ

บ้านเมืองยังไม่มี การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ระบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมยังเป็นแบบเก่าที่ผูกพันใกล้ชิด ทำให้บุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่น่าเชื่อถือได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีได้รับเลือกตั้งบ่อยครั้งในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2514 คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียงไชยกาล นายทิม ภูริพัฒน์ นายพอง สิทธิธรรม และนายผัน บุญชิต เป็นต้น และกล่าวได้ว่าในสมัยนี้นักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีค่อนข้างมีความใกล้ชิดกับนักการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนายปรีดี พนมยงค์ นั้น ปัจจัยสำคัญเกิดจากความสัมพันธ์ใกล้ชิด ในลักษณะครูกับศิษย์ เนื่องจากนักการเมืองถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีส่วนหนึ่ง จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ มีบทบาทในการก่อตั้งในฐานะผู้ประศาสน์ การเมือง และได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองระดับชาติทั้งในและนอกสภา กับฝ่ายการเมืองที่มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้นำ รวมทั้งการร่วมกิจกรรมการเมืองในช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีการก่อตั้งขบวนการเสรีไทย ซึ่งทำให้เกิดขบวนการเสรีไทย ในภาคอีสาน ส่วนบทบาทของนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่สัมพันธ์กับจอมพล ป. พิบูลสงคราม นั้น เกิดขึ้นในช่วงหลังที่นายปรีดี พนมยงค์ หมดบทบาททางการเมืองในประเทศไทย

ในส่วนบทบาทของนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงแรก กล่าวได้ว่า ได้รับยกย่องในฐานะนักการเมืองที่มีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรทั้งในบทบาทของการนำเสนอ

แนวทางการแก้ปัญหาความเคลื่อนไหวของราษฎร การตั้งกระทู้ถาม และปราศรัย เพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ทำให้เป็นที่รู้จักและยอมรับระดับประเทศ บทบาทดังกล่าวผู้มีส่วนสำคัญ ได้แก่ การแสดงผ่านบทบาทของนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล และนายฟอง สิทธิธรรม ส่วนรูปแบบของการหาเสียงในระยะแรกดังกล่าว รูปแบบที่นิยม ได้แก่ การออกปราศรัยโดยตรงของผู้สมัครในท้องถิ่นต่างๆ ในเขตเลือกตั้ง และการใช้เครือข่ายการใช้จ่ายเงินในการซื้อเสียง โดยตรงยังไม่ปรากฏ และการสร้างคะแนนนิยมในการแจกสิ่งของ เช่น หมากพลู ก็มีปรากฏให้เห็นอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก

ส่วนการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานีในยุคหลัง คือ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 มาจนกระทั่งปัจจุบัน นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่ จะมาจากนักธุรกิจและพ่อค้าในจังหวัด และบางส่วนมาจากกรุงเทพมหานคร ที่มาลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานี การที่นักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีในยุคหลังที่เปลี่ยนมาเป็นนักธุรกิจนั้น กล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเติบโตของกลุ่มทุนในจังหวัด และความสนใจของคนกลุ่มนี้ที่ต้องการเข้ามามีบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพราะในบางครั้ง อำนาจและบทบาททางการเมืองดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อธุรกิจที่ตนเองดำเนินการอยู่

สำหรับนักการเมืองถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 2 คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ที่ได้รับการเลือกตั้งหลายสมัย

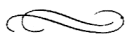
ได้แก่ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายอิสระ สมชัย นายพลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ นายสนิท จันทรวงศ์ นายปรีชา เลาทพงศ์ชนะ นายปัญญา จินตะเวช นายวิฑูรย์ นามบุตร นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัสลก นายสุพล ฟองงาม เป็นต้น ซึ่ง การเมืองการเลือกตั้งในจังหวัดอุบลราชธานีในช่วงที่ 2 นี้ มีลักษณะที่น่าสนใจ คือ มีการรวมกันเป็นกลุ่มๆ และมี หัวหน้ากลุ่ม ในสมัยแรกๆ กลุ่มและหัวหน้ากลุ่มของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่มี นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช เป็นผู้นำ กลุ่มที่มีนายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ เป็นผู้นำ และกลุ่มที่มีนายสุทัศน์ เงินหมื่น เป็นผู้นำ และในระยะต่อมาเกิดกลุ่มการเมืองในจังหวัด อุบลราชธานีใหม่ คือ กลุ่มที่มีนายปรีชา เลาทพงศ์ชนะ และ กลุ่มที่มีนายเกรียง กัลป์ตินันท์ เป็นผู้นำที่ยังคงดำรงตำแหน่ง อยู่ในปัจจุบัน

ในส่วนบทบาทและวิธีการหาเสียงของนักการเมืองถิ่น จังหวัดอุบลราชธานีในช่วงหลัง จากการศึกษา พบว่า ค่อนข้าง แสดงบทบาทในเวทีรัฐสภาไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับ นักการเมืองของจังหวัดอุบลราชธานีในระยะแรก ที่มีนาย ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล นายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้นำ แต่นักการเมืองถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีในระยะหลัง จะเน้นบทบาทในการดึงเอางบประมาณมาพัฒนาจังหวัด อุบลราชธานีมากกว่า ในส่วนการหาเสียงของผู้สมัครที่ ประสบผลสำเร็จ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานีในปัจจุบัน ส่วนใหญ่หาเสียงผ่านระบบห้วคะแนนที่จัดตั้งไว้ตามหมู่บ้านและชุมชนต่างๆ ในเขตเลือกตั้งในทุกหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งห้วคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่จะได้แก่ ผู้นำชุมชนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ช่วย โดยระบบดังกล่าวจะเป็นระบบที่เกื้อกูลกันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. กับห้วคะแนน ที่ห้วคะแนนที่เป็นฐานเสียงในหมู่บ้านตำบลต่างๆ จะเป็นผู้สนับสนุน สร้างความนิยมให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ช่วยส่งข่าวคราวผู้สมัครคู่แข่ง และแก้ไขภาพลักษณ์ให้แก่ผู้สมัคร เมื่อถูกผู้สมัครฝ่ายตรงข้ามโจมตีให้ร้าย อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ก็มีหน้าที่ดูแลห้วคะแนนที่เป็นฐานเสียงของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่บุคคลเหล่านี้จะต้องลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยุ้สมัครหรือนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. จะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก นอกจากนี้การหาเสียงของผูู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานีที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ยังรวมไปถึงการให้บริการประชาชนในเขตเลือกตั้งในแง่ของการดูแลทุกข์สุขของประชาชนไม่ว่าจะเป็นการให้การสนับสนุนทางการเงินในกิจกรรมที่ชาวบ้านในชุมชนจัดขึ้น หรือการร่วมกิจกรรมงานบุญงานกุศลที่เป็นประเพณีท้องถิ่น และยังรวมไปถึงการดูแลและให้บริการที่ชาวบ้านต้องการ เช่น การสนับสนุนรถยนต์ในการส่งผู้ป่วย

ไปโรงพยาบาล หรือการจัดรถรับศพให้กับชาวบ้านที่เสียชีวิตจากโรงพยาบาลหรือท้องถิ่นอื่นมายังหมู่บ้านในเขตเลือกตั้ง ซึ่งการให้บริการชาวบ้านดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นภาระหนักอย่างยิ่งของนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุบลราชธานี ที่จะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก ในกิจกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีส่วนใหญ่ก็ยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่จำเป็นในการหาเสียงในเงื่อนไขปัจจุบัน

นอกจากการหาเสียงโดยผ่านรูปแบบการให้บริการแก่ประชาชนและการหาเสียงผ่านระบบห้วคะแนนที่กระจายอยู่ตามหมู่บ้านและชุมชนต่างๆ แล้ว การหาเสียงของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในปัจจุบัน ยังรวมไปถึงการอาศัยเครือข่ายที่สามารถหาเสียงได้จากเครือข่ายบางประเภท แต่ไม่ทั้งหมด เช่น เครือข่ายในรูปชมรม สมาคม ซึ่งอาจเสริมให้มีคะแนนเพิ่มขึ้นได้บ้าง แต่ไม่มากนัก นอกจากนี้นักการเมืองในช่วงการเลือกตั้งยังนิยมที่จะตรวจสอบฐานคะแนนและความนิยมของตนเอง โดยผ่านการทำโพลสอบถามประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ตนเองลงสมัคร อย่างไรก็ตาม รูปแบบการหาเสียงดังกล่าวที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ในอนาคต เมื่อรูปแบบการเลือกตั้งและวิธีการเลือกตั้งของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป

บรรณานุกรม

- เฉลิมเกียรติ ผิวฉนวน. ความคิดทางการเมืองของทหารไทย 2519-2535. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2535.
- ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ. ประวัติการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2538.
- ชาณุวิทย์ เกษตรศิริ. อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (บรรณาธิการ), **ปรีดี พนมยงค์ และ 4 รัฐมนตรีอีสาน + 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- เชาวนะ ไตรมาศ. **ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทสุขุมและบุตร จำกัด, 2541.
- เดช บุญนาค. การปกครองระบบเทศบาลของประเทศไทย พ.ศ.2435-2458. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- _____. **ขบถ ร.ศ.121**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2524.
- เต็ม วิพากษ์พจนกิจ. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. **การเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองมหาสารคาม พ.ศ.2511-2528**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2533.
- ทองอินทรานุสรณ์** (เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ 9 พฤษภาคม 2505) มปป. 2505.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. **การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

- ดาราวัฒน์ เมตตาริกานนท์. การเมืองสองฝั่งโขง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มติชน, 2546.
- ธรรมรัตน์ ทองเรือง. เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์การเมือง-การปกครองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธารบัวแก้ว, 2544.
- อัครศักดิ์ เพชรชลีคอนันต์. 2475 และ 1 ปี หลังการปฏิวัติ (1931 Revolution and the Aftermath). กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรสไพร์ดกั๊ส, 2543.
- ประวัติชิน ภูมิบุตรโนภิกขุ (อดีตรัฐมนตรีฟอง สิทธิธรรม). มปป, 2525.
- ปิยะฉัตร ปีตะวรรณ. “บทบาทของนักการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2475-2500)” ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอุบลราชธานี (เอกสารการสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีอุบลราชธานี 26-28 กันยายน 2531) อุบลราชธานี : เอกสารโรเนียว รวมเล่ม, 2535.
- พรพล เอกอรทดพร. เปิดโปงกลโกงเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ขอคิดด้วยคน, 2548.
- พรเพ็ญ อันตระกูล และ อัจฉราพร กมูทพิสัย, “ความเชื่อพระศรีอารีย์” และ “กบฏผู้มีบุญ” ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2527.
- ไพฑูรย์ มีกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสาน พ.ศ. 2436-2453. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.
- วิทยาลัยครูอุบลราชธานี. อุบลราชธานี 200 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2535.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐานโบราณคดีพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2540.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 60 ปี รัฐสภาไทย. กรุงเทพฯ : มปท., 2535.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 67 ปี สมาชิกรัฐสภาไทย พ.ศ. 2475-2542. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2542.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2475-2535. กรุงเทพฯ : ฝ่ายผลิตเอกสาร กองการประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, มปพ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หนังสือที่ระลึกครบรอบ 72 ปี รัฐสภาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2547.

สุริยา สมุทคุปดี, กรวด-หิน-ดิน-ทราย : รัฐ ทุนนิยม และ ขวานาอีสานในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สมบูรณ์การพิมพ์, 2538.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายวิทยา ชันอาสา. 7 พฤษภาคม 2548. มปพ., 2548.

วิทยานิพนธ์

พริยา คุ้มณะศิริ. แนวคิดและบทบาททางการเมืองของทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2533.

ศิริพร ศรีพนมเขต. การรวมกลุ่มทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2538 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2544.

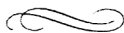
เว็บไซต์

เว็บไซต์คณะกรรมการการเลือกตั้ง (<http://www.ect.go.th>)

เว็บไซต์รัฐสภา (<http://www.parliament.go.th>)

บทสัมภาษณ์

1. ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2549.
2. อำนวยศักดิ์ ไทยมงคล. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 17 มกราคม 2549.
3. รัฐกิตติ์ ผาสีพัฒน์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2549.
4. สมบัติ รัตน์โน. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 20 มกราคม 2549.
5. อติศักดิ์ โภคกุลกานนท์. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2549.
6. อิศสระ สมชัย. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2549.

สารานุกรม

รายชื่อและผลการดำรงตำแหน่งในรัฐสภาของนักการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2548

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
1	พระราชบัญญัติธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินสยาม ชั่วคราว พุทธศักราช 2475	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยผู้แทนราษฎรชั่วคราวที่ คณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารใช้อำนาจ แต่งตั้งแทนคณะราษฎร จำนวน 70 คน หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดภายหลังจากที่มีการเลือกตั้ง สมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 อันเป็นการเลือกตั้ง ทั่วไปทั้งประเทศเป็นครั้งแรก และได้มี การแต่งตั้งสมาชิกประเภทที่ 2 ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475	70	28 มิ.ย. 2475 ถึง 9 ธ.ค. 2476 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 1)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวนสมาชิก	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขตเลือกตั้ง
2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดยวิธีรวมเขตจังหวัด)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร (มี 2 ประเภท) สมาชิกประเภทที่ 1 มีจำนวน 78 คน เป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยวิธีรวมเขตจังหวัด โดยให้ราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อนแล้วให้ผู้แทนตำบลเลือกผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 โดยถือจำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน หมายเหตุ สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงเนื่องจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ	78	15 พ.ย. 2476 ถึง 9 ธ.ค. 2480 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 2)	นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเลียง ไชยกาล นายเนย สุจิวา		

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
2	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	สมาชิกประเภทที่ 2 มีจำนวน 78 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 เมื่อสมาชิกประเภทที่ 1 พันจาก ตำแหน่งตามวาระแล้ว สมาชิกประเภท ที่ 2 ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปถึงรัฐสภา ชุดที่ 5	78	9 ธ.ค. 2476 ถึง 10 พ.ค. 2489			
3	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 เป็น การเลือกตั้งทางตรงแบบ แบ่งเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร (มี สมาชิก 2 ประเภท) คือ สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 91 คน มาจากการเลือกตั้งของราษฎรโดยตรง เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 เป็น การเลือกตั้งโดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ ละเขตมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยถือ จำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทน ราษฎร 1 คน	91	7 พ.ย. 2480 ถึง 11 ก.ย. 2481 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 3)	นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทิม ภูริพัฒน์ นายพอง สิทธิธรรม นายเสียม ไชยกาล		1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
3	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	หมายเหตุ สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2481 มี สาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรมิได้รับ ญัตติแก้ไข ขอบังคับการประชุมและ ปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2477 เกี่ยวกับวิธีการเสนอร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีให้พิจารณา เพื่อให้รัฐบาลเสนอรายละเอียดตามงบ- ประมาณโดยชัดแจ้ง แต่รัฐบาลไม่สามารถ ปฏิบัติตามได้					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
3	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	สมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 91 คน มาจากการแต่งตั้ง เป็นสมาชิกประเภทที่ 2 ชุดเดิม จำนวน 78 คน และแต่งตั้ง เพิ่มอีก 13 คน เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2480 เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับ สมาชิกประเภทที่ 1 เมื่อมีการยุบสภา ผู้แทนราษฎรสมาชิกประเภทที่ 2 ยังคง อยู่ในตำแหน่งต่อไปถึงรัฐสภาชุดที่ 5	91	9 ธ.ค. 2476 ถึง 10 พ.ค. 2489			
4	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3 เลือกตั้ง ทางตรงแบบแบ่งเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 91 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 โดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน โดยถือจำนวนราษฎร 200,000	91	12 พ.ย. 2481 ถึง 15 ต.ค. 2488 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 4)	นายฟ่อง สิทธิธรรม นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเสียง ไชยมงคล ขุนบุรีสการกิตติ (เหมือน บุรีสการ) (ถึงแก่กรรม 4 พ.ค. 2488) นายบุญมา เกษมวัน (ได้รับเลือกแทน 12 ส.ค. 2488)		1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
4	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	<p>ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 ถึง วันที่ 15 ตุลาคม 2488 ทั้งนี้เพราะได้มี การขยายเวลาอยู่ในตำแหน่งของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 2 ปี โดยพระราชบัญญัติขยายกำหนด เวลาอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พุทธศักราช 2485 ซึ่งออกตาม รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485 เนื่องจากภาวะสงคราม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเลือกตั้ง</p> <p>หมายเหตุ สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2488 เพื่อให้มีการ เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ใหม่ มี</p>					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
4	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	สาเหตุมาจากการที่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรชุดนี้อยู่ในตำแหน่งมานาน ประกอบกับมีความขัดแย้งเกี่ยวกับร่าง พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามที่ รัฐบาลเสนอเพื่อให้ลงโทษผู้ก่อให้เกิดการ ปกครองตามลัทธิเผด็จการ	91	9 ธ.ค. 2476 ถึง 10 พ.ค. 2489			
5	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4เลือกตั้ง ทางตรงแบบแบ่งเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 96 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเมื่อวันที่ 6	96	6 ม.ค. 2489 ถึง 8 พ.ย. 2490 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 5)	นายเลียง ไชยกาล นายฟอง สิทธิธรรม นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายบุญมา เกษมวัน		1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
5	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	มกราคม พ.ศ. 2489 โดยวิธีแบ่งเขต เลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีผู้แทนราษฎร 1 คน และถือจำนวนประชากร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ต่าง ตำแหน่งระหว่างวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (อนึ่ง เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 สมาชิกประเภทที่ 1 ยังคงอยู่ในตำแหน่ง ต่อไปในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)	96	9 ธ.ค. 2476 ถึง 10 พ.ค. 2489			
		สมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 96 คน มาจากการแต่งตั้งโดยเป็นสมาชิก ประเภทที่ 2 ชุดเดิม จำนวน 91 คน และได้มีการแต่งตั้งเพิ่มเติมอีก 5 คน					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
5	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร สยาม พุทธศักราช 2475	เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2489 เพื่อให้มี จำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ 1 และ ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องไปจนถึงรัฐสภา ชุดที่ 5 หมายเหตุ สมาชิกประเภทที่ 2 นี้ สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2489 เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2489	96	9 ธ.ค. 2476 ถึง 10 พ.ค. 2489			
6	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2489 (เลือกตั้งเพิ่มขึ้นตามจำนวน ราษฎร การเลือกตั้งทางตรง แบบแบ่งเขต)	มี 2 สภา คือ พutschสภา และสภาผู้แทน พutschสภา จำนวน 80 คน มาจาก การเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทน เมื่อ วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ดำรง ตำแหน่งระหว่างวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 ถึงวันที่ 8-พฤศจิกายน พ.ศ. 2490	80	24 พ.ค. 2489 ถึง 8 พ.ย. 2490			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวนสมาชิก	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขตเลือกตั้ง
6	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489	สภาผู้แทน จำนวน 178 คน ประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ 1 ในรัฐสภาชุดที่ 5 จำนวน 96 คน และมีการเลือกตั้งเพิ่มอีก 82 คน เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2489 ใน 47 จังหวัด (รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี) เป็นการเลือกตั้งโดยตรงโดยวิธีแบ่งเขตเลือกตั้งโดยตรง ให้มีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490	178 (82 คน มาจากการเลือกตั้งทั้งใน 47 จังหวัด รวมทั้ง จ.อุบลราชธานี)	6 ม.ค. 2489 ถึง 8 พ.ย. 2490 (เฉพาะสมาชิก 96 คน) 5 ส.ค. 2489 ถึง 8 พ.ย. 2490 (เฉพาะสมาชิก 82 คน ซึ่งเป็นสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 5 เพิ่มเดิม)	นายนิยม วนรัมย์ นายสุวิชัย จิตตะยะโสทร นายนารท มนต์เสวี นายสุดใจ ศุภสร		1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
7.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธ- ศักราช 2490) (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ รวมเขตและเลือกตั้งเพิ่มขึ้น ตามบทเฉพาะกาล เป็นการ เลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน วุฒิสภา จำนวน 100 คน มาจาก การแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2490 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน 2490 ถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494	100	18 พ.ย. 2490 ถึง 29 พ.ย. 2494	นายผดุง โกศลวิตร นายพอง สิทธิธรรม นายเลียง ไชยกาล นายยงมุต พึ่งภพ		
		สภาผู้แทน มีสมาชิกจำนวน 99 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 โดยวิธีรวมเขต จังหวัดและถือจำนวนประชากร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน และเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ได้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นใน 19 จังหวัด จำนวน 21 คน โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ตามบทบัญญัติ	99	29 ม.ค. 2491 ถึง 29 พ.ย. 2494 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 6)	นางอรพิน ไชยกาล นายทองพูน อาระชะรินทร์		
				5 มิ.ย. 2492 ถึง 29 พ.ย. 2494 (ผู้แทนที่ เลือกตั้งเพิ่ม)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
7	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490)	ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 ถึง วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 (อนึ่ง เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2492 รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนอยู่ในตำแหน่ง จนครบวาระ) ในช่วงรัฐสภาชุดที่ 7 นี้ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2491 จึงเป็นผลให้มีการตั้งสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492)		19 จังหวัด จำนวน 21 คน (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 6 เพิ่มเติม)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
7	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490	หมายเหตุ รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการยื่นอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 โดย "คณะบริหารประเทศชั่วคราว" ภายใต้การนำของพลเอกฉิบ ขุนพะวงเงิน					
8	ประกาศพระบรมราชโองการ ให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 เป็น การเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 123 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 โดยวิธีรวมเขต จังหวัด และถือเกณฑ์จำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2500	123	26 ก.ค. 2495 ถึง 25 ก.พ. 2500 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 7)	นายเลียม ไชยกาล นายยงยุทธ พึ่งภพ นางอรพิน ไชยกาล นายดิเรก มณีรัตน์ นายทิม กุวิพัฒน์ นายฉัน บุญชิต		
		หมายเหตุ สมาชิกประเภทที่ 1 นี้ สิ้นสุดลงเนื่องจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระ					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
8	ประกาศพระบรมราชโองการ ให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475	สมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2494 โดยทำหน้าที่เป็น ผู้แทนราษฎรไปก่อนจนกว่าจะมีการ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร เมื่อสมาชิก ประเภทที่ 1 พ้นจากตำแหน่งตามวาระ แล้ว สมาชิกประเภทที่ 2 ยังคงอยู่ใน ตำแหน่งต่อไป (จนถึงรัฐสภาชุดที่ 9)	123	30 พ.ย. 2494 ถึง 16 ก.ย. 2500			
9	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 เป็นการ เลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 160 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อ ผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ถึง วันที่ 16 กันยายน 2500	160	26 ก.พ. 2500 ถึง 16 ก.ย. 2500 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 8)	นายทิม ภูวิพัฒน์ นายฟอง สิทธิธรรม นายกลั่น ปลั่งนิล นายทองพูน อางระจันทร์ นายเจียม โชติวีรัมย์ นายเสียง ไชยกาล นายผัน บุญชิต	เศรษฐกิจ ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย เศรษฐกิจ เสรีนิยมศิลา เสรีนิยมศิลา	

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
9	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช 2495	สมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 123 คน มาจากการแต่งตั้ง เป็นสมาชิกประเภทที่ 2 ชุดเดิม หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลง เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ปกครองประเทศเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 โดยคณะทหารภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	123	30 พ.ย. 2494 ถึง 16 ก.ย. 2500			
10	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 (เลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 8 เป็น การเลือกตั้งทางตรงแบบ รวมเขต)	มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 จำนวน 160 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด และถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2500 ถึง วันที่ 20 ตุลาคม 2501	160	15 ธ.ค. 2500 ถึง 20 ต.ค. 2501 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 9) (2500/1)	นายพong สิทธิธรรม นายขิม ภูริพัฒน์ นายวีระ รมะรูป นางสาวอรอินทร์ ภูริพัฒน์ นายสัน บุญชิต นายเสียง ไชยกาล นายนาถ เงินทาบ	ประชาธิปไตย สหภูมิ สหภูมิ สหภูมิ สหภูมิ ไม่สังกัดพรรค ไม่สังกัดพรรค	

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
10	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 (การเลือกตั้งสมาชิกประเภท ที่ 1 แทนสมาชิกประเภทที่ 2 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ รวมเขตใน 5 จังหวัด)	วันที่ 1 มกราคม 2501 คณะรัฐมนตรี ได้ประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ จับชั้นประถมศึกษาตามมาตรา 116 ของ รัฐธรรมนูญ เป็นผลให้สมาชิกประเภท ที่ 2 ต้องจับสลากออก 26 คน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2501 และในวันที่ 30 มีนาคม 2501 จึงมีการเลือกตั้งสมาชิก สภาประเภทที่ 1 ใน 5 จังหวัด จำนวน 26 คน รวมสมาชิกประเภทที่ 1 ทั้งสิ้น 186 คน	26 (รวมทั้ง สองชุด 186 คน)	31 มี.ค. 2501 ถึง 20 ต.ค. 2501 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 9 เพิ่มเติม) (2500/2)	นายกถัน ปลั่งนิล นายดิเรก มณีรัตน์ นายพอง การินทร์ ขุนวราทพิสุทธิ์ (สุข พันธุ์เพ็ง) นายสุวิชัย จิตตะยะโคตร นายยงยุทธ พึ่งภพ นางอรพิน ไชยกาล	ประชาธิปไตย ชาติสังคม ชาติสังคม ชาติสังคม ชาติสังคม ไม่สังกัดพรรค ไม่สังกัดพรรค	
		สมาชิกประเภทที่ 2 มีสมาชิกจำนวน 121 คน มาจากการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2500 ต่อมา สมาชิก ประเภทที่ 2 จับสลากออก 26 คน เมื่อ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2501 จึงเหลือ					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
10	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช 2495	สมาชิกประเภทที่ 2 จำนวน 95 คน ดำรง ตำแหน่งระหว่างวันที่ 18 กันยายน 2500 ถึง วันที่ 20 ตุลาคม 2501 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดเนื่องจากการยึดอำนาจจาก ปกครองประเทศเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 โดยคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และได้ประกาศ ยกเลิก พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. 2498 ทำให้พรรคการเมืองทั้งหลายที่จัดตั้งขึ้น ไว้สิ้นสุดลง					
11	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502	มีสภาเดียว คือ สภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ มี 240 คนมาจาก การแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 ดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 ถึง วันที่ 20 มิถุนายน 2511					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
11	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502	หมายเหตุ สภาว่างรัฐธรรมนูญชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511	240	3 ก.พ. 2502 ถึง 20 มิ.ย. 2511			
12	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบรวมเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนวุฒิสภา มีจำนวน 164 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2511 จำนวน 120 คน และแต่งตั้งเพิ่มอีก 44 คน เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2512 เพื่อให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ จนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2514 สมาชิกวุฒิสภามีอายุครบ 3 ปี ต้องจับสลากออกกึ่งหนึ่ง จำนวน 82 คน และมีการแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่	164 (120 + 44)	4 ก.ค. 2511 ถึง 17 พ.ย. 2514			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
12	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2511	ออกไป เข้ามาแทนที่ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 4 กรกฎาคม 2511 ถึง วันที่ 17 พฤศจิกายน 2514					
		สภาผู้แทน มีจำนวน 219 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 โดยวิธีรวมเขตจังหวัด ถึงจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อ ผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514	219	10 ก.พ. 2512 ... .. ถึง 17 พ.ย. 2514 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 10)	นายเสรี สุชาติประศาสน์ นายพอง สิทธิธรรม นายอึ้ง สิทธิธรรม นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์ นายวิชัย โกมลวิชัย นายทองมาก จันทร์ลือ นายบุญเย็น วอทอง นายวิชัย เสวมาตย์ นายประทีป ทองคำใส	ไม่สังกัดพรรค ไม่สังกัดพรรค แนวร่วมประชาธิปไตย แนวร่วมประชาธิปไตย ไม่สังกัดพรรค ไม่สังกัดพรรค แนวร่วมประชาธิปไตย ประชาธิปัตย์ สหประชาไทย	
		หมายเหตุ รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุด เนื่องจาก มีการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดย คณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพล ถนอม กิตติขจร					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
13	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515	มีสภาเดี่ยว คือ สภานิติบัญญัติแห่ง ชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 299 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2515 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2515 ถึง 16 ธันวาคม 2516 หมายเหตุ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2516 มี สาเหตุมาจากหลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 และสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ได้ลาออกจากตำแหน่ง 288 คน จนไม่ครบองค์ประชุม	299	16 ธ.ค. 2515 ถึง 16 ธ.ค. 2516			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
14	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515	มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 299 คน มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวน 2,347 คน ตาม พระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกแห่งชาติ ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2516 โดยให้ สมาชิกสมาชิกแห่งชาติเลือกตั้งกันเอง เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2516 และ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภา นิติบัญญัติแห่งชาติตามมติสมาชิกแห่งชาติ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2516 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 23 ธันวาคม 2516 ถึงวันที่ 25 มกราคม 2518 หมายเหตุ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากมีการเลือกตั้ง	299	23 ธ.ค. 2516 ถึง 25 ม.ค. 2518			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
14	รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515	ทั่วไป เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517					
15	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบผสมระหว่างแบ่งเขตกับรวมเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา มีจำนวน 100 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2518 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	100	26 ม.ค. 2518 ถึง 6 ต.ค. 2519			
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 269 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งมี	269	26 ม.ค. 2518 ถึง 12 ม.ค. 2519 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 11)	นายประวิทย์ ศรีอยู่รัตน์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายประทีป ทองคำใส นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายเพ็ชร พุมจันทร์ นายสมาน งามสนิท	กิจสังคม สังคมชาตินิยม ธรรมสังคม ประชาธรรม ธรรมสังคม ธรรมสังคม	1 2

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
15	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2517 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมระหว่างแบ่งเขตกับ รวมเขต)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตราประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรง ตำแหน่งระหว่างวันที่ 26 มกราคม 2518 ถึง วันที่ 12 มกราคม 2519 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ วันที่ 12 มกราคม 2519 มีสาเหตุมา จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด พรรคร่วมรัฐบาลไปสนับสนุนยุติข้อ เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ของพรรคฝ่ายค้าน			นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายวิชัย เสวระมาตย์	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย ชาติไทย สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	3
16	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2517	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภา ผู้แทนราษฎร	100	26 ม.ค. 2518 ถึง 6 ต.ค. 2519			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
16	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2517 (การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 11 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบสอสมรมระหว่างรวม เขตกับแบ่งเขต)	วุฒิสภา มีจำนวน 100 คน เป็น สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่ได้รับแต่งตั้ง เมื่อ วันที่ 26 มกราคม 2518 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 26 มกราคม 2518 ถึง วันที่ 6 ตุลาคม 2519	279	4 เม.ย. 2519 ถึง 6 ต.ค. 2519 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 12)	นายเฉลิม สุขเสริม นายโกศล มารมย์ นายไพฑูรย์ โทตะไผ่ ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์ นายสุทวิช สุพรรณ นายเขวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์ นายประสิทธิ์ จันทวารา นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายอึ้ง ลิทธิธรรม	ชาติไทย ชาติไทย ชาติไทย ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ชาติไทย ชาติไทย ชาติไทย	1 2 3
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 279 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 โดยถือเขตจังหวัดเป็น เขตเลือกตั้ง จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัด ออกเป็นเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือก ตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตรา ประชากร 150,000 คน ต่อ ผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 4 เมษายน 2519 ถึง 6 ตุลาคม 2519					

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
16	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2517 (การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 11 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบสอบผสมระหว่างรวม เขตกับแบ่งเขต)	หมายเหตุ รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุด เนื่องจากมีการมีอำนาจการปกครอง ประเทศ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดย คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ภายใต้ การนำของพลเรือเอกสฤษดิ์ ชลออยู่					
17	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2519	มีสภาเดียว คือ สภาที่ปรึกษาของ นายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูป การปกครองแผ่นดิน สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำ หน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มาจากการแต่งตั้ง จำนวน 24 คน เมื่อ วันที่ 22 ตุลาคม 2519 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 22 ตุลาคม 2519 ถึง วันที่ 20 พฤศจิกายน 2519	24	22 ต.ค. 2519 ถึง 20 พ.ย. 2519			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
18	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2519	<p>หมายเหตุ สภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดนี้ สิ้นสุดลงเมื่อมีการแต่งตั้งสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519</p> <p>มีสภาเดียว คือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มาจากการแต่งตั้ง จำนวน 340 คน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519 ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2520</p> <p>หมายเหตุ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 โดยคณะปฏิวัติภายใต้การนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่</p>	340	20 พ.ย. 2519 ถึง 20 ต.ค. 2520			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
19	รัฐธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520	มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติแห่ง ชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาจากการ แต่งตั้ง จำนวน 360 คน เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520 ถึง วันที่ 21 เมษายน 2521 หมายเหตุ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดนี้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้ง ทั่วไป เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521	360	15 พ.ย. 2520 ถึง 21 เม.ย. 2522			
20	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภา ผู้แทนราษฎร	225	22 เม.ย. 2522 ถึง 23 ก.พ. 2534			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
20	(การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมทั้งรวมเขตและ แบ่งเขต)	วุฒิสภา มีจำนวน 225 คน มาจาก การแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 เมื่อครบ 2 ปี สมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด คือ จำนวน 75 คน พันจกตำแหน่ง โดยวิธีจับสลาก และมีการแต่งตั้งทดแทนตำแหน่งที่ว่าง จำนวน 75 คน เมื่อมีการยุบสภาผู้แทน ราษฎรแล้วยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	301	22 เม.ย. 2522 ถึง 19 มี.ค. 2526 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 13)	นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช นายไพฑูริย์ โทณะไวยยะ (ถึงแก่กรรม 5 ก.ย. 2524) นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ (ได้รับเลือกตั้งแทน 29 พ.ย. 2524)	เสรีธรรม เสรีธรรม ประชากรราษฎร์	1

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
20	(การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมทั้งรวมเขตและ แบ่งเขต)	3 คน และไม่น้อยกว่า 1 คน ในอัตรา ประชากร 150,000 คน ต่อ ผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 22 เมษายน 2522 ถึง วันที่ 19 มีนาคม 2526 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลง โดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2526 มีสาเหตุ มาจากรัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบในการ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้อายุ เวลาการใช้บทเฉพาะกาลออกไปอีก 4 ปี			พ.ต.ต.ยุทธนา พรสวรรค์ ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์ นายสัน บุญชิต นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์ นายวารินทร์ ศรีเยี่ยม นายประสิทธิ์ จันทวารา นายดุสิต ไสภิตตา นายไชยพงษ์ ภูกำชัย	ชาติประชาธิปไตย ประชาธิปไตย กิจสังคม สยามประชาธิปไตย ประชากรราษฎร์ ชาติไทย เสรีธรรม ชาติไทย	3 3 4
21	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิ สภาชุดเดิม จำนวน 225 คน ซึ่งในวันที่ 21 เมษายน 2526 วุฒิสภามีอายุครบ	243 (ชุดเดิม 225 + 18)	22 เม.ย. 2522 ถึง 23 ก.พ. 2534 (เฉพาะ 225 คน) 22 เม.ย. 2526			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
	ผสมระหว่างรวมเขตกับแบ่ง เขต)	4 ปี สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้ง เมื่อ วันที่ 22 เมษายน 2522 ที่เหลืออยู่จาก การจับสลากออกเมื่อครบ 2 ปี ต้องจับ สลากออกครั้งหนึ่ง จำนวน 75 คน และ ในวันที่ 22 เมษายน 2526 ได้แต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 93 คน โดยแทน ตำแหน่งที่ว่าง 75 คน และตั้งเพิ่มอีก 18 คน เพื่อให้มีจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อรวมสมาชิก วุฒิสภาทั้งหมดมีจำนวน 243 คน วันที่ 22 เมษายน 2528 สมาชิก วุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 ที่เหลือจำนวน 75 ต้อง พ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระ 6 ปี ในวันที่ 15 เมษายน 2528 จึงได้มีการ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 75 คน		ถึง 23 ก.พ. 2534 (เฉพาะ 18 คน)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
		โดยใช้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2528 เป็นต้นไป เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป					
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 324 คน มาจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คนและไม่น้อยกว่า 1 คน โดยถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 18 เมษายน 2526 ถึง วันที่ 1 พฤษภาคม 2529	324	18 เม.ย. 2526 ถึง 1 พ.ค. 2529 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 14)	นายพูลสวัสดิ์ ไตรระไวศยะ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายมนต์ชัย โค้วสุรัตน์ นายผัน บุญชิต นายต่วน จินตะเวช นายชวตรี พิริยะกิจไพฑูรย์ นายธนา เมตตาริกานนท์ นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายสุวิวัฒน์ ศิริอำนาจ นายอดิศักดิ์ โภคผลกานนท์ นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์	ชาติไทย กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม ประชาธิปัตย์ กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม	1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
22	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521	หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 มีสาเหตุ มาจากสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่อนุมัติ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราช- บัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522. พ.ศ. 2529	260 (ชุดเดิม 243 คน) แต่งตั้ง เพิ่มเติม 17 คน	22 เม.ย. 2522 ถึง 23 ก.พ. 2534 (ชุด 260 คน และ 243 คน) 28 ก.ค. 2529 ถึง 23 ก.พ. 2534 (ชุด 17 คน)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
22	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต กับรวมเขต)	แต่งตั้งเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2524 ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะครบวาระ 6 ปี ในวันที่ 19 เมษายน 2530 จึงได้มีการ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง จำนวน 75 คน โดยให้ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2530 เป็นต้นไป เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	347	27 ก.ค. 2529 ถึง 29 เม.ย. 2531 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 15)	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายวิทยา ชัณอาสา นายผัน บุญชิต นายอิสสระ สมชัย นายดำรงดี บุญชิต	กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม ราษฎร ราษฎร ราษฎร	1 2
		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิก จำนวน 347 มาจากการเลือกตั้งเมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม 2529 โดยถือเขต จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จังหวัดที่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทน					

รัฐสภาชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวนสมาชิก	ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขตเลือกตั้ง
22	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตกับรวมเขต)	ราษฎรได้ไม่เกิน 3 คนและไม่น้อยกว่า 1 คน โดยถือจำนวนประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ถึง วันที่ 29 เมษายน 2531 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้สิ้นสุดลงโดยการยุบสภา เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2531 มีสาเหตุมาจากสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ... ในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2531 สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลอภิปรายคัดค้านร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และในการลงมติมีสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาล จำนวน 31 คน ยกมือคัดค้านร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์			นายสนิท จันทรวงศ์ นายธีระชัย ศิริขันธ์ นายธนา เมตตวิริกานนท์ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ นายดุสิต โสภิตชา	กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจสังคม กิจประชาคม	3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
22	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต กับรวมเขต)	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เป็นเหตุให้ รัฐมนตรีของพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 16 คน ลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้มีการปรับ คณะรัฐมนตรี แต่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นไม่ได้ตัดสินใจ ยุบสภาผู้แทนราษฎร					
23	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบรวมเขตกับแบ่งเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิ สภาชุดเดิม จำนวน 260 คน วันที่ 25 กรกฎาคม 2531 มีการแต่งตั้งสมาชิก วุฒิสภาเพิ่มขึ้นอีก 7 คน เพื่อให้ครบ 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรรวมสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด จำนวน 267 คน	267 (260 + 7)	22 เม.ย. 2522 ถึง 23 ก.พ. 2534 (สำหรับชุด 267 และ 260 คน) 25 ก.ค. 2531 ถึง 23 ก.พ. 2534 (สำหรับ 7 คน ที่เพิ่ม ที่เพิ่ม)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
23	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบรวมเขตกับแบ่งเขต)	วันที่ 21 เมษายน 2532 สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 75 คน ที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อ วันที่ 22 เมษายน 2526 ต้องพ้นจากตำแหน่งตามวาระ จึงได้มีการแต่งตั้ง ตำแหน่งตามวาระ จึงได้มีการแต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง 75 คน โดยให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 22 เมษายน 2532 เป็นต้นไป	357	24 ก.ค. 2531 ถึง 23 ก.พ. 2534 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 16)	นายพูลสวัสดิ์ โตระไวศยะ นายวิทยา ชันอาสา นายโยคีรี เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายตุน จินตะเวช นายปัญญา จินตะเวช นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์	ชาติไทย (พรรคประชาชน) พรรคชาติไทย กิจสังคม ปวงชนชาวไทย ปวงชนชาวไทย กิจสังคม	1 2

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
23	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2521 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 15 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบรวมเขตกับแบ่งเขต)	ประชากร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ดำรงตำแหน่งระหว่างวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 หมายเหตุ รัฐสภาชุดนี้สิ้นสุด เนื่องจากการยึดอำนาจการปกครอง ประเทศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์	292		นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายชนา เมตตาริกานนท์ นายสนิท จันทรวงศ์ นายดุสิต ไสภิตธา นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว	ประชาธิปัตย์ กิจสังคม กิจสังคม (กิจประชาคม) เอกภาพ กิจสังคม ประชาธิปัตย์	3 4
24	ธรรมนูญการปกครองราช- อาณาจักร พุทธศักราช 2534	มีสภาเดียว คือ สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 292 คน มาจากการแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2534 ดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 15 มีนาคม 2534 ถึง วันที่ 21 มีนาคม 2535	292	15 มี.ค. 2534 ถึง 21 มี.ค. 2535			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
24	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534	หมายเหตุ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดนี้สิ้นสุดลง เนื่องจากการเลือกตั้ง ทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534					
25	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมระหว่างรวมเขตกับ แบ่งเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา มีจำนวน 270 คน มาจาก การแต่งตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2530 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	270	22 มี.ค. 2535 ถึง 21 มี.ค. 2539			
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 360 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ดำรงตำแหน่งระหว่าง วันที่ 22 มีนาคม 2535 ถึง วันที่ 30 มีนาคม 2535	360	22 มี.ค. 2535 ถึง 30 มี.ย. 2535 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 17) (2535/1)	นายถาวรดี ไทยมงคล นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ	กิจสังคม สามัคคีธรรม ความหวังใหม่	1

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
25	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบผสมระหว่างรวมเขตกับ แบ่งเขต)	หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2535 มีสาเหตุ มาจากหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทาง การเมืองขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 นายอานันท์ ปันยารชุน ได้กลับมาเป็น นายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง และใช้ กระบวนการรัฐสภาคืนอำนาจให้กับ ประชาชน ด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎร	270	22 มี.ค. 2535 ถึง 21 มี.ค. 2539	นายอัสสระ สมชัย	ความหวังใหม่	2
					นายต๋น จินตะเวช	ความหวังใหม่	
					นายปัญญา จินตะเวช	ความหวังใหม่	3
					นายสุทัศน์ เงินหมื่น	ประชาธิปไตย	
					นายวิฑูรย์ นามบุตร	ประชาธิปไตย	
					นายชัยพร ทองประเสริฐ	ประชาธิปไตย	
26	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบแบ่งเขตกับรวมเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกชุดเดิม ในรัฐสภา ชุดที่ 25 จำนวน 270 คน เมื่อ มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิก วุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	270	22 มี.ค. 2535 ถึง 21 มี.ค. 2539	นายดุสิต ไสกิตธา	กิจสังคม	
					นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	สามัคคีธรรม	
					พ.ต.พูนศักดิ์ พสุนนท์	ความหวังใหม่	

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
26	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534	สภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิกจำนวน 360 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ วันที่ 13 กันยายน 2535 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 13 กันยายน 2535 ถึง วันที่ 19 พฤษภาคม 2538 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 มีสาเหตุ จากพรรคพลังธรรมถอนตัวจากการ เป็นพรรคร่วมรัฐบาล เพราะเห็นว่าขาด ความชอบธรรมในการบริหารประเทศ เพราะไม่สามารถชี้แจงกรณี ส.บ.ก.4-01 ให้ชัดเจนได้	360	13 ก.ย. 2535 ถึง 19 พ.ค. 2538 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 18) (2535/2)	นายวิทยา ขันอาสา นายไพฑูรย์ โหตระไวศยะ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายอิสสระ สมชัย นายชาติรี พิริยะกิจไพฑูรย์ นายโอภาส จุลโคตร นายสุทัศน์ เงินหมื่น นายวิฑูรย์ นามบุตร นายสนั่น จันทรวงศ์ นายดุสิต ไสกิตธา นายอดิศักดิ์ โศคกุลกานนท์ นายสุรศักดิ์ บัวขาว	ความหวังใหม่ พลังธรรม ความหวังใหม่ ประชาธิปไตย ชาติไทย ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ความหวังใหม่ กิจสังคม ชาติพัฒนา ชาติพัฒนา	1 2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง	
27	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ แบ่งเขตกับรวมเขต)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 270 คน ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมใน รัฐสภาชุดที่ 26 สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ ต้องพ้นจากตำแหน่งตามวาระในวันที่ 21 มีนาคม 2539 และในวันที่ 22 มีนาคม 2539 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่แทน จำนวน 260 คน หรือ 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกวุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	270	22 มี.ค. 2535 ... .. ถึง 21 มี.ค. 2539 และ 22 มี.ค. 2539 ถึง 21 มี.ค. 2543 22 มี.ค. 2535 ถึง 21 มี.ค. 2539 และ 22 มี.ค. 2539 ถึง 21 มี.ค. 2543 (เฉพาะ 260 คน)				

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
27	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534	สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 391 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ดำรงตำแหน่ง ระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ถึง วันที่ 27 กันยายน 2539 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2539 มีสาเหตุ จากเกิดการแตกแยกภายในพรรค ร่วมรัฐบาล และต้องการคืนอำนาจ การตัดสินใจแก่ประชาชน	391	2 ก.ค. 2538 ถึง 27 ก.ย. 2539 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 19)	นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายอัครเดช ไทยมงคล นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายต๋น จินตะเวช นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช นายปัญญา จินตะเวช นายปรีชา เลาทองด้วง นายสิทธิชัย ไควสุวัตน์ นายอัสสระ สมชัย นายวิฑูรย์ นามบุตร นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ	ประชาธิปัตย์ กิจสังคม ความหวังใหม่ ความหวังใหม่ นำไทย ความหวังใหม่ ชาติพัฒนา ประชาธิปัตย์ ประชาธิปัตย์ ประชาธิปัตย์ ประชาธิปัตย์	1 2 3 4
28	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา มีสมาชิกจำนวน 260 คน มาจากสมาชิกชุดเดิมในรัฐสภาชุดที่ 27	262 (260 + 2)	22 มี.ค. 2529 ถึง 21 มี.ค. 2541 (ชุด 260 คน)			

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
	(การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ แบ่งเขตกับรวมเขต)	และแต่งตั้งเพิ่มอีก 2 คน ในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2539 เพื่อให้ครบจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภาชุดนี้พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ครบวาระในวันที่ 21 มีนาคม 2543 และ มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็น ครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 จำนวน 200 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราช- อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เมื่อมี การยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิก วุฒิสภายังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไป	393	17 พ.ย. 2539 ถึง 21 มี.ค. 2543 (ชุด 2 คน)	นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ นายสุพล พONGาม	ความหวังใหม่ ความหวังใหม่ ความหวังใหม่	1

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
28	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540 (การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 19 เป็นการเลือกตั้งทางตรงแบบ แบ่งเขตกับรวบรวมเขต)	ระหว่างวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 หมายเหตุ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ สิ้นสุดลงโดยการยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 มี สาเหตุมาจากรัฐบาลประสพกับปัญหา วิกฤติเศรษฐกิจต่อเนื่องจากรัฐบาล ชุดที่แล้ว และสมาชิกพรรคฝ่ายค้านได้ ทยอยลาออกจนเกือบหมด ประกอบกับ รัฐบาลได้ออกกฎหมายว่าด้วยงบประมาณ รายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2544 และ ได้แก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเพื่อเตรียม ความพร้อมในการเลือกตั้งใหม่แล้ว		(สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 20)	นายชาติ พิริยะกิจไพบูลย์ นายต้น จินตะเวช นายปัญญา จินตะเวช นายอัสสระ สมชัย นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ นายปรีชา เลาทิงค์ขณะ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก นายวิฑูรย์ นามบุตร	ชาติไทย ความหวังใหม่ ความหวังใหม่ ประชาธิปไตย ชาติพัฒนา ชาติพัฒนา ความหวังใหม่ ประชาธิปไตย	2 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
29	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540 (การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เป็นการเลือกตั้งทั่วไปทาง ตรงแบบรวมเขต ส่วนการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 20 เป็นการเลือกตั้ง ทางตรงแบบแบ่งเขตเดียว คนเดียวครั้งแรก)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา มีจำนวน 200 คน มาจาก การเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2543 จนถึงวันที่ 3 มีนาคม 2549	200	4 มี.ค. 2543 ถึง 3 มี.ค. 2549 (สมาชิกวุฒิสภา ชุดแรกที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยตรง)	นายวันจันทร์ พัทธ์ชัยชะระ นายสนธิ จันทรวงศ์ นายวิชัย ครอบยุติ นายอมร นิลเปรม นางมลวิไลย์ เงินหมื่น นางวิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์		
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 เป็นสมาชิกซึ่งมาจาก การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราช- อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดำรง	500	6 ม.ค. 2544 ถึง 5 ม.ค. 2548 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 21)	นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสมบัติ รัตน์ นายวิฑูรย์ นามบุตร นายสุพล พ่องาม นายชูวิทย์ พัทธ์ชัยพัลลภ นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ นายพูลสวัสดิ์ โหตระไวศยะ	ไทยรักไทย ไทยรักไทย ประชาธิปัตย์ ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย ไทยรักไทย	1 2 3 4 5 6 7 8

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
30	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540 (เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบแบ่งเขตเดียวคนเดียว)	มี 2 สภา คือ วุฒิสภา และสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา มีจำนวน 200 คน มาจาก การเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ วันที่ 4 มีนาคม 2543 จนถึง 3 มีนาคม 2549	500	6 ก.พ. 2548 ถึง 5 ก.พ. 2552 (สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 22)	นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ นายสนธิ จันทรวงศ์ นายวิชัย ครองยุดิ นายอมร นิลปรอม นางมลลิวีย์ เงินหมื่น นางวิลาวัลย์ ดันวัฒนะพงษ์	ไทยรักไทย ไทยรักไทย ประชาธิปัตย์	1 2 3
		สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นสมาชิกซึ่งมาจาก การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ดำรง			นายเกรียง กัลป์ตินันท์ นายสมมติ รัตโน นายวิฑูรย์ นามบุตร (เลือกตั้งวันที่ 6 ก.พ. 2548) - นายวิฑูรย์ นามบุตร (เลือกตั้งใหม่วันที่ 20 ก.พ. 2548) นายสุพล พongาม	ไทยรักไทย ประชาธิปัตย์ ไทยรักไทย	3 3 4

รัฐสภา ชุดที่	รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้/ รูปแบบการเลือกตั้ง	วุฒิสภา/สภาผู้แทนราษฎร	จำนวน สมาชิก	ระยะเวลา การดำรงตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	เขต เลือกตั้ง
30	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2540 (เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 21 เป็นการเลือกตั้งทางตรง แบบแบ่งเขตเดียวคนเดียว)	ตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ถึง วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552	3	6 ก.พ. 2548 ถึง 5 ก.พ. 2552	นายรัฐกิตติ์ ศาสีพัฒน์	ชาติไทย	5
					นายอุตร ทอประเสริฐ	ไทยรักไทย	6
					นายอดิศักดิ์ โกศลกานนท์	ไทยรักไทย	7
					นายอภิสสระ สมชัย	ประชาธิปัตย์	8
					นายสุชาติ ตันตวิณิชานนท์	ไทยรักไทย	9
					นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ	ไทยรักไทย	10
					นายต๋น จินตะเวช	มหาชน	11
					นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพลก	ไทยรักไทย	
					นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์	ไทยรักไทย	
					นายอดุลย์ นิลเปรม	ไทยรักไทย	

สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 21 ครั้ง

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่	วัน เดือน ปี	วิธี	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	ผู้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	%	จังหวัดที่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด	%	จังหวัดที่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด	%
1	15 พฤศจิกายน 2476	ทำอ้อม	78	4,278,231	1,773,532	40.45	เพชรบุรี	78.82	แม่ฮ่องสอน	17.71
2	7 พฤศจิกายน 2480	แบ่งเขต	91	6,123,239	2,462,535	40.22	นครนายก	80.50	แม่ฮ่องสอน	22.24
3	12 พฤศจิกายน 2481	แบ่งเขต	91	6,310,132	2,200,332	35.03	นครนายก	67.36	ตรัง	16.28
4	6 มกราคม 2489	แบ่งเขต	96	6,431,827	2,091,788	32.52	บุรีรัมย์	54.85	สุพรรณบุรี	13.40
(เพิ่ม)	5 สิงหาคม 2489	แบ่งเขต	82	5,819,662	2,026,823	34.92	สกลนคร	57.49	นราธิวาส	16.62
5	28 มกราคม 2491	รวมเขต	99	7,076,891	2,007,464	26.54	ระนอง	58.69	สมุทรปราการ	15.68
(เพิ่ม)	5 มิถุนายน 2492	รวมเขต	21	3,518,276	870,208	24.72	สกลนคร	45.12	อุดรธานี	12.02
6	26 กุมภาพันธ์ 2495	รวมเขต	123	7,602,591	2,961,291	38.76	สระบุรี	77.78	พระนครศรี	23.30
7	26 กุมภาพันธ์ 2500	รวมเขต	160	7,859,039	5,668,566	57.40	สระบุรี	93.00	สุพรรณบุรี	42.46
8	15 ธันวาคม 2500	รวมเขต	160	9,911,118	4,370,589	40.10	ระนอง	73.00	อุดรธานี	29.92
9	10 กุมภาพันธ์ 2512	รวมเขต	219	14,820,180	7,285,832	49.16	ระนอง	73.95	พระนครศรี	34.66
10	26 มกราคม 2518	แบบผสม	269	18,343,486	9,473,320	47.00	ภูเก็ต	67.87	เพชรบูรณ์	32.18
11	4 เมษายน 2519	แบบผสม	279	20,623,430	9,072,829	43.99	นครพนม	63.53	เพชรบูรณ์	26.64
12	22 เมษายน 2522	แบบผสม	301	20,927,965	9,328,415	44.57	ยโสธร	77.11	กรุงเทพมหานคร	19.45
13	18 เมษายน 2526	แบบผสม	324	24,224,470	12,295,339	50.76	ยโสธร	79.62	กรุงเทพมหานคร	32.57
14	27 กรกฎาคม 2529	แบบผสม	347	26,160,100	16,079,949	61.43	ชัยภูมิ	85.15	กรุงเทพมหานคร	38.13
15	24 กรกฎาคม 2531	แบบผสม	357	26,658,638	16,944,931	63.56	ยโสธร	90.42	สมุทรสงคราม	35.92
16	22 มีนาคม 2535	แบบผสม	360	32,436,170	19,216,670	59.24	มุกดาหาร	87.11	กรุงเทพมหานคร	42.57

สถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 21 ครั้ง

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่	วัน เดือน ปี	วิธี	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	ผู้ไปสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	ผู้ไปสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง %	จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุด	จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมากที่สุด	%
17	13 กันยายน 2535	แบบผสม	360	31,855,156	19,760,377	62.02	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร	47.39
18	2 กรกฎาคม 2538	แบบผสม	391	37,917,983	23,462,746	62.04	กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพมหานคร	49.82
19	17 พฤศจิกายน 2539	แบบผสม	393	38,564,593	24,070,750	62.42	สระแก้ว	กรุงเทพมหานคร	48.97
20	6 มกราคม 2544	แบบผสม (เขตเดียวคนเดียว และแบบบัญชีรายชื่อ)	500	42,875,036	29,925,432	69.80	-	-	-
21	6 กุมภาพันธ์ 2548	แบบผสม (เขตเดียวคนเดียว และแบบบัญชีรายชื่อ)	500	44,572,101	32,341,330	72.56	ลำพูน	หนองคาย	62.55

หมายเหตุ

1. การเลือกตั้งเมื่อ 5 ส.ค. 2489 เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะใน 47 จังหวัด และการเลือกตั้งเมื่อ 5 มิ.ย. 2492 เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมเฉพาะใน 19 จังหวัด การเลือกตั้งทั้งหมดทั้ง 2 ครั้ง กระทำตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีจำนวน ส.ส. ครบองค์รัฐสภาตามที่ได้ระบุไว้ ดังนั้น จึงนับได้ว่า ประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั้งสิ้น 21 ครั้ง แต่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปเพียง 20 ครั้ง

2. วิธีการเลือกตั้งแบบผสม หมายถึง เป็นแบบผสมระหว่างเขตกับรวมเขต

- เขวาระ ไตรมาส. ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปี ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทสุทุมและบุตร จำกัด. 2541.

ที่มา

**ลำดับรุ่นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
อุบลราชธานี ที่ได้รับเลือกตั้งตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน**

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 1 (เลือกตั้ง 15 พฤศจิกายน 2476)

1. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์
2. นายเลียง ไชยกาล
3. นายเนย สุจิมา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 2 (เลือกตั้ง 7 พฤศจิกายน 2480)

1. นายฟอง สิทธิธรรม
2. นายทิม ภูริพัฒน์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 3 (เลือกตั้ง 12 พฤศจิกายน 2481)

1. ชุนบุรีสารกิตติคดี (เหมือน บุรีสาร) ถึงแก่กรรม
4 พฤษภาคม 2488
2. นายบุญมา เกษมวัน (ได้รับเลือกตั้งแทน เมื่อ 12 สิงหาคม
2488)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 4 (เลือกตั้ง 5 สิงหาคม 2489)

1. นายน้อม วนรมย์
2. นายสุวิชัย จิตตะยโคตร
3. นายนารถ มนต์เสวี
4. นายสุดใจ ศุภสร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 5 (เลือกตั้ง 29 มกราคม 2491)

1. นายผดุง โกศลวิตร
2. นายยงยุทธ พึ่งภพ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 6 (เลือกตั้ง 5 มิถุนายน 2492)

1. นางอรพิน ไชยกาล
2. นายทองพูน อจาระขันธุ์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 7 (เลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ 2495)

1. นายดิเรก มณีรัตน์
2. นายผัน บุญชิต

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 8 (เลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ 2500)

1. นายกลั่น ปลั่งนิล
2. นายเจียม โชติราษฎร์
3. นายฟอง การินทร์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 9 (เลือกตั้ง 15 ธันวาคม 2500)

1. นายวีระ รมยะรูป
2. นางสาวอรอินทร์ ฎริพัฒน์
3. นายนาถ เงินทาบ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 10 (เลือกตั้ง 30 มีนาคม 2501)

1. ชุนรวรวาทพิสุทธิ (สุข พันธุ์เพ็ง)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 11 (เลือกตั้ง 10 กุมภาพันธ์ 2512)

1. นายเสรี สุชาติประคัลภ์
2. นายทองมาก จันทะลือ
3. นายยิ่ง สิทธิธรรม
4. นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์
5. นายวิชัย โกมลวิชญ์
6. นายบุญเย็น วอทอง
7. นายวิชัย เสวะมาตย์
8. นายประทีป ทองคำใส

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 12 (เลือกตั้ง 26 มกราคม 2518)

1. นายประวิทย์ ศรีธัญรัตน์
2. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ

3. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์
4. นายเพียร พุ่มจันทร์
5. นายสมาน งามสนิท
6. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
7. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 13 (เลือกตั้ง 4 เมษายน 2519)

1. นายเฉลิม สุขเสริม
2. นายโกศล มารมย์
3. นายไพฑูรย์ โทตระไวศยะ
4. ร.ต.ท.ณรงค์ เทวคุปต์
5. นายสุทวิช สุพรรณ
6. นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมัตย์
7. นายประสิทธิ์ จันทวาร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 14 (เลือกตั้ง 22 เมษายน 2522)

1. นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช
2. พ.ต.ต.ยุทธนา พรสวรรค์
3. นายวารินทร์ ศรีแย้ม
4. นายดุสิต โสภิตชา
5. นายไชยพจน์ ภู่อำชัย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 15 (เลือกตั้ง 18 เมษายน 2526)

1. นายพูลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ
2. นายมนต์ชัย ไควสุรัตน์
3. นายตุ่น จินตะเวช
4. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์
5. นายธนา เมตตาริกานนท์

6. นายสุวัฒน์ ศิริอำนาจ
7. นายสมนึก ทองรุ่งโรจน์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 16 (เลือกตั้ง 27 กรกฎาคม 2529)

1. นายวิทยา ชันอาสา
2. นายอิสสระ สมชัย
3. นายดำรงค์ บุญชิต
4. นายสนิท จันทรวงศ์
5. นายธีระชัย ศิริพันธ์
6. นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 17 (เลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531)

1. นายปัญญา จินตะเวช
2. นายสุรศักดิ์ บัวขาว

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 18 (เลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535)

1. นายชัยพร ทองประเสริฐ
2. นายธำรงค์ ไทยมงคล
3. พ.ต.พูนศักดิ์ พสุนนท์
4. นายวิฑูรย์ นามบุตร
5. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 19 (เลือกตั้ง 2 กรกฎาคม 2538)

1. นายเกรียง กัลป์ตินันท์
2. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
3. นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช
4. นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 20 (เลือกตั้ง 17 พฤศจิกายน 2539)

1. นายสุพล พองงาม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 21 (เลือกตั้ง 6 มกราคม 2544)

1. นายสมบัติ รัตน์
2. นายกิตติพงษ์ เทียมสุวรรณ (เลือกตั้ง 6 มกราคม 2544 และเลือกตั้งใหม่ 8 กันยายน 2544)
3. นายศักดิ์ชัย จินตะเวช (เลือกตั้งใหม่ 29 มกราคม 2544 และเลือกตั้งใหม่ 30 มิถุนายน 2544)
4. นายวิทยา บันฑูปา (เลือกตั้งใหม่ 18 สิงหาคม 2544)
5. นายสุชาติ ตันติวณิชชานนท์

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รุ่นที่ 22 (เลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ 2548)

1. นายรัฐกิตติ ผาสีพัฒน์
2. นายอุดร ทองประเสริฐ

**สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ รุ่นที่ 1
(เลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ 2548)**

พรรคไทยรักไทย

1. นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตที่ 5 พรรคไทยรักไทย)
2. นายสิทธิชัย ไควสุรัตน์
(อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตที่ 6 พรรคไทยรักไทย)
3. นายอดุลย์ นิลเปรม
(อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
เขตที่ 1 พรรคประชาธิปัตย์)